

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Всеукраїнська науково-практична
конференція магістрантів і молодих дослідників**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО
ТА ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВА:
НАЦІОНАЛЬНИЙ І МІЖНАРОДНИЙ ВИМІР**

**«НАУКОВІ ПОШУКИ МОЛОДІ
У ХХІ СТОЛІТТІ»**

16 листопада 2023 року

Біла Церква
2023

УДК 502/504:378-053.6:001(063)

Шуст О.А., д-р екон. наук, професор.

Варченко О.М., д-р екон. наук.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук.

Зубченко В.В., канд. екон. наук.

Ковальчук І.В., канд. юрид. наук.

Мельник О.Г., канд. юрид. наук.

Качан Л.М., канд. с.-г. наук.

Куманська Ю.О., канд. с.-г. наук.

Ластовська І.О., канд. с.-г. наук.

Олешко О.Г., канд. с.-г. наук.

Відповідальна за випуск – **Олешко О.Г.**, канд. с.-г. наук.

Наукові пошуки молоді у XXI столітті. Актуальні питання розвитку аграрного та земельного права: національний і міжнародний вимір: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції магістрантів і молодих дослідників (Біла Церква, 16 листопада 2023 р.). – Біла Церква: БНАУ, 2023. – 70 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

УДК: 349.42

АДРУЩЕНКО М.М., магістрант
Науковий керівник – НАСТІНА О.І., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: Sensai1404@gmail.com

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ТА ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Розвиток аграрного та земельного права в Україні відображається у численних змінах та реформах, що відбувалися на протязі довгої історії. Ці процеси були вплинуті історичними подіями, такими як земельні реформи.

Ключові слова: аграрне право, земельне право, розвиток, реформи, історія, Україна.

Наука аграрного права України – це комплексна, інтегрована і спеціалізована юридична наука, що є системою знань про аграрне право як галузь, його предмет, структуру та методи правового регулювання, аграрно-правові норми та інститути, аграрне законодавство та окремі нормативно-правові акти, практику їх застосування, з точки зору закономірностей виникнення, функціонування, розвитку та напрямків вдосконалення.

Ключовими етапами в історії розвитку аграрного та земельного права в Україні є 5 етапів:

1 етап – становлення колгоспного законодавства із жовтня 1917 р. до початку суцільної колективізації із 1930 р.;

2 етап – розвиток колгоспного законодавства під час проведення суцільної колективізації із 1930 р. по 1934 р.;

3 етап – розвиток колгоспного законодавства в умовах становлення «соціалістичного суспільства» із 1934 р. по 1968 р.;

4 етап – формування сільськогосподарського законодавства в умовах розвитку агропромислового комплексу УРСР із 1968 р. до 1989 р.;

5 етап становлення новітнього аграрного законодавства незалежної України, що в свою чергу поділяється ще на два етапи: 1990 р. – 1996 р. – формування аграрного законодавства до прийняття Конституції України.

Розвиток аграрного та земельного права в Україні має довгу історію. 18 грудня 1990 року Верховна Рада Української РСР прийняла Постанову № 563-ХІІ "Про земельну реформу", відповідно до якої всі землі республіки були оголошені об'єктом реформи. Завданням цієї реформи було визнано перерозподіл земель з одночасним наданням їх у довічне успадковане володіння громадянам, постійне володіння підприємствам, установам і організаціям, а також у користування з метою створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання на землі, формування багатуокладної економіки, раціонального використання й охорони земель.

Сучасний етап розвитку аграрного та земельного права України характеризується реформами, спрямованими на покращення земельних відносин та стимулювання розвитку сільського господарства. З липня 1990 р. по липень 1991 р. прийнято ряд Законів, в яких містилися настанови щодо напрямків і шляхів утвердження економічної самостійності України, а саме:

- «Про ціни і ціноутворення»;
- «Про державну податкову систему в Українській РСР»;
- «Про бюджетну систему Української РСР»;
- «Про підприємництво»;
- «Про власність»;
- «Про банки і банківську діяльність»;
- «Про підприємства в Українській РСР»;
- «Про систему оподаткування»; -

- «Про цінні папери і фондову біржу» та інші.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Osvita.ua, розділ «Державне регулювання», стаття «Аграрне право України»./ Електронний ресурс. Режим доступу:https://osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/17811/
- 2.Автор: Багай Н.О., стаття «Періоди розвитку аграрного законодавства України». / Електронний ресурс. Режим доступу:lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8375/1/1092-Article%20Text-2264-1-10-20191101.pdf
- 3.Автор: М. Пугачов, доктор економічних наук, Проект: «Аграрна політика для людського розвитку, стаття «Земельна реформа в Україні». / Електронний ресурс. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Puhachov_Mykola/Zemelna_reforma_v_Ukraini.pdf
4. Автор:Калетнік Г.М., Гончарук І.В., Ємчик Т.В., Лутковська С.М., стаття «Аграрна політика та земельні відносини» / Електронний ресурс. Режим доступу: <http://repository.vsau.org/getfile.php/24492.pdf>

УДК 347.626.2

БАТУРА М.О., магістрантка

Науковий керівник – **МАКАРЧУК В.В.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

masha9308@ukr.net

ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ПОДРУЖЖЯ ЗА ШЛЮБНИМ ДОГОВОРОМ

В тезах розглядаються питання щодо відносин подружжя, які виникають з приводу їх спільного майна та його розподілу, а також щодо їх майнового утримання, регулювання за шлюбним договором.

Ключові слова: шлюбний договір, подружжя, регулювання майнових відносин.

У сучасній Україні відбулися соціально-економічні зміни, змінилися і життєві цінності. Роль подружжя в повсякденному житті, права та обов'язки визначаються матеріальними аспектами сімейного життя. Майнові суперечки часто стають причиною розлучення. З року в рік збільшується кількість судових справ щодо поділу спільного майна. Якщо буде традиція укладати договори про розподіл майнових прав і обов'язків, то таких людей буде менше. Укладення шлюбного договору може вирішити багато проблем. У цьому випадку поділ майна при розлученні розумний без зайвих зусиль і гонорарів адвоката. Шлюбний договір можна підписати до або після шлюбу.

Аналізуючи форму договору, що регулює майнові відносини між подружжям, за якої подружжя може самостійно встановити найвигідніший правовий устрій майна подружжя, найкращим чином визначити співвідношення між майновими відносинами з точки зору подружжя. Особливі шлюбні відносини зводяться до звичайних комерційних грошових відносин між незалежними та автономно наявними учасниками цивільної мобільності. Сімейний кодекс України не містить визначення шлюбного договору. З аналізу його норм та загальної характеристики вбачається, що шлюбний договір - це насамперед угода про вирішення сімейних суперечок, укладена між сторонами або подружжям.

У сучасних умовах шлюбний контракт є типовим явищем для Західної Європи, Канади та США. Він регулює не тільки майнові, а й особисті немайнові відносини подружжя. Зокрема, в договорі можна прописати, хто і як часто подружжя мие посуд, хто вигулює собаку, як часто подружжя ходить в магазин тощо. Невиконання умов договору тягне за собою позов до суду. Хоча система шлюбного контракту (угоди) має відносно тривалу юридичну силу в Україні, її популярність залишається незначною. Перш за все, причина в тому, що немає традиції укладати шлюб. Насправді правова культура та правосвідомість людей є низькими, а недовіра до правових механізмів часто призводить до незнайомості та страху перед процедурою укладення таких договорів, незнання її можливостей.

Передбачений законодавством режим спільного майна, нажитого в період шлюбу (ст. 60 Сімейного Кодексу України - далі СК України), може бути змінений за бажанням подружжя на режим роздільності. Встановлюючи новий режим майна, подружжя можуть включити в шлюбний договір положення, що повністю виключає можливість виникнення в майбутньому спільного подружнього майна [1].

Шлюбний договір, це договір, який регулює майнові права та обов'язки подружжя, пов'язані з укладенням шлюбу, його існуванням і припиненням. Шлюбний договір укладається в трьох оригінальних примірниках, у письмовій формі та нотаріально посвідчується. Якщо шлюбний договір укладається до реєстрації шлюбу, то він набирає чинності у день реєстрації шлюбу, а якщо договір укладається подружжям, то він набирає чинності в день його нотаріального посвідчення.

При посвідченні шлюбного договору нотаріус має керуватись насамперед Сімейним кодексом України (ст.ст. 92-103 СК України), Цивільним кодексом України, Законом України «Про нотаріат», а також основними та загальними правилами посвідчення правочинів, встановленими Порядком вчинення нотаріальних дій нотаріусами України.

Згідно з Цивільним кодексом України (ст. 631 – далі ЦКУ [2]) сторони договору можуть встановити, що умови договору застосовуються до відносин між ними, які виникли до укладення договору». Норми статей 95, 96 СК України, які визначають початок дії шлюбного договору та строк його дії, такої можливості подружжю не надають, як і не містять прямої заборони щодо цього.

Відповідно до ст. 8 СК України, «якщо особисті немайнові та майнові відносини між подружжям, батьками та дітьми, не врегульовані Сімейним кодексом України, то вони регулюються відповідними нормами Цивільного кодексу України, якщо це не суперечить суті сімейних відносин» [1].

Оскільки договір, в тому числі шлюбний договір, передусім є категорією цивільного права, то у випадках договірного регулювання сімейних відносин повинні застосовуватися загальні норми статей Цивільного кодексу України щодо свободи договору (ст.ст. 3, 6 ЦКУ) а також щодо поняття та умов договору, його укладення, зміни і розірвання (ст. 626-654 ЦКУ [2]). Таку ж правову позицію висловлює Верховний суд України (Постанова Верховного суду України від 28 січня 2015 року № 6-230цс14) [3].

В шлюбному договорі може бути встановлений загальний строк його дії, строки тривалості окремих прав та обов'язків. Крім того, сторони можуть встановити чинність договору або окремих його умов і після припинення шлюбу. Але через те, що шлюбний договір нерозривно пов'язаний з реєстрацією шлюбу, то умови шлюбного договору можуть, за домовленістю сторін, застосовуватись до відносин між ними, які виникли до укладення шлюбного договору, але не раніше ніж з моменту реєстрації шлюбу.

Сімейне законодавство не містить умов, які можна б було визначити як істотні умови шлюбного договору.

Так, сторони у шлюбному договорі можуть визначити майнові відносини між собою, в тому числі:

- правовий режим майна (ст. 97 СК України);
- порядок користування житлом (ст. 98 СК України);
- право на утримання (ст. 99 СК України) [1].

Крім того, шлюбним договором можуть бути визначені майнові права та обов'язки подружжя як батьків. Наприклад, вони можуть встановити порядок надання дитині утримання, форму такого утримання (грошова або натуральна), визначити питання, пов'язані з наданням коштів на навчання, чи на відпочинок, і т.д.

Хоча укладення шлюбних договорів у нас і не користується популярністю, однак, кожен рік спостерігається поступове зростання кількості таких договорів, що спричинює збільшення судових спорів, пов'язаних із застосуванням умов шлюбного договору як під час шлюбу, так і під час його припинення.

Так, СК України передбачив, що шлюбний договір не може ставити одного з подружжя у надзвичайно невідгідне матеріальне становище. Положення шлюбного договору, які ставлять одного з подружжя у надзвичайно невідгідне матеріальне становище, порушують його права та інтереси, на вимогу такої сторони за рішенням суду можуть бути визнані недійсними з підстав, встановлених Цивільного кодексу України. Перш за все, мова йде про загальні вимоги до укладення договорів, дотримання яких є необхідним для дійсності будь-якого договору (несуперечність іншим актам цивільного законодавства, інтересам держави й суспільства, його моральним засадам).

Отже, шлюбний договір - це підписаний між подружжям та особою, яка подала заяву про реєстрацію шлюбу, письмовий і нотаріально посвідчений документ, який регулює майнові відносини між подружжям (наприклад, визначення частки кожного з подружжя у спільному майні), розміру), у тому числі визначає їх майнові права та обов'язки батьків. Шлюбним договором може бути встановлений загальний строк його дії, а також тривалість окремих прав та обов'язків. Подружжя може змінити шлюбний договір шляхом підписання відповідного договору, який має бути нотаріально посвідчений. Шлюбний договір, укладений до реєстрації шлюбу, набирає чинності з дня реєстрації шлюбу. Якщо договір підписаний подружжям, договір набирає чинності з дня нотаріального посвідчення. При поділі майна подружжя, якщо угодою між подружжям або шлюбним договором не може бути визначена його частка, це може бути вирішено в судовому порядку.

Більшість країн світу вже законодавчо визнали зручність системи шлюбних контрактів. Ця система має свої особливості в різних країнах, але мета її існування однакова - надати подружжю достатньо широкі можливості самостійно визначати майнові відносини у шлюбі, щоб вони могли в разі потреби змінити систему власності. Законом передбачено, що шлюб набуває чинності автоматично з дня укладення шлюбу, і правова система України не може робити винятків у розв'язанні цього питання. Укладення шлюбного договору є відображенням взаємної волі обох сторін. Умови шлюбного договору, що порушують законодавство України та погіршують становище одного з подружжя, а також шлюбні договори, укладені без додержання порядку, встановленого законодавством України, не вважаються дійсними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сімейний кодекс України : Кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III : станом на 5 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 03.11.2023).
2. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 5 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 03.11.2023).
3. Постанова Верховного Суду від 28 січня 2015 року у справі № 6-230цс14 URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/42576431?utm_source=jurliga.ligazakon.ua&utm_medium=news&utm_content=jl03 дата звернення: 03.11.2023).

УДК 340.12

БОГОСЛАВЕЦЬ С.В., магістрант

Науковий керівник – **БРОВКО Н.І.**, д-р юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

НЕОБХІДНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВОЙ АНАЛІЗ

Стаття присвячена питанням необхідності удосконалення чинного законодавства у сфері безпеки з метою забезпечення національних інтересів. Вставлено, що національна безпека і її складові та механізми є основою формування державної політики у сфері національної безпеки, а досконала концепція національної безпеки є гарантією її реалізації.

Ключові слова: безпека, національна безпека, національні інтереси, стратегія безпеки, злочини проти національної безпеки.

Сучасна доктрина національної безпеки містить декілька підходів. З одного боку безпека держави не є основною ціллю, а лише способом чи функцією забезпечення свободи і безпеки конкретного індивіда, і ґрунтується такий підхід на проблемах цінності свободи і безпеки особистості. З іншого боку, на першому плані має бути безпека держави і суспільства. Тобто, змістом національної безпеки є корінні, основоположні інтереси забезпечення державності українського народу, його самобутнього розвитку, гідного існування в європейській і світовій цивілізації.

Повномасштабне вторгнення РФ на територію України засвідчило проблеми на недоліки держави у сфері захисту національної безпеки України, тому наразі є необхідним здійснення аналізу проблем у сфері забезпечення національної безпеки, зокрема щодо визначення стратегічних пріоритетів політики у цій сфері, її удосконалення та покращення механізмів реалізації.

Дослідження теоретико-правових аспектів національної безпеки, її складових, механізмів забезпечення – це надійна основа для формування дієвої державної політики у сфері національної безпеки, а також впровадження окремої концепції національної безпеки. Враховуючи гостру соціально-політичну кризу, збройну агресію Російської Федерації, збільшення рівня злочинності, перед Україною постають питання щодо вироблення нових концепцій національної безпеки у сферах, які є пріоритетними, наприклад, у протидії тероризму й організованій злочинності, гарантуванні економічної безпеки тощо [1].

Встановлення національних інтересів, їх гарантування є одним із основоположним завдань для України. Численні політичні суперечності, конфронтації на ґрунті розподілу повноважень у владній сфері призвело до відсутності чіткого розуміння сутності національних інтересів та шляхів їх досягнення. Тому нині відсутня чітка концепція "національних інтересів", яка б відповідало справжнім інтересам української нації.

Наразі трансформація концепції національних інтересів відбувається за європейським стандартами спираючись на досвід держав-членів ЄС. Становлення національних інтересів неможливе без забезпечення безпеки держави. Це питання на сьогодні є нагальним і потребує осмислення і реалізації. Безпека держави включає в себе безпекову ситуацію в державі за відсутності діянь, які будуть підривати суспільний порядок. Тому боротьба зі злочинами у сфері національної безпеки, аналіз факторів, які впливають на безпекову ситуацію у державі є важливою складовою правопорядку.

Проаналізуємо фактори, які впливають на національну безпеку України. До зовнішніх факторів варто віднести обороноздатність держави, масову міграцію, тероризм, небезпеку, пов'язану з погіршенням екологічного стану у державі тощо. До внутрішніх факторів варто віднести комунікаційний фактор, енергетичний та економічний фактори [2].

Очевидно, у процесі становлення державності Україна мала деякі слабкі сторони: кордони залишались відносно відкритими, нестабільні та непостійні економічні партнери та ринки збуту продукції не сприяли розвитку економіки, енергетична залежність призвела до послаблення інфраструктури та призвела до скорочення транспортно-комунікаційних можливостей держави. Усі ці фактори негативно відобразились на державній стабільності та вплинули на безпекову ситуацію. Тому наразі варто враховувати їх у процесі формування політики України у сфері національної безпеки. Сьогодні сектор безпеки має бути готовим до викликів майбутніх загроз.

Наразі, можна говорити про те, що дії суб'єктів, які покликані забезпечувати національну безпеку України не є ефективними. Оперативність прийняття управлінських рішень у цій сфері була та залишається низькою, що не забезпечує своєчасного реагування на нові загрози; відсутність постійно діючого механізму моделювання і прогнозування як основи для прийняття рішень не дозволяло діяти на упередження та протистояти посяганням на суспільний порядок, устрій, безпеку [2]. Політичне управління сектором безпеки і оборони, його реформування проводилось безсистемно, без створення цілісної системи взаємопов'язаних нормативно-правових актів, програм розвитку, планів та відповідного фінансового і матеріально-технічного забезпечення.

Ефективна боротьба та реалізація механізмів захисту від злочинів проти національної безпеки – це основа, від якої залежить повноцінне функціонування суспільства, його стабільність та процвітання. Неможливо ефективно забезпечувати реалізацію будь-яких прав та свобод громадянина та людини без стабільності, що заважає територіальній цілісності держави. Саме тому злочини у сфері національної безпеки є тими посяганнями які становлять небезпеку для кожного індивіда, держави кожної інституції і їх детальне нормативне закріплення вимагає чіткості та беззаперечності у питанні відповідальності.

Значну роль щодо забезпечення національної безпеки має відігравати стабільне законодавство. Зокрема мова має йти про удосконалення законодавства у сфері протидії злочинам проти основ національної безпеки. Має бути здійснено перегляд норм Кримінального кодексу, визнання кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки як найбільш важливих для суспільства та особливо тяжких [3]. Лише у такому випадку, можна буде говорити про ефективну розбудову політики в сфері національної безпеки та оборони, а також про удосконалення системи запобігань та протидії злочинам у сфері національної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пучков О.В. Концепція національної безпеки: теоретико-правовий аспект: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/1/part_2/4.pdf
2. Серкевич І. Р. Формування політики України у сфері національної безпеки (на прикладі Великої Британії та Німеччини). Держава і право. Серія «Юридичні науки». 2017. №2. С. 12-17 http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2408/1/%d0%a1%d0%b5%d1%80%d0%ba%d0%b5%d0%b2%d0%b8%d1%87_1.%d0%a0_2.pdf
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

УДК 004.738.5:33

ГРЕБЕЛЬНИК Д.І., магістрант

Науковий керівник – **ЛОМАКІНА І.Ю.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

d0968618686@gmail.com

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА ТА КОРПОРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Децентралізація та дерегулювання є процесами, які допомагає впровадити цифрову економіку, завдяки певним специфічним засобам, пов'язаним із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Цифрова економіка також виступає як одна із стратегій ведення бізнесу соціально відповідальними підприємствами.

Ключові слова: Цифрова економіка, цифрове середовище, інформаційні послуги, моніторинг інформації, інформація, економіка.

Цифровізація визначена одним із важливих сучасних напрямків розвитку Ради Європи та Європейського Союзу. Євроінтеграційний напрям України сприяє впровадженню відповідних норм, які направлені на розвиток цифрової економіки відповідно до взятих зобов'язань, зокрема приведення законодавства України у відповідність до *acquis* ЄС. Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію) зобов'язання щодо правового забезпечення цифрової економіки прямо чи опосередковано визначено у статті 20 Розділу III «Юстиція, свобода та безпека», Глави 6 «Заснування підприємницької діяльності, торгівля послугами та електронна торгівля» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та Глави 12 «Фінансові послуги» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво», статті 115 Підрозділу 5 Телекомунікаційні послуги, статті 244 Підрозділу 2 «Відповідальність постачальників посередницьких послуг» Частини 3 «Захист прав інтелектуальної власності». Згідно із статтею 244 Угоди про Асоціацію, щоб забезпечити вільний обіг інформаційних послуг і в той самий час захищати права інтелектуальної власності у

цифровому середовищі, кожна Сторона забезпечує заходи, визначені цим Підрозділом, для постачальників посередницьких послуг. Зокрема, здійснювати моніторинг інформації, яку вони передають або зберігають; інформувати компетентні державні органи про можливу незаконну діяльність, що здійснюється, або інформацію, що надається одержувачами їхніх послуг, чи зобов'язання повідомляти компетентним органам, на їхню вимогу, інформацію, яка дає можливість ідентифікувати одержувачів їхніх послуг, з якими в них укладені угоди про зберігання інформації.

Завданнями держави є створення правового поля діяльності суб'єктів господарювання цифрової економіки, а також визначення легальності норм, які ними розробляються. О.М. Вінник зазначає: «Цифрова економіка потребує правил взаємодії, що включають нормативно-правове регулювання та засоби саморегулювання, в тому числі договори, установчі документи цих осіб, акти саморегулювних організацій, правила ділового обороту, формування яких в цифровій сфері лише починається»

Р. Шахджі також додає: «Електронна комерція – це спосіб ведення бізнесу через Інтернет. Хоча, це і є відносно нова концепція, вона має потенціал зміни традиційної форми економічної діяльності. Вона вже впливає на такі великі сектори, як комунікації, сервіс, фінанси, роздрібна торгівля та інші, має напрацювання в таких галузях, як освіта, охорона здоров'я, транспорт і урядування». Тому цифрова економіка характеризується найвищим ступенем саморегулювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Simanaviciene Z., Kontautiene R., and Simanavicius A. Assumptions of Corporate Social Responsibility as Competitiveness Factor. *Montenegrin Journal of Economics*. 2017.
2. Вінник О. М. Правове забезпечення цифрової економіки та електронного бізнесу. Монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2018.
3. Vinnyk O. M., Shapovalova O. V., Patsuriia N. B., Honcharenko O. M., Yefremova K. V. Problem of ensuring the social direction of the legislation of Ukraine on the digital economy. *Asia Life Sciences*. 2020.

УДК 340.13

ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ В.М., магістрант

Науковий керівник – **ЛОМАКІНА І.Ю.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

vlad.lacostell@gmail.com

ДЕЯКІ СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЗАКОНОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

В тезах розглядаються деякі сучасні аспекти законотворчої діяльності в Україні в контексті принципу верховенства права.

Ключові слова: воєнний стан, законодавство, Європейський Союз, кримінальне право, кримінальний процес.

Враховуючи той факт, що сьогодні Україна живе в умовах воєнного стану, можна сказати, що перед правотворчою діяльністю держави постало нове завдання щодо необхідності забезпечення та захисту принципу верховенства права в державі. При забезпеченні законотворчого процесу вирішальне значення має аналіз тих факторів (як позитивних, так і негативних), які впливають на розвиток законодавства України. Ми можемо вказати на необхідність реформ у безпековій, економічній та політичній сферах, але маємо слушно зазначити, що ці реформи послаблені через боротьбу різних політичних сил, корупцію, неврахування балансу суспільних інтересів, намагання захистити інтереси окремих осіб чи груп, лобіювання інтересів центральних міністерств і відомств, відсутність відповідного законодавчого забезпечення.

Суперечливі практики взаємодії між державними відомствами та здійснення ними законотворчого процесу порушують верховенство права, підривають принцип правової

визначеності та підривають довіру до влади в цілому. Стабільність влади забезпечує поступове зменшення негативних наслідків порушень верховенства права та поглиблення демократичних основ наших правових і політичних процесів. Питання відповідності державного законодавства сучасним демократичним стандартам (захист прав і свобод людини, поділ влади, відповідальність держави перед людиною) та принципам верховенства права пов'язане зі збереженням правового статусу України. Воно вже давно займає світовий правовий простір.

На жаль високі законотворчі темпи останніх років не завжди забезпечували необхідну якість регулювання суспільних відносин, адже відсутність науково-аналітичної основи при розробці нормативних актів призводить до порушення принципу верховенства права, системності та пріоритетності у законопроектній діяльності. Необхідно постійно здійснювати моніторинг ефективності регулятивної дії нових законодавчих актів, порівнювати отримані результати з очікуваними, та за наявності суттєвих розбіжностей негайно вносити необхідні корективи у чинне законодавство. Сьогодні Україні перебуває в умовах кризи з багатьох питань, збройна агресія, низька правова культура населення, недостатній рівень праворозуміння осіб, які сьогодні займаються вирішенням юридичних справ, навіть не маючи уявлення про юриспруденцію, надання переваги політичній доцільності перед верховенством права, все це призводить до значних моральних, репутаційних та матеріальних збитків. Сучасне законодавство постійно адаптується до динамічного розвитку відносин в різних сферах суспільного життя, намагаючись врахувати нагальні потреби змінного середовища в економіці, в політиці, в безпеці, фінансових надходжень, змін у довкіллі, тому держава вводить та використовує різноманітні правові режими життєдіяльності суспільства, все це потребує неухильного дотримання принципу верховенства права з огляду на його здатність до забезпечення справедливості та оптимального досягнення поставленої мети.

Доречно нагадати, що розгляд кримінальних проваджень щодо злочинів агресії та воєнних злочинів, зареєстрованих в Україні ляже на плечі національних судів, і готувати нормативну базу для цього потрібно вже сьогодні, саме тому досить доречними є законодавчі зміни до Кримінально процесуального кодексу України [1] на період дії воєнного стану, що стосуються питань надання додаткових повноважень прокурорам та слідчим, виняткового порядку застосування запобіжних заходів, розширення застосування дистанційного правосуддя, особливостей використання доказів, співпраці з Міжнародним кримінальним судом. Позитивним з цієї точки зору є і зміни до законодавства, що стосуються кримінального матеріального та процесуального права, поява яких якраз і була зумовлена введенням воєнного стану в Україні [2].

Крім того, було посилено відповідальність за низку складів кримінальних правопорушень, передбачених Кримінальним кодексом України. Наприклад запроваджено довічне позбавлення волі як вид покарання за державну зраду, диверсію, посилено покарання за мародерство. Також у кодексі з'явився новий склад кримінального правопорушення – колабораційна діяльність (ст.111-1 КК України) [3] та низка інших змін.

Отже, у законотворчій діяльності необхідно враховувати такі питання, як гуманістичні засади українського суспільства, верховенство права, визначення позитивних і негативних майбутніх правових наслідків, дотримання основ міжнародного права, вплив судової практики Суду Європейського Союзу на судову практику в Україні, імплементація міжнародних норм в українське законодавство та їх узгодження з європейським правом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінально-процесуальний кодекс України : Кодекс України від 28.12.1960 р. № 1001-05 : станом на 19 листоп. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05#Text> (дата звернення: 06.11.2023).

2. Правосуддя в умовах війни: учасники міжнародної конференції обговорили головні виклики під час воєнного стану. *Верховний Суд України*. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/press-centr/news/1374198/> (дата звернення: 06.11.2023).

3. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III : станом на 5 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 06.11.2023).

УДК 343.321:355.404.51

ДУБОВЕНКО В.Р., магістрант

Науковий керівник – **СОКИРИНСЬКА О.А.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРИЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ШПИГУНСТВО

Автор розглядає поняття та правові аспекти шпигунства, вказує на те, які наслідки та покарання можуть бути за цей вид діяльності. Текст також надає читачеві загальний уявлення про важливість боротьби з шпигунством.

Ключові слова: шпигунство, кримінальна відповідальність, регулювання, законодавство, покарання за шпигунство

Шпигунство, це таємний світ, який завжди цікавив і приховував найглибші секрети національних та міжнародних справ. Історія підтверджує, що відомості іноді були ще важливішими, ніж зброя, і мали вирішальний вплив на хід подій. Шпигунство, здавалося б, завжди було невід'ємною частиною політичної та військової стратегії, але в сучасному інформаційному суспільстві його роль стала набагато складнішою та більш актуальною. Спеціалісти зі всього світу активно вивчають явище шпигунства, аналізують його вплив на національну безпеку, економіку та геополітичну ситуацію.

Відповідність за шпигунство має глибокий юридичний і політичний контекст. Закони, що регулюють шпигунство, носять різний характер та мають свої особливості в кожній державі. Ця тема надзвичайно важлива, оскільки шпигунство може порушити національну безпеку, економічні інтереси та права громадян.

Міжнародне гуманітарне право (МГП) дійсно розрізняє розвідувальну діяльність і шпигунство, визнаючи їх різницю в правовому статусі та цілях: [1]

1. Розвідувальна діяльність: Розвідувальна діяльність - це діяльність, яку зазвичай виконують представники офіційних державних служб (зазвичай спецслужб), з метою збору інформації для забезпечення національної безпеки та інтересів держави. Розвідка може включати військову, політичну, економічну, технічну та іншу інформацію. Розвідувальна діяльність може бути легальною, якщо вона виконується відповідно до міжнародних норм та угод між державами [2].

2. Шпигунство: Шпигунство, навпаки, визнається як незаконне збирання конфіденційної інформації або таємних даних іншої держави або суб'єкта без згоди та/або поза рамками міжнародної домовленості. Шпигуни зазвичай діють не від імені держави і мають приховану мету, іноді за межами закону.

МГП містить правила, які регулюють ведення розвідувальних операцій, і визначає статус військових і розвідувальних осіб, а також обмеження щодо їх розвідувальної діяльності. В рамках цього правового контексту розвідувальна діяльність має свій статус і правила, які регулюють її.

Шпигунство, з іншого боку, зазвичай розглядається як незаконна діяльність і є кримінальною згідно з внутрішнім законодавством держав чи міжнародними домовленостями. Таким чином, розрізнення між розвідувальною діяльністю і шпигунством важливе для правового регулювання цих дій у міжнародному контексті.

Щодо відповідальності в Україні, то за частиною 1 статті 114 Кримінального кодексу України шпигунство полягає в передачі або збиранні з метою передачі іноземній державі,

іноземній організації або їхнім представникам інформації, що становить державну таємницю, якщо ці дії вчинені іноземцем або особою без громадянства. Злочин шпигунства, згідно з частиною 1 статті 114 Кримінального кодексу України, карається позбавленням волі протягом десяти до п'ятнадцяти років, і в залежності від рішення суду, може супроводжуватися конфіскацією майна злочинця або без такого заходу. Згідно з частиною 2 статті 114 Кримінального кодексу України, особа, яка припинила діяльність, передбачену частиною 1 цієї статті (тобто шпигунство), та добровільно повідомила органи державної влади про вчинений злочин, і в результаті цього та прийнятих заходів було відвернено заповідання шкоди інтересам України, звільняється від кримінальної відповідальності. Це означає, що якщо особа самостійно припинила свою діяльність як шпигун і повідомила про це відповідні органи, і це призвело до уникнення шкоди для інтересів України, вона не підлягає кримінальному переслідуванню[4].

Суб'єктом шпигунства є тільки громадянин іншої держави (іноземець) або особа без громадянства. Шпигунство, вчинене громадянином України, розглядається як державна зрада у формі шпигунства і кваліфікується за статтею 111 Кримінального кодексу України. В умовах воєнного конфлікту, особа, яка є частиною збройних сил однієї зі сторін, не розглядається як шпигун і не може бути притягнута до кримінальної відповідальності за статтею 114 Кримінального кодексу України в наступних обставинах:

1. Вона збирає інформацію на території, яка перебуває під контролем супротивної сторони, але робить це від імені своєї сторони та носить офіційний одяг своїх збройних сил.

2. Вона проживає на території, яка була окупована супротивною стороною, і збирає інформацію на користь своєї контролюючої сторони, яка перебуває під залежністю, і ця інформація має військове значення, але вона не вдається до обману чи навмисних таємних дій.

3. Вона фактично займається шпигунством на території, яка була окупована супротивною стороною, але не була захоплена до того, як вона знову приєдналася до збройних сил, до яких вона належить.

Шпигунство вважається закінченим, якщо воно має місце хоча б у одному із таких варіантів:

1. Передача відомостей: З моменту фактичного повідомлення важливої інформації будь-яким способом (включаючи вручення матеріалів, надіслання адресату чи посереднику, приховане розміщення для доступу до цієї інформації відповідно до угоди з адресатом).

2. Збирання інформації: З моменту накопичення хоча б частини важливої інформації в будь-якому місці (наприклад, при собі, в особистому житлі чи у схованці), за умови, що ця інформація збирається з метою передачі її іноземній державі, іноземній організації або їх представникам[1].

Отже, у міжнародному праві і в законодавстві України шпигунство розглядається як серйозний злочин, який порушує національну безпеку і державну таємницю. В міжнародному праві шпигунська діяльність регулюється відповідними нормами та угодами, в Україні ж відповідальність регулюється Кримінальним кодексом. Загалом, припинення та притягнення винних до відповідальності за шпигунство в міжнародному праві та в Україні є серйозною діяльністю, спрямованою на забезпечення національної безпеки та захисту державної таємниці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Camus A. Espionage. The Practical Guide to Humanitarian Law. URL: <https://guide-humanitarian-law.org/content/article/3/espionage/> (date of access: 01.11.2023).
2. Павленко В. Форми, методи і засоби розвідувальної діяльності. Борисфен Інтел: веб-сайт. 2020. URL: <https://bintel.org.ua/nukma/formi-metodi-i-zasobi-rozvidualnoi-diyalnosti/>.
3. Баранова Н. Злочини проти основ національної безпеки України: державна зрада та шпигунство. Miller law firm: веб-сайт. 2022. URL: <https://millerlawfirm.ua/zlochyny-proty-osnov-nacziionalnoyi-bezpeky-ukrayiny-derzhavna-zrada-ta-shpygunstvo/>.
4. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

ІЛЬЧУК М.П., магістрант

Науковий керівник – **ПАХОМОВА А.О.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Ilchuk_m@ukr.net

СПЕЦИФІКА ОХОРОНИ СЛУЖБОВИХ ВИНАХОДІВ В НІМЕЧЧИНІ

Складність та невизначеність окремих положень законодавства в сфері регулювання правової охорони службових винаходів дозволяють звернутися до світового досвіду регулювання питань визначених правовідносин для гармонізації національного законодавства.

Ключові слова: патент, службовий винахід, інновації, промислова власність.

Регулювання відносин щодо створення службових винаходів у країнах Європейського Союзу побудовано по-різному. В одних державах діють патентні закони (Франція), в інших спеціальні закони, наприклад, закон про службові винаходи (Німеччина). Окреме регламентування відносин передбачено за участю таких винахідників як державні службовці [1, с. 72].

Вивчення правових положень Німеччини у сфері інновацій, пов'язаних із створенням винаходів, є значимим для вітчизняного права. У країні діє як окремий закон про службові винаходи, так і самостійний закон про промислову власність [2, с. 140], який поєднує між собою норми інших законів, а також міжнародних угод.

Патентним законом ФРН від 16.12.1980 встановлено, що охороні підлягають патентоспроможні винаходи. Критерії патентоспроможності: новизна, неочевидність винаходу; промислова придатність (винахід може бути виготовлено, застосовано у промисловості, сільському господарстві). Необхідно відзначити, що «робота, пов'язана з проектуванням, конструюванням або будь-яким іншим видом діяльності, що вимагає прояви розумових здібностей, розглядається як звичайна робота за трудовим договором, а не як створення винаходів» [105].

Закон Німеччини «Про службові винаходи» від 25.07.1957 р. містить два основні принципи: 1) забезпечення сприятливих умов для роботодавців, які сприяють присвоєнню винаходів службовців; 2) стимулювання винахідницької діяльності у вигляді виплати винагороди службовцю, який створив винахід.

Відповідно до зазначеного Закону, «службовими винаходами є створені під час робочих відносин винаходу». Вони можуть бути створені автором-працівником у рамках основної його діяльності або значною мірою спиратися на досвід чи діяльність підприємства-роботодавця. Службовий винахід має бути остаточно створено автором під час трудових (службових) відносин. Якщо цього правила не дотримано і працівник завершив створення винаходу після звільнення, то роботодавець має право вимагати відшкодування заподіяної йому шкоди або пред'явити вимоги про відступлення прав на службовий творчий результат. Однак зазначені права виникають у нього за сукупності таких умов: вина автора у формі наміру; помірність у період трудових відносин, що призвело до не завершення роботи над створенням винаходу. Авторами службових винаходів можуть бути працівники приватного сектора, державні службовці, у тому числі військовослужбовці, та викладачі (дослідники) вищих навчальних закладів. Кожній категорії працівників (службовців) у нормативному акті присвячено окрему статтю.

Працівник, який створив патентоспроможний службовий винахід, обов'язково повинен повідомити про це роботодавця (наймача). Останній також зобов'язаний письмово повідомити автора-працівника про отримання повідомлення. На думку багатьох науковців, зазначені дії можуть бути виражені за допомогою електронної пошти або факсимільного зв'язку. Вимоги письмової форми зберігаються лише з метою здійснення процесуальних дій у разі вирішення спору [2, с. 247]. Можливі випадки зміни статусу службових винаходів із застосуванням до них положень про вільні винаходи: коли роботодавець письмово

повідомляє працівника про відмову від службового винаходу; роботодавець заявляє про використання службового винаходу в обмежених межах; протягом встановленого законом строку або роботодавець не повідомляє працівника про будь-яку форму правових претензій на службовий винахід. Інтелектуальні права на винахід має роботодавець, якщо не висловить свою відмову протягом чотирьох місяців з моменту отримання повідомлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ярошевська Т. В. Суб'єкти права на службовий винахід. Право України. 2006. № 3. С. 71–74.
2. Rauh G.A., 2010. Mittelbare Patentverletzung in Deutschland, Japan und den USA.. GRUR Int., 2010. P.352.

УДК 347:77

КАЛЕНИЧЕНКО Ж., магістрант
Науковий керівник – **НАСТІНА О.І.**, канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: Gorobinska11@gmail.com

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ СОРТІВ РОСЛИН НА ПРИДАТНІСТЬ ЇХ ДО ПОШИРЕННЯ В УКРАЇНІ

Аналіз нормативно-правового забезпечення проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на придатність до поширення в Україні. Формування Державного реєстру сортів рослин. Проаналізовано типи та методики кваліфікаційної експертизи сортів рослин

Ключові слова: сорт рослин, Державний реєстр сорту рослин, кваліфікаційна експертиза, державна реєстрація сорту рослин.

Головним завданням сільського господарства України залишається збільшення виробництва та поліпшення якості продукції рослинництва шляхом розширення та оновлення сортових рослинних ресурсів, які визначають продовольчу безпеку держави та можуть бути використані в подальшому селекційному процесі. Враховуючи зростаючі потреби суспільства щодо забезпечення сільського господарства високопродуктивними рослинними сортовими ресурсами, держава створює умови для забезпечення якості реєстрації сортів, які поширені на території України, охорони прав селекціонерів та впровадження сортової сертифікації насіння в Україні відповідно до міжнародних вимог.

Формування Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні (далі – Реєстр сортів рослин України), відбувається на підставі комплексу польових та лабораторних досліджень з кваліфікаційної експертизи сортів рослин з визначення критеріїв відмінності, однорідності й стабільності та господарсько-цінних показників придатності сорту для поширення, за результатами яких готуються пропозиції щодо державної реєстрації сорту та/або прав на нього.

Кваліфікаційна експертиза сортів рослин на придатність до поширення ґрунтується на експериментальних дослідженнях морфологічних, біологічних і господарсько-цінних ознак сортів рослин, визначенні їхньої придатності до використання в певних екологічних умовах з дотриманням агротехнологічних та методичних вимог. Об'єктивні результати польових і лабораторних досліджень заявки на сорт рослин за кваліфікаційної експертизи щодо рівня його урожайності забезпечують подальше внесення сорту до Реєстру сортів рослин України. З метою отримання об'єктивних, достовірних та стабільних результатів під час проведення польових і лабораторних досліджень з кваліфікаційної експертизи сортів рослин враховують такі принципи:

- 1) постійно закріплені пункти досліджень;
- 2) єдиний набір сортів у всіх пунктах досліджень відповідно до зони вирощування;

3) розподіл сортів на блоки в межах одного дослідження за напрямом використання, групою стиглості, типом розвитку та іншими уніфікованими критеріями для відповідного виду рослин.

Сорт вважається придатним для поширення в Україні, якщо він відмінний, однорідний і стабільний, може бути використаний для задоволення потреб суспільства і не заборонений для поширення з підстав загрози життю і здоров'ю людей, нанесення шкоди тваринному і рослинному світу, збереженню довкілля. Критерії заборони поширення сортів в Україні розробляються Компетентним органом у сфері охорони прав на сорти рослин. Тому кваліфікаційну експертизу заявки про визнання прав на сорт рослин проводять за двома типами експертизи: визначення критеріїв відмінності, однорідності та стабільності (далі – ВОС-тест) та визначення господарсько-цінних показників придатності сортів до поширення на території України (далі – ПСП). Обидва типи кваліфікаційної експертизи сортів рослин (ВОС і ПСП) проводять за спеціальними уніфікованими методиками:

- на відмінність, однорідність і стабільність для відповідного ботанічного таксона;
- на придатність сортів до поширення відповідно до групи рослин, враховуючи напрям використання та тип розвитку.

Для повноти комплексної оцінки сорту-кандидата відповідного ботанічного таксона застосовують уніфіковані дослідження з визначення морозостійкості, посухостійкості, холодостійкості, вмісту амілопектину, енергетичної оцінки, стійкості проти збудників хвороб, поширення яких може спричинити виникнення епіфітотій або епізоотій тощо. Проведення методично обґрунтованих польових і лабораторних досліджень з вивчення стійкості проти збудників хвороб та пошкодження шкідниками на провокаційних, інфекційних та інвазійних фонах, за природного ураження/ пошкодження; післяреєстраційного вивчення сортів; визначення якості продукції сортів забезпечують об'єктивну комплексну оцінку рослинних сортових ресурсів.

Строк проведення обов'язкових польових і лабораторних досліджень з кваліфікаційної експертизи сортів на придатність до поширення у пунктах досліджень становить два роки, за необхідності експертизу продовжують на третій. Компетентний орган визначає перелік родів і видів, сорти яких проходять експертизу на придатність сорту до поширення обов'язково в пунктах досліджень.

Щодо сортів родів і видів, які не увійшли до такого переліку, дослідження проводять на полях заявника, результати яких є підставою для підготовки відповідного експертного висновку за заявкою на сорт рослин з пропозиціями про державну реєстрацію сорту та/або прав на нього.

Після реєстраційне вивчення сортів рослин (далі – ПСВ) проводять за відповідними напрямами досліджень, які передбачено спеціальною Методикою після реєстраційного вивчення сортів рослин (ПСВ). Методичні дослідження планують з метою уточнення, доповнення чи зміни окремих методичних положень, тобто з метою удосконалення науково-технічної експертизи сортів рослин. Методична оцінка проведення комплексу польових і лабораторних досліджень з кваліфікаційної експертизи сортів рослин на придатність до поширення передбачає визначення якості проведення дослідів з ВОС і ПСП.

У процесі аналізу даних експертизи сорти поділяють на:

- ті, що пройшли експертизу, забезпечили перевагу над умовним стандартом (усередненою врожайністю за останні 5 років) за продуктивністю або рівні їм за цим показником, але мають переваги за іншими важливими господарсько-цінними ознаками (зимо-, морозостійкість, якість урожаю, ранньостиглість, технологічність, толерантність або стійкість проти ураження хворобами тощо);
- сорти, що пройшли експертизу, але не виявили переваг над показником умовного стандарту або поступилися їм за основними господарсько-цінними ознаками;
- сорти, експертизу яких не завершено.

Підставою для прийняття рішення про державну реєстрацію сорту, що пройшов державну науково-технічну експертизу, є позитивні результати щодо рівня його урожайності, визначеної протягом періоду досліджень.

Підставою для прийняття рішення про державну реєстрацію сорту, що не підлягає державному випробуванню, є позитивні результати кваліфікаційної експертизи на відповідність такого сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності.

Дотримання таких вимог забезпечить гармонізований єдиний підхід дослідної справи в державній науково-технічній експертизі сортів рослин та отримання об'єктивних, достовірних та своєчасних результатів досліджень, які враховують для прийняття рішення за заявкою про визнання прав на сорт рослин з подальшим занесенням до Реєстру сортів рослин України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-1>

2. Про затвердження Порядку проведення кваліфікаційної експертизи сорту [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства Аграрної політики та продовольства України від 05.07.2023 р. № 1344. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/RE40300>

УДК 332:35

КЕРНИЧНИЙ Д.А., магістрант

Науковий керівник – **МАЛИШКО І.В.**, старш. викладач

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: kernicnijd@gmail.com

НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Аналіз нормативно-правового забезпечення охорони земель під час воєнного стану в Україні. Визначено основні цілі державної політики у сфері охорони земель. Розглянуто зміст і структуру екологічної політики.

Ключові слова: політика держави, охорона земель, сталий розвиток, раціональне використання земель, нормативно правове регулювання.

В наш час питання охорони земель в Україні є одним із найважливіших у земельному законодавстві. Правова охорона землі передбачає систему правових засобів, за допомогою яких здійснюються заходи з відновлення, покращення стану земель та підвищення родючості ґрунтів. Проблемні питання щодо забезпечення охорони земель досліджували такі науковці як, В.Л. Мунтян, Ю.С. Шемшученко, В.І. Андрейцев, Н.І. Титова, М.В. Шульга, П.Ф. Кулинич, В.В. Носік та ін. Необхідно звернути увагу, що в юридичній літературі охорону земель розглядають у широкому та вузькому розумінні. Охорона земель у широкому розумінні включає в себе весь комплекс регулятивних правовідносин, у яких опосередковуються організаційні, економічні, науково-технічні заходи, що спрямовані на забезпечення збереження земель, їх ощадливе та раціональне використання. Здійснення цих заходів відбувається за допомогою державно-владного впливу на поведінку учасників земельних правовідносин. Таким чином, це свідчить про наявність системи правових заходів як форми юридичної реалізації економічних, організаційних, науково-технічних заходів, з одного боку, а з іншого, – про відносно самостійну групу заходів охорони земель як правової охорони земель, тобто у вузькому конкретно-юридичному розумінні [1, с.86]. Найбільш точне визначення даного поняття міститься у ст. 1 Закону України «Про охорону земель», де вказано, що охорона земель – це система правових, організаційних, економічних, технологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб, захист від шкідливого антропогенного впливу, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, підвищення продуктивності земель

лісового фонду, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення [3, с.94].

Визнана істина, воєнний час потребує екстраординарних та рішучих дій з боку держави. В той час як аграрний сектор країни переживає доленосні для нього реформи війна лягає додатковим тягарем і створює все більше проблем, які загрожують стабільності цієї галузі. Тому задля стабільної роботи аграрної галузі законодавцем прийнято ряд нормативно-правових актів, які служать додатковим важелем стабілізації ситуації і покликані усунути або мінімізувати усі можливі деструктивні фактори впливу на аграрний сектор.

Одним із основних нормативно-правових актів, який слід виділити — Закон України № 2698-IX від 19.10.2022 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель» (надалі – Закон № 2698-IX) [4, с.9].

Пропоную розглянути ключові новели Закону № 2698-IX та практику їх застосування в період воєнного стану.

Зокрема Законом № 2698-IX було впроваджено:

- відновлення проведення земельних торгів з передачі у користування земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності;
- відновлення реєстрації прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно;
- відновлення в умовах воєнного стану безоплатної приватизації земельних ділянок, на яких розташовані будівлі, споруди, що перебувають у приватній власності, а також земельних ділянок, які передані громадянам у користування до набрання чинності Земельного кодексу України [2, с.75];
- врегулювання питання внесення до Державного земельного кадастру відомостей про якісні характеристики угідь, заходи щодо охорони земель і ґрунтів, обмеження у використанні земель;
- право розміщення об'єктів виробництва біометану у складі сільськогосподарських комплексів на земельних ділянках сільськогосподарського призначення без зміни цільового призначення;
- скасування необхідності відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва у разі зміни цільового призначення земельних ділянок сільськогосподарського призначення;
- скасування необхідності отримання спеціального дозволу на виконання топографо-геодезичних вишукувань під час дії воєнного стану сертифікованим інженерам-землевпорядникам та/або інженерам-геодезистам.

Також змінами запропонованими Законом № 2698-IX передбачається:

- застосування процедури оформлення права користування на земельні ділянки сільськогосподарського призначення, визначеної пунктом 27 Перехідних положень Земельного кодексу України, у період дії воєнного стану лише тоді, коли Державний земельний кадастр не функціонує протягом 30 робочих днів;
- зобов'язати землекористувачів, чії права користування земельними ділянками сільськогосподарського призначення зареєстровані районними військовими адміністраціями у відповідних Книгах реєстрації, ініціювання внесення відомостей про такі права до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно;
- встановити, що громадяни та юридичні особи, які одержали право постійного користування земельними ділянками державної та комунальної власності, але відповідно до Земельного кодексу України не можуть бути суб'єктами такого право, можуть викупити такі земельні ділянки із розстроченням платежу.

• внести зміни до законів України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність», «Про регулювання містобудівної діяльності» щодо створення та функціонування картографо-геодезичного фонду України.

Зрозуміло, що національне законодавство підлаштовується під умови, в яких ми наразі перебуваємо. Важливо, що воно гнучке та реагує на виклики сьогодення. Підсумовуючи, можна констатувати, що прийняті зміни є абсолютно виправданими, адже запровадження державного контролю за використанням та охороною земель виконавчим органам сільських, селищних та міських рад позитивно впливає на якість, оперативність здійснення такого контролю саме органами місцевого самоврядування, оскільки вони більше обізнані про стан земельних ресурсів, що знаходиться у їх розпорядженні та мають можливість за рахунок сприяння в усуненні порушень земельного законодавства підвищувати рівень благоустрою своїх територій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багай Н.О. Законодавство України про охорону земель: проблеми розвитку / Н.О. Багай // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>.
2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. від 25.01.2002 — 2002 р., № 3, Ст. 27.
3. Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003р. № 962 – IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 349.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель: Закон України від 19 жовтня 2022 р. № 2698-IX// Офіційний вісник України від 25.11.2022 — 2022 р., № 91, стор. 9, ст.5641, код акта 114904/2022.

УДК:34.378.001.8

КОБЕЦЬ Д.В., магістрант

Науковий керівник – **ЛИННИК Т.В.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail:kobetsdmiriy31@gmail.com

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ТА ПРИКЛАДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ У ПРАВІ ТА ЇХ РОЗВИТОК В СУЧАСНІЙ НАУЦІ

Фундаментальні та прикладні дослідження в галузі права відіграють важливу роль у розвитку сучасного суспільства і права. Вивчення основ права спрямоване на розуміння загальних і теоретичних аспектів правової системи, структури та функцій права. Ці дослідження допомагають зрозуміти природу права, зв'язок між правом та іншими суспільними явищами, а також розробити нові концепції та теорії, які можуть вплинути на подальший розвиток правової системи.

Фундаментальні дослідження з права — це наукові дослідження, спрямовані на вирішення теоретичних проблем і розробку теоретичних основ правознавства.

Прикладно-правові дослідження — це наукові дослідження, спрямовані на вирішення конкретних практичних правових завдань і застосування правових норм у реальних ситуаціях.

Юридичні фундаментальні дослідження:

- Фундаментальні дослідження в галузі права спрямовані на вирішення теоретичних проблем, розробку понять і формулювання загальних принципів права.

- Їх метою є вивчення природи правових питань і розгляд правової теорії, філософії права, юриспруденції та інших питань, які допомагають зрозуміти природу права.

Фундаментальні дослідження сприяють розробці теоретичних основ права та пропонують нові концепції та методи вирішення правових проблем.

Прикладні юридичні дослідження:

- Прикладні дослідження в галузі права спрямовані на вирішення конкретних практичних завдань і застосування правових норм у реальному житті.

- Їхня мета – аналіз конкретних ситуацій, вирішення правових проблем, підготовка правової експертизи, участь у судових розглядах тощо.

- Прикладні дослідження мають велике значення для практичного застосування права та забезпечення правових норм у всіх сферах суспільного життя. [4]

Фундаментальні дослідження у праві містять в собі, теоретичний рівень наукового дослідження — це поглиблений аналіз наукових фактів, поглиблений аналіз природи досліджуваного явища, розуміння і розробка наукових законів, тобто пояснення об'єктів і процесів справжні речі. Реальність. Результати теоретичних досліджень виражаються у формі законів, теорій, наукових гіпотез тощо. [1]

Закони - це суттєві і стійкі зв'язки всередині явищ, які зумовлюють закономірні зміни явищ.

Теорія — це система широко достовірних знань про той чи інший «епізод» дійсності, яка описує, пояснює і передбачає функціонування певної сукупності об'єктів, що складають дійсність.

Гіпотеза - це система умовиводів, за допомогою якої на основі великої кількості фактів робиться висновок про існування предмета, зв'язку чи причини явища, але цей висновок не можна вважати абсолютно достовірним.

Теоретичні дослідження включають наступні процедури: процес аналізу та сутність явища; формулювання гіпотез дослідження; побудова (розробка) фізичних моделей; проводити математичні дослідження (створювати математичні моделі); аналіз теоретичних рішень; презентація висновків. [5]

Методологія науково-теоретичних досліджень, у тому числі права, стосується використання ряду методів і технік для теоретичного аналізу, дослідження, пояснення та вирішення проблем теорії права та інших теоретичних аспектів права. Наведено деякі загальні методи та підходи, які можуть бути використані в методології дослідження теорії права: історичний аналіз, порівняльний аналіз, логічний аналіз, інтерпретація, теоретичне моделювання, філософський аналіз, соціологічний аналіз, емпіричні дослідження.

Фундаментальні (теоретичні) наукові дослідження включають, основні тези у фундаментальних (теоретичних) наукових дослідженнях – це ключові та найважливіші висновки та концепції, які складають основу дослідження та визначають його цінність і важливість.

Фундаментальні дослідження в галузі права спрямовані на розуміння, розвиток і розширення теоретичних знань у галузі права. Вони не завжди безпосередньо пов'язані з конкретними практичними завданнями чи вирішенням конкретних правових проблем, але мають важливе значення для розвитку юриспруденції та її теоретичних основ. Приклади фундаментальних досліджень права: філософія права; історія права; дослідження різних правових теорій і концепцій; юриспруденційна методологія; правова етика; правова антропологія; правова психологія; ортодоксальна соціологія; гендерні дослідження в праві.[2]

Прикладні наукові дослідження — дослідження, спрямовані на вирішення конкретних практичних завдань або проблем. Вони відрізняються від фундаментальних наукових досліджень тим, що їх головною метою є застосування отриманих знань для вирішення реальних проблем і покращення життя людей. До основних характеристик прикладних наукових досліджень належать: практична спрямованість, використання результатів, застосування наукових знань, впровадження результатів, участь у відповідних методах дослідження.

Приклади прикладних наукових досліджень у праві: аналіз правового статусу електронних підписів; вивчення юридичних аспектів кібербезпеки; оцінка юридичних аспектів інтелектуальної власності; аналіз правових аспектів міграції та біженців; дослідження прав людини; дослідження прав людини; правові аспекти патентів на

генетичні технології; аналіз міжнародних та міждержавних угод; дослідження в області кримінального права; аналіз судової практики; вивчення правового регулювання корпоративного управління. [3]

В завдання прикладної науки дослідження у праві входять: визначати конкретні юридичні питання або завдання, які потребують дослідження та вирішення; шукати та збирати юридичні дані, включаючи законодавство, судові рішення, правові прецеденти, документи та літературу; проводити законодавчі дослідження та аналіз; розробляти юридичні висновки; надавати клієнтам інформацію про їхні права та обов'язки; юридичні консультації; взаємодіяти з клієнтами, щоб з'ясувати їхні потреби та вимоги, роз'яснювати юридичні питання та надавати поради; виконувати юридичні рішення; дотримуватися етичних кодексів і стандартів; здобувати відповідні знання та професійний розвиток у юридичній сфері; обговорювати висновки з клієнтами та іншими зацікавленими сторонами.

Обов'язки прикладної науки у праві включають: законодавчий аналіз; проведення юридичного аналізу справ або конкретних юридичних питань; розробка юридичних стратегій; проведення аналізу ризиків; підготовка судових позовів та відповідей (складання документів для подання до суду; консультування клієнтів з юридичних питань; проведення юридичного аналізу договорів та контрактів; Співпраця з іншими експертами (співпрацювати з експертами та представниками інших галузей); забезпечити дотримання стандартів правової, етичної та професійної відповідальності.

Отже, фундаментальні та прикладні дослідження в галузі права виконують важливу роль у розвитку правової науки та її практичного значення. Фундаментальні дослідження спрямовані на теоретичне вивчення правових принципів, що сприяє глибшому розумінню суті права, розвитку нових підходів та теорій, і сприяє формуванню академічної бази для правознавства. Прикладні дослідження зорієнтовані на практичне застосування правових знань для вирішення конкретних проблем і завдань у різних сферах права. Вони сприяють розробці стратегій, створенню рекомендацій та роз'ясненню правових аспектів, що допомагає гармонізувати правове середовище та забезпечувати справедливість у суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015, № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення 26.10.2023).
2. Дротяко Л. Г. «Феномен фундаментального і прикладного знання: (Постнекласичне дослідження)». Дисертація на здобуття вченого ступеня доктора філософських наук з спеціальності 09.00.01 - онтологія, гносеологія, феноменологія. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2000. 53 с., С. 20.
3. StudLancer, стаття «Фундаментальні та прикладні дослідження». URL: https://stud.com.ua/37761/filosofiya/fundamentalni_prikladni_doslidzhennya (дата звернення 28.10.2023).
4. Джессіка Аббадія, стаття «Фундаментальна та прикладна наука: Розуміння відмінностей», 07.06.2023. URL: <https://mindthegraph.com/blog/uk/%d1%84%d1%83%d0%bd%d0%b4%d0%b0%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0-vs-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d0%ba%d0%bb%d0%b0%d0%b4%d0%bd%d0%b0-%d0%bd%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%b0/> (дата звернення 30.10.2023).
5. Марцин В.С., Міценко Н.Г., Даниленко О.А., «Основинауковихдосліджень: Навчальний посібник», 2002. 107 с., С. 26-29. URL: <http://kist.ntu.edu.ua/textPhD/osNaukDos.pdf> (дата звернення 01.11.2023).

УДК:349.41

КОБЕЦЬ Д.В., магістрант

Науковий керівник – **НАСТІНА О.І.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: kobetsdmiriy31@gmail.com

ПОНЯТТЯ, СКЛАД ТА ВИДИ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УКРАЇНІ

Поняття земельних правопорушень та їх склад, включаючи такі елементи, як суб'єкти, об'єкти, обставини та наслідки. Досліджено різні види земельних правопорушень.

Ключові слова: земельне правопорушення, юридична відповідальність.

Земельне правопорушення - це порушення законів, що регулюють право власності, використання та обіг земель. До таких порушень належать незаконна декомунізація земель, незаконне використання землі, незаконна передача права власності на землю та інші дії, що суперечать законодавству про земельні відносини.

Земельні правопорушення можуть мати різні наслідки, включаючи адміністративну відповідальність, штрафи, конфіскацію землі та навіть кримінальну відповідальність, якщо порушення є суттєвими та мають серйозні наслідки для громадського порядку та навколишнього середовища. Вирішення проблеми земельної злочинності зазвичай надається державним органам та правоохоронним органам, таким як місцеві органи влади, суди та правоохоронні органи.

Відповідно до ст. 14 Конституції України «Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави» [1]. Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону.

Основою, визначення земельних правопорушень є саме її склад і він може включати наступні елементи:

Причини правопорушень в земельному праві можуть включати недостатнє знання законодавства, економічні інтереси, корупцію, недосягнення цілей, порушення прав власності, соціокультурні фактори, недостатність нагляду і контролю, а також політичні інтереси.

Відповідальність за порушення земельного законодавства, може наступати тільки при наявності повного складу правопорушення, яке характеризується чотирма елементами: суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона і об'єктивна сторона правопорушення.

Об'єктами земельних посягань можуть бути не лише фізичні особи та державні службовці, а й працівники підприємств, установ та організацій.

Доземельних правопорушників належить широке коло осіб та організацій такі, як: фізичні особи, юридичні особи, державні органи та посадовці, забудовники та будівельні компанії, земельні спекулянти, громадські організації.

Об'єктами земельних правопорушень можуть бути, земельні ділянки, нерухомість, природні ресурси та навколишнє середовище, також можуть бути порушення права державної, колективної і приватної власності на землю, укладений порядок землекористування і охорони земель, права та інтереси окремих громадян, підприємств, установ, організацій.

Суб'єктивна сторона земельного злочину свідчить про спонукання та умисел особи чи організації порушити земельне законодавство. Це стосується випадків, коли вони свідомо чи необережно порушують вимоги законодавства. Наприклад, до суб'єктивних ознак можна віднести намір забудувати земельну ділянку без дозволу або непроведення перевірки правового статусу землі перед її використанням. Суб'єктивний аспект може визначити, чи вважається протиправне діяння навмисним чи ненавмисним, і впливає на ступінь відповідальності та заходи, які можуть бути вжиті проти правопорушників.

Об'єктивна сторона земельного правопорушення охоплює самі дії або стан, які суперечать законним вимогам земельного законодавства. Це включає в себе конкретні дії чи бездіяльність, які порушують правила власності, користування, розпорядження чи інші обмеження, що стосуються земельної ділянки. Об'єктивна сторона земельного правопорушення може включати такі дії, як незаконна забудова на земельній ділянці, незаконне використання землі для іншої мети, порушення умов договору оренди чи інших правових обов'язків щодо землі, або будь-які інші дії, які протирічать закону.

Що до скоєння земельного правопорушення, може включати і наставати юридична відповідальність. Тобто, юридична відповідальність означає, що особи чи організації, які порушують закони країни, можуть бути піддані судовим, адміністративним чи іншим правовим наслідкам відповідно до чинних законів і правил відповідної юрисдикції.

Санкції за земельні порушення включають штрафи, конфіскацію майна, адміністративні стягнення, судові переслідування, а в серйозних випадках може наставати навіть кримінальна відповідальність. Юридична відповідальність спрямована на забезпечення виконання земельного законодавства, охорону прав власників та інших заінтересованих осіб, додержання законності та правопорядку у сфері земельних відносин.

Підставами юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства можуть бути: злочин, правопорушення, правові наслідки, діяльність осіб чи організацій, злочини в межах відповідної юрисдикції, а також склад, кримінальна дієздатність (осудність, дієздатність суб'єкта) та наявність законодавства.

Перейдемо, до видів земельних правопорушень, які існують в Україні:

Земельний закон визначає коло видів земельних злочинів, за які передбачена юридична відповідальність.

В Земельному кодексі закріплений перелік видів земельних правопорушень, за які наступає юридична відповідальність.

Види правопорушень:

за видами об'єктів: власне земельні земельні правопорушення з екологічним спрямуванням (псування с/г угідь).

З урахуванням суб'єктного складу: які вчинили фізичні особи та юридичні особи.

З урахуванням суспільної шкоди: злочин, проступок.

За формою зовнішнього виразу: дія; бездіяльність.

Залежно від порушеного інституту: щодо приватизації; щодо власності інші.

За суб'єктом, об'єктом та видом відповідальності: злочини, пов'язані з невиконанням прав власників землі та землекористувачів; порушення земельних прав з боку 3х осіб.

Також, більш детально з видами земельних правопорушень, ми можемо ознайомитись ст. 211 Земельному Кодексі України [3] в якому закріплено перелік видів порушень земельного законодавства (укладання угод з порушенням земельного законодавства; та ін.).

Отже, в даній тезі ми визначили, що являє саме поняття земельного правопорушення в Україні, який має бути склад правопорушення, підстави юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства та які існують види земельних правопорушень.

На нашу думку, земельна злочинність в Україні є серйозною проблемою, яка потребує уваги та ефективних заходів для її вирішення. Основними видами правопорушень є незаконне будівництво, незаконне використання землі, порушення прав власності, незаконна вирубка лісу та інші форми недотримання земельних норм. Ці порушення мають серйозні екологічні, економічні та соціальні наслідки, включаючи погіршення стану навколишнього середовища, втрату природних ресурсів, порушення прав власності та загрози правопорядку.

Для боротьби з цими порушеннями необхідно посилити контроль та нагляд державних органів, забезпечити прозорість та відкритість інформації про земельні ділянки, посилити відповідальність за порушення. Крім того, необхідно розробити та запровадити ефективні механізми вирішення земельних спорів, які допоможуть уникнути тривалих судових розглядів.

Забезпечення належного контролю та дотримання земельного законодавства є важливим завданням для охорони природних ресурсів, забезпечення стабільних правовідносин та забезпечення сталого розвитку в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254 к/96 ВР./ Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Мелех Л.В., к.ю.н., доцентпрофесор кафедри господарсько-правових дисциплін, стаття «Юридична правопорушення у сфері земельних відносин» [с.260-262]./Електронний ресурс. Режим доступу: http://lsej.org.ua/8_2020/66.pdf

3. Земельний кодекс України від 25.10.2001р. № 2768-III, ст. 211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

4. Безоплатна правова допомога, стаття «Відповідальність та порядок визначення шкоди внаслідок вчинення земельного правопорушення». / Електронний ресурс. Режим доступу: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/>

5. Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» від 19.06.2003 р.№ 963-IV./ Електронний ресурс. Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>

УДК 347.2

КОЛОМІЄЦЬ В.В., магістрант

Науковий керівник – **ОБІЮХ Н.М.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

КОЛІЗІЇ У ЗАКОНОДАВСТВІ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ ЗРУЙНОВАНОГО ЖИТЛА ГРОМАДЯН ВНАСЛІДОК РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Проведено аналіз правового механізму у сфері воєнної відбудови пошкодженого житлового фонду (багатоквартирних будинків) в наслідок російської агресії, зокрема з впровадженням енергоефективних заходів. Розглянуто та проаналізовано особливості правового регулювання процедур відновлення зруйнованого житлового фонду під час дії воєнного стану із застосуванням законодавства України у сфері енергоефективності. Зроблено висновок про необхідність на законодавчому рівні закріпити загальні положення про зобов'язання замовника будівництва щодо проведення обстеження з енергетичного аудиту пошкоджених багатоквартирних будинків перед початком процесу їх відновлення .

Ключові слова: енергетична ефективність, енергетичний аудит, спільна сумісна власність, спільне майно, відбудова житлового фонду, замовник будівництва.

Протягом двох десятиліть ХХІ століття світ лихоманить від стихійних лих, що забирають тисячі життів, а мільйони позбавляють засобів для існування й пересування, роботи та елементарного комфорту. Після 24 лютого 2022 року для нашої країни реальністю стала втрата близьких людей, втрата даху над головою, засобів для існування тощо, саме в наслідок військової агресії російської федерації проти України. Виклики, які постали перед Україною у зв'язку з воєнними діями на території нашої країни, є особливо відчутними і серйозними для енергетичної сфери. Це стосується як оперативного відновлення інфраструктурних об'єктів від руйнувань, так і безпосередньо житлового фонду України.

Заручившись підтримкою партнерів, Україна стала на шлях відновлення країни під час дії воєнного стану, зокрема із дотриманням вимог щодо впровадження енергоефективних заходів. Станом на 1 листопада 2023 року можна виділити 18 основних нормативно-правових актів у сфері відбудови житла, знищеного або пошкодженого внаслідок воєнної агресії російської федерації.

Відповідно до статті 13 Конституції України «Власність зобов'язує. Власність не повинна використовуватися на шкоду людині та суспільству» [1]. Ця норма закріплює конституційні засади правового статусу власності та забезпечення державою захисту прав усіх суб'єктів права власності. Зокрема, питання щодо спільної сумісної власності багатоквартирних будинків регулюють такі нормативно-правові акти, як Цивільний кодекс України (далі-ЦК України) [2], Закон України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» [3], Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» [4] .

Для проведення аналізу правових процедур відновлення зруйнованого житла, пропонуємо розглянути одну із процедур відновлення багатоквартирних будинків у розрізі спільної сумісної власності спільного майна багатоквартирного будинку. Стаття 382 ЦК України визначає усіх власників квартир та нежитлових приміщень у багатоквартирному будинку співвласниками на праві спільної сумісної власності спільного майна багатоквартирного будинку та визначає поняття «спільне майно багатоквартирного

будинку»: «...це приміщення загального користування (у тому числі і допоміжні), несучі, огорожувальні та несуче-огорожувальні конструкції будинку, механічне, електричне, сантехнічне та інше обладнання всередині або за межами будинку, яке обслуговує більше одного житлового або нежитлового приміщення, а також будівлі і споруди, які призначені для задоволення потреб усіх співвласників багатоквартирного будинку та розташовані на прибудинковій території, а також права на земельну ділянку, на якій розташований багатоквартирний будинок та його прибудинкова територія, у разі державної реєстрації таких прав» [2].

Експериментальна процедура відновлення населених пунктів, яка реалізується за постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2023 р. № 382 (далі – постанова № 382) [6] запроваджує реалізацію експериментального проекту, спрямованого на відновлення населених пунктів, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації, за визначеним переліком. За цим переліком, зокрема відбувається відновлення пошкоджених багатоквартирних будинків.

Варто зазначити про те, що дана Постанова не містить прямого посилання на будь-який Закон України, що регулює діяльність у сфері відбудови. Натомість, постанова № 382 передбачає, що для реалізації експериментального проекту суб'єкти управління об'єктами державної (комунальної) власності, власники об'єктів приватної власності (уповноважені ними особи, що управляють майном) передають функції замовника будівництва службам відновлення та розвитку інфраструктури в областях (п.12). Але відповідно до затвердженого переліку та визначених об'єктів для відновлення багатоквартирних будинків існує прогалина щодо передачі права на відновлення спільної сумісної власності спільного майна багатоквартирного будинку відповідно до прийнятого рішення співвласниками багатоквартирних будинків [3].

Також під час реалізації Постанови спостерігається недотримання вимог Закону України «Про енергетичну ефективність будівель» [5]. Реалізуючи проекти з відновлення, замовники будівництва подекуди обходять прямі вимоги щодо проведення енергетичного аудиту пошкодженого багатоквартирного будинку. Дана вимога прямо передбачена Законом України «Про енергетичну ефективність будівель» [5]. Виготовлення енергетичного сертифікату, в якому має бути зазначено показники та клас енергетичної ефективності будівлі, наведено у встановленому законодавством порядку рекомендації щодо його підвищення, а також інші відомості, визначені законодавством (ст.1) є обов'язковою вимогою чинного законодавства при впровадженні енергоефективних заходів.

Станом на сьогодні невідповідності у Постанові вищенаведених норм надають замовникам будівництва можливість неякісно, порушуючи чинне законодавство, виконувати будівельні роботи під час реалізації експериментальної процедури відновлення багатоквартирних будинків. Але основною прогалиною є відсутність прямого посилання постанови № 382 на будь-який Закон України, що регулює діяльність у сфері відбудови. Адже наслідком такої прогалини, все ж таки лишається неврегульоване питання переходу від власників житла до держави України права вимоги до держави-агресора (російської федерації) відповідно до наданих компенсацій державою постраждалим особам.

Для узагальнення піднятої проблематики у розрізі наведеної вище інформації, слід зазначити, для прикладу, що існуюча інша процедура компенсації за зруйноване після 24 лютого 2024 року житло є чітко врегульована Законом України від 23.02.2023 № 2923-ІХ та постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2023 р. № 600, яка містить пряме посилання на Закон України, що регулює діяльність у сфері відбудови житла під час дії воєнного стану. Окремо, слід звернути, також увагу і на програму «ВідновиДІМ» ДУ «Фонд енергоефективності», яка формально не є нормативно-правовим актом, але є зразковим механізмом прозорості та якості відновлення пошкоджених багатоквартирних будинків, з дотриманням усіх вимог чинного законодавства, зокрема і у розрізі енергетичної ефективності будівель.

Висновки: Підсумовуючи, слід зазначити про те, що відбудова житлового фонду під

час дії воєнного стану є надскладним викликом для громадян України та держави в цілому. Зокрема, лишилося поза межами законодавчого регулювання питання щодо відбудови спільної сумісної власності спільного майна багатоквартирного будинку. Суперечність у нормах, зокрема і у праві на земельну ділянку, на якій розташований багатоквартирний будинок та його прибудинкова територія, на жаль, породжують корупційні складові щодо реалізації проектів з відновлення за тими процедурами, які не містять прямого посилання на Закони України, що регулюють діяльність усіх суб'єктів процесу у сфері відбудови.

Для удосконалення процедур відновлення слід передбачити зміни до Постанови № 382 щодо спільної сумісної власності спільного майна багатоквартирного будинку та зобов'язання замовника будівництва проводити енергетичний аудит у разі впровадження енергоефективних заходів під час відновлення багатоквартирних будинків. Крім того, на законодавчому рівні слід врегулювати передачу від співвласників пошкоджених багатоквартирних будинків до держави Україна права вимоги до держави-агресора (російської федерації) у розрізі забезпечення відновлення пошкодженої спільної сумісної власності спільного майна багатоквартирних будинків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 (в редакції 01.01.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV (в редакції від 10.08.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку: Закон України від 14 травня 2015 р. (в редакції від 14.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-19#Text>
4. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29 листопада 2001р. № 2866-III (в редакції від 14.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14#Text>
5. Про енергетичну сертифікацію будівель : Закон України від 22 червня 2017 року № 2118-VIII (в редакції від 09.07.2022).
6. Про реалізацію експериментального проекту щодо відновлення населених пунктів, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації: постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2023 року №382 (в редакції від 04.08.2023) URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-19#Text>

УДК 305(477)(094.9)

КРИВУЛЬКО А.В., магістрант

Науковий керівник – **КОВАЛЬЧУК І.В.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

kr_anton@gmail.com

ОСНОВИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНИХ ВІДНОСИН

Анотація. У статті проаналізовано нормативно-правову базу міжнародного співробітництва в аграрній сфері, висвітлено основні аспекти практичного досвіду міжнародного співробітництва в аграрній сфері.

Ключові слова: аграрні відносини, аграрне право, міжнародно-правове регулювання, міжнародна співпраця.

Конституція України передбачає, що загальновизнані принципи і норми міжнародного права і міжнародні договори Української держави є складовою частиною її правової системи. Якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж передбачені законом, то застосовуються правила міжнародного договору.

Україна може брати участь в міждержавних об'єднаннях і передавати їм частину своїх повноважень відповідно до міжнародних договорів, якщо це не тягне за собою обмеження прав і свобод людини і громадянина і не суперечить основам конституційного ладу України.

Дані положення мають універсальне значення і поширюються на всі галузі вітчизняного права. Стосовно сфери аграрного права можна сказати, що завдяки цим положенням міжнародне аграрне право в тій чи іншій мірі виступає як частина вітчизняного аграрного права.

В даний час Україна є учасницею понад 30 конвенцій і угод, що належать до сфери міжнародного аграрного права. Це можливо, і не багато в порівнянні, скажімо, з областю співробітництва з охорони навколишнього середовища або в області трудового права. Але в той же час про початок активізації України в міжнародному аграрно-правовому співробітництві сьогодні можна цілком говорити. До цього Україну підштовхує і проведена його нова політика, суть якої полягає не тільки в тому, що вона прагне інтегруватися зі світовим співтовариством з усіх галузей зв'язку, але і в тому, що в Україні спостерігається децентралізація державної влади, коли надаються більш широкі права і повноваження щодо участі в міжнародних зв'язках органам державної влади та місцевого самоврядування [1].

Залишаючи осторонь спір, який виник в літературі з міжнародного права щодо концепцій трансформації міжнародно-правових норм у національно-правові норми, міжнародних договорів у внутрішньодержавне законодавство відзначимо лише те, що в сучасних умовах неможливо ніяк обійти (та це й не потрібно) питання про співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права. Про це сьогодні заговорили представники багатьох галузевих юридичних наук. Неможливо уникнути цього питання і в науці українського аграрного права. Тому не заглиблюючись в теоретичну суперечку щодо форм взаємодії міжнародного і внутрішньодержавного права тут ми будемо вести розмову про вплив норм міжнародного аграрного права на формування або точніше на переформування традиційного українського аграрного права. Вести мову саме в цьому плані нас обумовлює і та обставина, що українське аграрне право на сьогодні з різних причин ще явно відстає від рівня регулювання аграрних відносин в розвинутих ринкових країнах і, природно від норм міжнародного аграрного права.

Стан нашого аграрного сектора підказує саме такий підхід, а не інший. На це націлюють і потреби реалізації положень, закріплених в Конституції України. Адже на підставі цієї статті вперше в нашій державі, за всю її історію, оголошено, що загальновизнані принципи і норми міжнародного права є складовою частиною її правової системи. Незважаючи на те, що як в радянській, так і пострадянській аграрно-правовій науці увагу на міжнародні норми, що регулюють аграрні відносини не приділялося, навряд чи сьогодні можна заперечувати те положення, що норми міжнародного права мають істотне значення для всебічного осмислення сутності і природи аграрного права будь-якої сучасної національної держави. Сьогодні аграрні відносини всередині будь-якої цивілізованої держави регулюються нормами аграрного права цієї держави з урахуванням вимог норм міжнародного права.

Важливим етапом формування оновленого предмета аграрного права України та фактор забезпечення сталого розвитку аграрної сфери, що було запровадження з 1 січня 2016 року 17-ти Цілей сталого розвитку, проголошених в резолюції «Перетворення нашого світу: порядок денний в сфері сталого розвитку на період до 2030 року», схваленої на Саміті 70-ої сесії Генеральної Асамблеї ООН у м. Нью-Йорк 25 вересня 2015 року [2, с. 208].

Мета резолюції – одна з ключових домінант забезпечення сталого розвитку агросфери та подальшого формування й реалізації норм вітчизняного аграрного права, а її досягнення дозволить подолати голод, забезпечити продовольчу безпеку, поліпшити кількість, поживність і якість харчування і сприятиме сталому розвитку сільського господарства.

Ще більший зсув акцентів в політиці ЄС на проблеми продовольчої безпеки сталося під впливом зростання цін на продовольство в 2007-2008 рр. і особливо в 2010 р в результаті різкої волатильності цін на пшеницю на світовому ринку[3, с. 34].

Логічним у цьому світлі видається позиція Європейської комісії та Європейського парламенту, які схильні розглядати продовольчу безпеку в якості ключової теми

реформування ЄАП на період після 2013 р. «Особливо наголошувалося на необхідності збільшення аграрного потенціалу ЄС з метою довгострокового та гарантованого забезпечення продовольчої безпеки громадян Європи».

У більш розгорнутому вигляді ця теза зафіксований в Паризькій Декларації з ЄАП ЄС, прийнятої за ініціативою Франції в грудні 2009 р. у ній стверджувалося, що в умовах кліматичних змін, глобальної політичної та продовольчої нестабільності, коливань цін на світових ринках і загострення проблем зі здоров'ям населення планети тільки амбітна і всеохоплююча континентальна політика може зберегти незалежність Європи. І для цього необхідний широкий консенсус в ЄС щодо надання продовольчої безпеки першорядного значення як головної мети ЄАП на найближчу перспективу [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kovalchuk, I., Melnyk, O., Pakhomova, A., Sokyrnyska, O., & Melnyk, L. (2022). Legal regulation of state support of agribusiness. *Amazonia Investiga*, 11(51), 80-89. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.51.03.8>
2. Статівка А. М., Шуміло І.А. Про адаптацію аграрного законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Проблеми законності. Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 2009. Вип. 100. С. 207-217.
3. Тарасов О. В. Адаптація, імплементація чи гармонізація права ЄС? Європейська інтеграція в контексті сучасної геополітики: зб. наук. ст. за матеріалами наук. конф., м. Харків, 24 трав. 2016 р. Харків, 2016. С. 30–39
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони. [Електронний ресурс]. http://www.kmu.gov.ua/docs/Agreement/AA_Body_text.pdf

УДК 343

КУНДИРЕВИЧ В.О., магістрантка

Науковий керівник – **СИМАКОВА С.І.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail vikakunder98@gmail.com

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТІВ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У тезах конференції досліджено основної категорії суб'єктів, які здійснюють антикорупційну діяльність, зокрема ними є: органи прокуратури, Національна поліція України, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції. Детальну увагу приділено ролі правозахисних установ у сфері запобігання та протидії корупції.

Ключові слова: Національна поліція України, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, протидія, корупція.

Протягом останніх десятиліть корупція залишається однією з найнебезпечніших проблем, яка постала перед українською державою. Тож з метою подолання корупційних проявів, боротьба та протидія цим явищам покладається на певних уповноважених суб'єктів антикорупційної діяльності. Суб'єкти антикорупційної діяльності – це спеціально уповноважені суб'єкти, мета яких спрямована на запобігання, боротьбу та протидію корупційним проявам.

На наше переконання існують дві категорії суб'єктів, які займаються запобіганням та протидією корупції: спеціально уповноважені установи в сфері протидії корупції та уповноважені підрозділи (особи), які займаються виявленням та запобіганням корупції.

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про запобігання корупції», до спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції належать: органи прокуратури, Національна поліція України (далі - НП), Національне антикорупційне бюро України (далі - НАБУ), Національне агентство з питань запобігання корупції (далі - НАЗК) [1].

Варто відзначити, що згідно з дослідженнями та власним практичним досвідом щодо протидії корупції, реальні функції щодо запобігання корупції виконують лише уповноважені підрозділи (особи), які займаються виявленням та запобіганням корупції.

До основних аспектів організації діяльності суб'єктів запобігання корупції відносяться аналіз та оцінка інформації у сфері запобігання корупції, розподіл ресурсів та засобів для запобігання корупції, планування діяльності суб'єктів запобігання корупції, контроль за діяльністю суб'єктів запобігання корупції.

На виконання цих стратегічних аспектів законодавство наділяє НАЗК, яке відповідно до своїх завдань здійснює аналіз статистичних даних та іншої інформації щодо ситуації щодо корупції, стану запобігання та протидії корупції в Україні, займається проведенням досліджень із питань вивчення ситуації щодо корупції, здійснює контроль та перевірку декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зберігання й оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, здійснює обмін інформацією з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями, отримує інформацію з відкритих баз даних, реєстрів іноземних держав, зокрема й після внесення плати за отримання відповідної інформації, отримує та розглядає повідомлення, здійснює співпрацю з викривачами, забезпечує їх правовий й інший захист, перевіряє дотримання законодавства з питань захисту викривачів та ін. [1].

Наступним спеціально уповноваженим суб'єктом у сфері протидії корупції є НАБУ. Перш ніж перейти до розгляду завдань на функції даного суб'єкта, пропонуємо розкрити його поняття та сутність. На сьогодні, НАБУ є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових [2]. Основне завдання, яке стоїть перед НАБУ це протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці.

З огляду на обмеженість за об'ємом цього дослідження, вважаємо за необхідне більш детально зупинитись на особливостях функціонування НАБУ. Відповідно до Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», НАБУ здійснює оперативно-розшукові заходи, відповідає за досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності, а також інших, визначених законом. Також воно проводить перевірку на добросовісність осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, вживає заходів щодо розшуку та арешту коштів та іншого майна, які можуть бути предметом конфіскації. Крім того, Національне бюро виконує діяльність щодо зберігання коштів та іншого майна, на яке накладено арешт, взаємодіє з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами для виконання своїх обов'язків та ін. [2].

Особливої уваги, на нашу думку, заслуговує питання віднесення до суб'єктів антикорупційної політики Національну поліцію України, яка з метою організації своєї діяльності забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції, порушень законності, службової дисципліни і контролю за їх реалізацією в центральному органі управління Національної поліції, територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління [3].

Наступним суб'єктом у сфері антикорупційної діяльності є Спеціалізована антикорупційна прокуратура (далі - САП). У Положенні, яке регулює діяльність Спеціалізованої антикорупційної прокуратури при Генеральній прокуратурі України, чітко визначені обов'язки та завдання даного органу. Це включає нагляд за дотриманням законів

під час проведення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування Національним антикорупційним бюро України, виконання вимог закону при реєстрації, розгляді та вирішенні заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, своєчасне внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень Національним антикорупційним бюро України, а також оскарження незаконних судових рішень на етапі досудового розслідування і судового розгляду, підтримання державного обвинувачення в суді у кримінальних справах, розслідуваних Національним антикорупційним бюро України, забезпечення компенсації завданих кримінальними правопорушеннями збитків в межах власної компетенції, дотримання відповідних правових процедур для кожного учасника кримінального провадження, представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених законодавством України і пов'язаних з корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями, а також здійснення міжнародного співробітництва в рамках виконання функцій Спеціалізованої антикорупційної прокуратури [4].

Висновок. Суттєвим недоліком вищевказаних органів є зосередження їхньої діяльності лише на корупції вищих державних службовців, тоді як факти корупції посадовців середньої та нижчої ланки перебувають під юрисдикцією органів Національної поліції та прокуратури. Такий розподіл повноважень призводить до міжвідомчих конфліктів, ускладнення проведення досудового розслідування та, як наслідок, зниження ефективності діяльності правоохоронної системи загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 01.11.2023).
2. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (дата звернення: 01.11.2023).
3. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF?find=1&text=%EA%E0%F0%F3%EF%F6%B3%BF#w11> (дата звернення: 01.11.2023).
4. Про затвердження Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Генеральної прокуратури України: Наказ Генеральної прокуратури України від 12.04.2016 № 149. URL:<https://www.gr.gov.ua/ua/polstr.html>. (дата звернення: 01.11.2023).

УДК 347.77

ЛЕЩЕНКО І.В., магістрант

Науковий керівник – **ПАХОМОВА А.О.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

leschsigor@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ПАТЕНТНОЇ ОХОРОНИ США

Наявність відмінностей у визначенні визначення об'єктів патентних прав, характеру та обсягу правової охорони в різних державах світу пов'язана з культурно-історичними особливостями кожної держави, проте особливу роль відіграє фактор приналежності до тієї чи іншої правової системи.

Ключові слова: патент, заявка на винахід, інновації, промислова власність.

На сучасному етапі патентні відносини США регулюються розділами 35 (Patents) і 17 (Copyrights) Кодексу Федерального Законодавства США (Далі – Кодекс США). На відміну від російського патентного права, у США технічні рішення можна запатентувати тільки у вигляді «винаходу», відповідно до розділу 35 Кодексу США винаходами визнаються: процес, машина (механізм), спосіб виробництва, склад матерії або поліпшення будь-якого з перерахованих вище об'єктів [1, с.39].

Згідно з параграфом 102 розділу 35 Зводу законів США особа має право на патент, за винятком випадків, коли, по-перше, заявлений на реєстрацію винахід був запатентований, описаний у пресі або перебував у публічному використанні, у продажу або іншим чином став доступним громадськості до дати подання заявки на винахід; по-друге, заявлений винахід було описано у виданому патенті або заявці на винахід, опублікованій або вважається опублікованою, у разі, якщо патент або заявка, залежно від обставин, вказує іншого винахідника і фактично подана до дати подання заявки на винахід.

Принципи пріоритету патентних заявок були закладені в 1952 році в розділі 1 параграфа 102 Патентного закону США, при цьому пріоритет визнавався за особою, яка першою використовувала винахід, в той час як вітчизняний законодавець визначає пріоритет подачі заявок у патентне відомство. Однак такий підхід проіснував до 2011 року – до ухвалення 16.09.2011 Закону про зміну розділу 35 Кодексу США, одним з основних нововведень якого стала зміна принципу: «автор – перший винахідник», який історично сформувався в США, на принцип «автор – перший заявник». Це нововведення обумовлене необхідністю міжнародної кооперації та уніфікації правових систем міжнародного співтовариства [1, с.40].

У тому числі існує єдина система, введена в США в 2013 році Законом «Америка винаходить», пов'язана з розглядом так званих пріоритетних зіткнень, яка полегшує розгляд подібних поданих заявок шляхом зведення спору в основному до дати подання заявки. Особлива увага приділяється боротьбі з копіюванням вже існуючих об'єктів інтелектуальної власності. В даний час у Відомстві за патентами та товарними знаками США введено процедуру («*derivation proceedings*») для вирішення спору винахідників, які подали заявки одночасно, що забезпечує буквально автоматичне визначення пріоритету шляхом застосування жорсткого алгоритму – хто раніше подав заявку [19, с.40].

Важливою новелою патентного права США стала можливість «попередньої» реєстрації винаходів, яка є виданням попереднього патенту протягом тижня після подання заяви. Таку швидкість перевірки та реєстрації виходить домогтися, обмежившись перевіркою винаходу лише параметр новизни. Термін дії попереднього патенту – 1 рік, який, у свою чергу, дозволяє залучити інвестиції для розвитку винаходу та несення витрат з метою повноцінного патентування [2, с.257].

Аналіз зазначених обставин дає підстави зробити висновок, що патентна система США надає пріоритет захисту національних винахідників, результати діяльності яких реєструються на території держави. Цей висновок виправдовує систему та зміст норм про терміни реєстрації заявок та видачі патентів у США. Більше того, у США діє режим визнання пріоритетності новизни національного винаходу над іншими протягом року навіть після опублікування аналогічних об'єктів в інших країнах. Для порівняння скажемо, що в Україні цей період складає 6 місяців, при цьому тягар доведення того, що оголошення не паплюжить новизни, лежить на заявнику [2, с.254]. Положення, прийняті Сполученими Штатами Америки у 2011 році та введені в дію у 2013-му, унеможливають втратити право на отримання патенту у разі розкриття сутності винаходу контрагенту без угоди з ним про конфіденційність. Зазначена пільга за новизною тісно взаємопов'язана з принципом «перший винахідник» і суттєво відрізняється від пільг за новизною, прийнятими у патентних системах інших країн. Патентна система Сполучених Штатів Америки не є чистою системою першого заявника – вона передбачає процедури судового встановлення авторства у випадках виникнення спорів, які можливі через великий період пільгової новизни. Однак, порівняно з українською – більш відкрито спрямована до національного винахідника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Потехіна В. О. Правова охорона винаходів у законодавстві України і США. Інтелектуальна власність. 2005. № 1. С. 39–40
2. Захист прав інтелектуальної власності: досвід Сполучених Штатів Америки: зб. документів, матеріалів, статей. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 368 с.

ЛИТВИН Т.О., магістрантка

Науковий керівник – МЕЛЬНИК В.О., канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

lytvyn_t@ukr.net

ІСТОРИКО_ПРАВОВІ ВИТОКИ ПРИНЦИПІВ ПАТЕНТНОЇ ОХОРОНИ

Патентна охорона сьогодні відіграє неабияку роль у науковому прогресі суспільства. Вважається, що патентування є достатньо молодою практикою, проте основні принципи патентної охорони зародилися ще у XV ст.

Ключові слова: патент, загальне право, патентна охорона, принципи патентної охорони.

Патенти у формі відкритих грамот, що закріплювали монополію, видавалися в Англії задовго до прийняття Статуту 1623 р. До цього вони надавалися на підставі неписаних норм загального права (commonlaw). Найперший англійський патент у формі патентної грамоти (letterpatent) був виданий 3 квітня 1449 р. фламандцю Джованні ді Ютінем — майстру з виготовлення кольорових вітражних шибок. Патентна грамота надала йому монополію на виготовлення кольорових вітражів терміном на 20 років за умови виготовлення ним вітражів для Ітонського коледжу. У грамоті утримувався за будь-кому виробляти кольорове вітражне скло без особистого дозволу (ліцензії) її власника. Особливо в грамоті зазначалося, що її власник має навчити своїй майстерності кількох учнів [1, с. 112].

У цьому ранньому англійському патенті XV в. можна відзначити кілька основних принципів патентного права, актуальних й у наші дні.

Перший принцип — необхідність розкриття винаходу, що патентується суспільству замість надання на обмежений термін патентної монополії. Розкриття істоти винаходу, достатнє для його здійснення після закінчення терміну патенту, є першою умовою певної угоди з суспільством про видачу сучасного патенту. Тоді цей принцип реалізовувався шляхом навчання його володарем кількох учнів у період дії патенту, оскільки на той час ні патенти, ні патентні заявки, природно, не публікувалися, а друкарство ще використовувалося Англії.

Другий принцип — обов'язкове використання запатентованого винаходу, оскільки патентна монополія, що не використовується або недостатньо використовується, не просуває технічний прогрес, а, навпаки, гальмує його. Ця вимога є другою основною умовою угоди із суспільством про видачу сучасного патенту. У першому англійському патенті ця умова видачі патенту втілювалася, як зазначалося, як зобов'язання виготовлення вітражів для Ітонського коледжу. Зараз у патентному праві всіх країн світу закріплено інститут примусових ліцензій, що з'явився наприкінці XIX ст., який є засобом захисту від зловживання винятковим правом патентовласника.

Нарешті, третій принцип — заборона всім відтворювати винахід без згоди власника патенту. Цей принцип відображає абсолютний характер патентних правовідносин і має на увазі мотивацію для патентовласника розкрити свій винахід суспільству замість можливості отримувати протягом дії патенту дохід від відкритого використання винаходу.

Після прийняття Статуту 1623 р. під патентними грамотами (letterspatent) стали розумітися лише нові, не використовувані ніким раніше, винаходи, вчинені самими винахідниками. Було встановлено, що всі патентні грамоти (монополії та привілеї), які не мають користі для держави і надані неправдивим винахідникам, є нікчемними. Виняток у законі було зроблено лише для патентних грамот, що видаються першим та справжнім винахідникам [2, с. 219].

У сучасному патентному праві діють подібні положення про новизну об'єктів, що патентуються, користь або промислову застосовність винаходів, про анулювання патенту через відсутність авторства, про патентування способу, неможливості видачі патентів на винаходи, що суперечать публічному порядку (в Україні — суспільним інтересам).

Сьогодні у всіх країнах правова охорона винаходів надається на єдиний термін - 20 років з моменту подання заявки. Щодо винаходу у всіх державах потрібна його невідомість у всьому світі, а не в межах держави видачі патенту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Захист прав інтелектуальної власності: досвід Англії: зб. документів, матеріалів, статей. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2013. 368 с.
2. Інтелектуальна власність у формуванні інноваційної економіки України: проблеми законодавчого забезпечення та державного регулювання / упоряд. Г. О. Андрощук. Київ: Парламентське вид-во, 2010. 384 с.

УДК 343

МАНДЗЮК М.С., магістрантка

Науковий керівник – **СИМАНОВА С.І.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail marina.mandzyuk@outlook.com

ОКРЕМІ АСПЕКТИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Боротьба з корупцією – це довготривалий процес, і вона вимагає відданості та твердого підходу з боку всіх сфер суспільства та владних структур. Корупція в Україні була проблемою протягом багатьох років і має серйозні наслідки для суспільства та держави.

Ключові слова: антикорупційна політика, корупція, Національне агентство з питань запобігання корупції, Антикорупційний суд, антикорупційна стратегія.

Успіх подальшої розбудови України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави нині, як ніколи раніше, залежить від рішучості політиків, державних діячів та публічних службовців і принциповості кожного громадянина та громадянського суспільства загалом у боротьбі із зовнішнім і внутрішнім ворогом. Антикорупційна стратегія – це документ, який допомагає забезпечити командну роботу всіх органів влади для подолання корупції.

Україна зробила кроки для боротьби з корупцією, включаючи створення Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) та Антикорупційного суду. Розробка і координація впровадження Антикорупційної стратегії є відповідальністю (НАЗК), закріпленою за ним на законодавчому рівні [1].

Наступним кроком на шляху до подолання корупції стало посилення прозорості, вільний доступ до інформації та фінансової звітності організації та посадовців. Впровадження системи «e-procurement» (ProZorro) дозволило зробити державні закупівлі більш прозорими та зменшити корупційні ризики. Крім цього дана система дуже ефективна – завдяки цифровому середовищу, система дозволяє прискорити процеси закупівель та зменшити витрати державних коштів. Завдяки функціям та принципам, система ProZorro сприяє підвищенню прозорості, конкурентності та ефективності в державних закупівлях, що робить їх менш вразливими до корупційних схем та зловживань [2].

На наше переконання на шляху до подолання корупції варто робити рішучі кроки. Зокрема це зміна законодавства. Україна повинна реформувати своє законодавство щодо корупції, зробити його більш жорстким та ефективним. Це включає в себе створення законів, які забезпечують покарання корупціонерів та захищають осіб, які повідомляють про корупційні діяння (сінгапурський підхід)[3]. Це може бути громадський контроль. Громадські організації та активісти можуть використовувати свої ресурси для відстеження діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, що допомагає виявляти корупційні схеми. Участь журналістів у розкритті корупційних справ та розповсюдженні інформації про корупцію в суспільстві.

Публічний доступ до інформації. Забезпечення доступу громадян до публічної інформації про діяльність державних структур та розходи бюджету дозволяє більшій кількості людей бути обізнаними і займатися контролем. Створення системи обліку та звітності в державних органах, які були б доступні для громадськості, допомагає уникати

зловживанням та маніпуляціям. На нашу думку освіта та просвітництво громадськості стосовно корупції та її негативних наслідків може мотивувати більше людей приєднатися до зусиль у боротьбі з корупцією. Крім цього співпраця з міжнародними організаціями та партнерами може надати необхідну технологічну, фінансову та політичну підтримку в боротьбі з корупцією.

Висновок. За останні десятиліття Україна приклала значні зусилля до боротьби з корупцією. Було прийнято численні антикорупційні закони, створено спеціалізовані антикорупційні органи та встановлено партнерські відносини з міжнародними інституціями. Прогрес досягнуто в багатьох сферах, однак виклики залишаються. Незважаючи на заходи держави, корупція в Україні залишається серйозною проблемою. Політичні впливи, недостатні реформи та соціокультурні чинники продовжують стимулювати це явище. Подолання корупції вимагає не лише законів, але і культурних змін у суспільстві. Міжнародна співпраця важлива для успішної боротьби з корупцією. Україна повинна продовжувати співпрацю з міжнародними партнерами та вдосконалювати свої внутрішні механізми.

Завдяки рішучим діям та сталому зусиллю, Україна має можливість подолати корупцію і покращити якість життя своїх громадян. Важливо продовжувати працювати над цією проблемою та дотримуватися принципів прозорості, ефективності та справедливості у всіх сферах суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антикорупційна стратегія [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://nazk.gov.ua/uk/antykoryuptsiyna-strategiya/>.
2. ProZorro. Крок до подолання корупції [Електронний ресурс] / prozorro – Режим доступу до ресурсу: <https://prozorro.gov.ua/>.
3. Спеціалізовані інституції з боротьби проти корупції: огляд моделей. Організація економічного співробітництва і розвитку: Мережа боротьби проти корупції для країн Східної Європи і Центральної Азії. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.oecd.org/dataoecd/7/9/39972100.pdf>.

УДК 316.4.063.36(477):061.1ЄС

НИКОНЕНКО Н.С., магістрант

Науковий керівник – **ТИМОЩУК О.Г.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

УКРАЇНА У ВИСНОВКАХ РАДИ ЄС ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ТА ПРОЦЕСУ СТАБІЛІЗАЦІЇ: ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

У тезах проаналізовані висновки Ради ЄС щодо розширення та процесу стабілізації в яких вперше було зазначено Україну та в яких визначаються напрямки пріоритетів реформ і підтверджується прихильність Ради ЄС до політики розширення ЄС.

Ключові слова: висновки Ради ЄС, євроінтеграція, Східне партнерство, реформи в Україні, Європейський Союз.

Щороку Рада ухвалює висновки щодо розширення та процесу стабілізації та асоціації, в яких відбивається прогрес, досягнутий кожним із західнобалканських партнерів і Туреччини на їхньому європейському шляху. У грудні 2022 року Рада вперше згадала Україну у висновках [1]. Рада визнала значні зусилля, яких Україна доклала за дуже складних обставин, щоб досягти цілей, що лежать в основі її статусу кандидата. Рада запропонувала Комісії підготувати дорожню карту з окресленням наступних кроків для полегшення доступу України до єдиного ринку ЄС, використовуючи весь потенціал Угоди про асоціацію та поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі з Україною [2]. Рада також визнала прогрес, якого Україна досягла в процесі реформ, і закликає Україну продовжувати виконувати умови, зазначені у висновку Комісії щодо її заявки на членство в ЄС. У висновках оцінюється ситуація в кожному з кандидатів і партнерів до ЄС, визначаються напрямки пріоритетів реформ і підтверджується прихильність Ради до

політики розширення ЄС. Відповідно до переглянутої методології розширення, схваленої Радою у 2020 році, сильна увага приділяється фундаментальним реформам у сферах верховенства права, основних прав, економічного розвитку та конкурентоспроможності, зміцненню демократичних інститутів і реформі державного управління [3].

Під час засідання Європейської Ради 23 червня 2022 року лідери ЄС надали Україні статус кандидата в ЄС. У цьому контексті вони запросили Європейську Комісію звітувати перед Радою про виконання умов, зазначених у висновку Комісії щодо заявки України на членство в рамках її регулярного пакету розширення. Рада прийматиме рішення щодо подальших кроків, коли всі ці умови будуть повністю виконані. Паралельно з процесом розширення ЄС та Україна також співпрацюють для зміцнення політичних та економічних відносин, зокрема через Східне партнерство. З 2017 року діє Угода про асоціацію між ЄС та Україною [2], і партнери постійно працюють над її імплементацією, спрямованою на подальше поглиблення політичної асоціації та економічної інтеграції України з ЄС.

Відповідно до червневих висновків 2022 року Європейської Ради та з огляду на подальшу рекомендацію Комісії від 12 жовтня 2022 року, Рада рекомендує надати статус кандидата Боснії та Герцеговині за умови підтвердження Європейською Радою, за умови, що кроки, зазначені в Комісії Рекомендації приймаються з метою зміцнення верховенства права, боротьби з корупцією та організованою злочинністю, управління міграцією та основних прав. Рада з нетерпінням чекає на підтвердження цього рішення Європейською радою в грудні [4].

Дуже влучно сказав Мікулаш Бек, міністр європейських справ Чехії щодо цієї ситуації: “Політика розширення ЄС є міцним якорем для миру, демократії, процвітання, безпеки та стабільності на нашому континенті. Своїми висновками Рада посиляє чітке повідомлення про свою відданість розширенню ЄС. Мене особливо тішить рекомендація щодо надання Боснії та Герцеговині статусу кандидата та визнання реформаторських зусиль України в такі важкі часи. ЄС продовжить підтримувати Україну на її шляху до майбутнього членства в ЄС, і ми погодилися повернутися до ситуації Асоційованого тріо на основі оновленої інформації, наданої Комісією наступної весни”.

Протягом багатьох років ЄС продовжував політику розширення, яка представляє стратегічні інвестиції в мир, стабільність та економічне зростання на всьому європейському континенті. Тим не менш ЄС не зміг виконати свої обіцянки щодо європейського регіону через низку блокувань і затримок, багато з яких мають більше спільного з внутрішніми планами окремих держав-членів, ніж з об’єктивними критеріями, встановленими для вступу до ЄС. Важливо зауважити, що висновки Ради ЄС щодо розширення та процесу стабілізації є структурною оцінкою за встановленими критеріями та ґрунтується на знаннях і досвіді, отриманих протягом багатьох років співробітництво ЄС з Україною [5]. Зараз важливо зосередити уваги на двосторонніх відносинах що також буде важливим у майбутньому, щоб дозволити Україні здійснити ключові реформи, зокрема у сфері державного управління, правосуддя та верховенства права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Council conclusions on Enlargement and Stabilisation and Association Process. Statement by the European Commission. Brussels, 13 December 2022. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15935-2022-ADD-1/en/pdf>
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
3. Council of the EU. Press release. 13 December 2022. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/12/13/council-conclusions-on-enlargement-and-stabilisation-and-association-process/>
4. European Council. EU enlargement policy. Ukraine. Official web-site. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/enlargement/ukraine/> (date of access: 23.08.2023).
5. Тимошук О. Г. Вплив російсько-української війни на євроінтеграційні процеси в контексті набуття Україною статусу кандидата в члени ЄС: міжнародно-правовий аспект / О. Г. Тимошук // Південноукраїнський правничий часопис. - 2022. - № 4, Ч. 3. - С. 81-86. DOI:<https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.3.14>

НОВОГРЕБЕЛЬСЬКИЙ М.О., магістрант

Науковий керівник – **МЕЛЬНИК В.О.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Jjulia28jjulia@gmail.com

АГРАРНЕ ПРАВО ЯК СИСТЕМОУТВОРЮВАЛЬНА КАТЕГОРІЯ В АГРАРНІЙ СФЕРИ

Метою і завданням статті є аналіз наукових підходів до визначення поняття агросфери, а також формулювання даного поняття як системотворчої аграрно-правової категорії, що є основою предмета сучасного аграрного права.

Ключові слова: агросфера, сільськогосподарське виробництво, сталий розвиток.

У сучасній аграрно-правовій доктрині однією з новел аграрно-правових досліджень стає категорія «агросфера». Це пов'язано з актуальними тенденціями видозміни та розширення предмета аграрного права, що, у свою чергу, обумовлюється подальшим розвитком аграрних відносин, необхідністю забезпечення продовольчої безпеки як на національному, так і на глобальному рівнях, а також стійким розвитком сільськогосподарського виробництва та сільських територій загалом. Право, в тому числі і така пріоритетна його галузь, як аграрне право, виступаючи універсальним регулятором суспільних відносин, має адекватно реагувати на зміну аграрних відносин, виникнення нових їх різновидів з метою забезпечення ефективності їх регулювання.

Актуальність теми дослідження підтверджується недостатньою розкритістю теми, адже категорія «агросфера», незважаючи на своє базове значення для визначення предмета аграрного права, не досліджена на дисертаційному чи монографічному рівнях. Недостатнє доктринальне дослідження поняття агросфери, явний недолік чіткого законодавчого закріплення зумовлюють необхідність вивчення як елементів і змісту даної категорії, а й формулювання її дефініції.

Це дозволить суттєво збагатити науку аграрного права. Як справедливо зазначає М. Панов, галузі юридичної науки мають оперувати як атрибутом відповідним інструментарієм пізнання: розвиненою системою категорій та понять – понятійним апаратом, що визначається предметом цієї науки. Його формування є і важливим завданням даної науки, і константою її існування. Крім того, введення в аграрно-правову науку категорії «агросфера», здається, сприятиме подальшій екологізації діючого аграрного законодавства, зростанню ролі екологічних вимог у процесі сільськогосподарського виробництва та розвитку сільських територій.

Сьогодні агросфера в Україні займає понад 70% території, є місцем проживання та роботи значної частини населення. Крім того, агросфера – це головне джерело забезпечення населення держави продовольством, а промисловості – сировиною рослинного та тваринного походження. Викладене та зумовлює актуальність дослідження даної аграрно-правової категорії.

Поняття «агросфера» є складним, багатоаспектним, оскільки виступає і природною, і соціальною, і економічною і в тому числі правовою категорією. У тлумачному словнику агросфера окреслюється частина біосфери, куди входять культурні рослини, свійські тварини, і навіть ґрунт, оброблена під сільськогосподарські культури.

Забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва включає такі складові:

- підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва; забезпечення економічної ефективності;
- розвиток органічного сільськогосподарського виробництва та інших видів екологічного підприємництва (виробництво екологічно чистих продуктів, засобів захисту

рослин; роботи та послуги з рекультивації та відновлення навколишнього природного середовища; біотехнології тощо);

- впровадження ресурсозберігаючих, безпечних, екологічно чистих технологій виробництва сільськогосподарської продукції, а також міжнародних стандартів її безпеки та якості; виробництво біопалива та ін.

Особливу актуальність для України все це набуває в умовах євроінтеграції.

При цьому, як бачиться, вирішення проблеми забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва та агросфери в цілому вимагає комплексного, системного підходу, використання сукупності організаційно-правових, економіко-господарських, екологічних, інформаційних, освітньо-виховних, соціально-етичних заходів, що має знайти закріплення в Концепції сталого розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні на період до 2030 року, а також у Законі України "Про стійкий розвиток сільських територій".

Насамперед, у цьому нормативно-правовому акті мають знайти законодавче закріплення дефініції основних понять, таких як агросфера та сталий розвиток сільськогосподарського виробництва. Крім того, зазначеним Законом мають бути закладені засади правового механізму забезпечення сталого розвитку агросфери для задоволення потреб як нинішнього покоління, так і майбутніх поколінь у її ресурсах.

Формулювання такої системоутворюючої аграрно-правової категорії, як «агросфера», дозволить не тільки збагатити аграрно-правову доктрину і закласти раціональну методологічну основу підходів до розуміння предмета аграрного права, але й сприятиме підвищенню ефективності правового регулювання відносин у досліджуваній сфері.

За умови законодавчого забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва агросфера як система, що поєднує виробничу, соціальну та екологічну складові, забезпечить можливість задовольняти зростаючі потреби в продовольстві в органічному поєднанні із збереженням та примноженням агроресурсного потенціалу, отже, сприятиме стратегічних цілей державної аграрної політики України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Попова О. Агросфера: соціоекономічний зміст і засади сталого розвитку. Економіка України. 2012. № 5. С. 73–84.
2. Созінов О. О. Агросфера України у ХХ столітті. Вісник НАН України. 2001. № 10. С. 7–16.
3. Пасхавер Б. Сценарії розвитку агросфери. Економіка України. 2011. № 11. С. 38–44.
4. Савельєва О.М. Правове регулювання відносин в агросфері : монографія / ред. М.В. Шульги. Харків : Друкарня «Мадрид», 2017. С.208 .

УДК 349.6

ПАВЛЕНКО С.С., магістрант

Науковий керівник – **КОВАЛЬЧУК І.В.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

pavl_s@gmail.com

ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВИЙ РЕЖИМ БІОСФЕРНИХ ТА ПРИРОДНИХ ЗАПОВІДНИКІВ

Анотація. У статті представлено дослідження правового режиму національних природних парків як окремої категорії природно-заповідного фонду. Проводиться аналіз нормативно-правових і законодавчих актів, які врегульовують організаційно-правовий механізм діяльності цих охоронюваних територій.

Ключові слова: національний природний парк, природно-заповідний фонд, категорії природно-заповідного фонду, охоронювані території, правовий режим, функціональні зони, організаційно-правовий механізм.

Проблема недосконалості законодавства у сфері використання, відтворення та охорони природних ресурсів на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду України залишається однією із найважливіших у нашій країні і потребує негайної уваги та вирішення, що спрямовані на збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Сучасну екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати наступним чином – криза. У ситуації, коли навколишнє середовище постійно погіршується, а поглиблення екологічної кризи є очевидним, значення охорони навколишнього середовища території України особливо у післявоєнний період, складно переоцінити.

Важливо уповільнити конкуренцію між людиною та природою та запобігти поглибленню екологічної кризи, законодавчо розробити більш жорсткі критерії захисту території та ділянок природно-заповідного фонду, які повинні виконувати завдання стабілізуючого елементу.

Золотим фондом слід вважати унікальні землі природно-заповідного фонду держави, які вона зобов'язана тримати невикористаними, оскільки їх знищення суттєво вплине на генетичний фонд природи всієї України.

За роки незалежності України вся земельна площа природоохоронного фонду зросла більш ніж утричі. Це 6,77 відсотка території нашої країни (це дуже мала частка для тримання екологічної рівноваги), хоча це прогнозувалося до 2005 року, а до 2015 року було заплановано площу земель природно-заповідного фонду збільшити до 10,4 відсотка [1]. Частка природних заповідників у більшості європейських країн становить від 10 до 25 відсотків, а Україна прагне сформувати національну екологічну мережу, яка б відповідала європейським стандартам, тому виникає нагальна проблема розвитку нових напрямків та вдосконалення діючої нормативної бази, яка регулює відносини щодо передачі, розширення та заповідання земель.

Розуміння глобальності цієї проблеми змушує безперервно працювати над удосконаленням нормативно-правової бази, науково-теоретичних досліджень, розробки практичних заходів на державному рівні.

Яскравим підтвердженням цього є Концепція Загальнодержавної програми розвитку заповідної справи на період до 2020 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2006 р. № 70-р [4]. На відміну від затвердженої попередньо (22.09.1994) Програми перспективного розвитку заповідної справи в Україні, дана Концепція чіткіше й розумніше описує загальні проблеми резервного фонду країни.

Національна програма визнає той факт, що темпи зростання загальної площі за останні роки значно сповільнилися, почастишали випадки нецільового використання природно-заповідного фонду, відчуження земель природно-заповідного фонду, недотримання систем використання, погіршення управління природними заповідниками державної власності на права землекористування, що не ґрунтуються на їх природі.

В даний час на зміни, що відбуваються в національному, політичному, соціально-економічному, культурному, демографічному, інформаційному та інших процесах, впливають і зміни в правовій сфері. У результаті трансформації суспільних відносин змінюється правова форма та всі її складові. Одним із найскладніших і найменш досліджених елементів цієї форми є правовий режим [2].

Завданням законодавства України про природно-заповідний фонд України є регулювання суспільних відносин у зв'язку з організацією, охороною та використанням територій та об'єктів природно-заповідного фонду, відтворенням їх природних комплексів, управлінням у цій сфері.

Відносини у сфері охорони та використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, відтворення його природних комплексів регулюються Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», Законом України «Про природно-заповідний фонд». України» та іншими актами законодавства України.

До фонду природно-заповідного фонду України входять:

- природні території та об'єкти – природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні території;
- штучно створені об'єкти – ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, пам'ятки природи, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Біосферні заповідники – це природоохоронні, науково-дослідні установи загальнодержавного значення, які утворюються з метою збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів біосфери, проведення фонових екологічних моніторингу, вивчення навколишнього природного середовища, його змін під впливом антропогенні фактори [3].

Категорія «біосферний заповідник» вперше була введена до списку категорій природно-заповідного фонду в 1992 році, з прийняттям Закону України «Про природно-заповідний фонд України» [3] – як аналог міжнародної категорії «біосферний резерват». Автори закону відзначали, що в світі біосферними заповідниками оголошують території особливо цікавих на міжнародному рівні національних парків або інших природоохоронних територій, тим самим надаючи їм додаткового статусу.

Закон виділив «біосферні заповідники» як окрему категорію природно-заповідного фонду, тобто в Україні вони створюються Указом Президента, а не рішенням ЮНЕСКО.

Разом з тим, щодо біосферних заповідників рішення Президента приймається з додержанням вимог міжнародних договорів та міжнародних програм, учасником яких є Україна (ч. 1, 2 ст. 53 Закону України «Про природно-заповідний фонд України») [3]. Для визнання заповідника біосферним, крім рішення відповідних державних органів, необхідне ще й рішення ЮНЕСКО, яке оформляється у вигляді спеціального сертифікату. Це пов'язано з тим, що біосферні заповідники включаються до глобальної мережі біосферних заповідників, яка функціонує під егідою ООН.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки. Закон України від 21 вересня 2000 р. // Офіційний вісник України. 2000. №43. Ст. 1817.
2. Про заходи щодо дальшого розвитку природно-заповідної справи в Україні. Указ Президента України від 23 травня 2005 р. №838/2005 // Урядовий кур'єр. 2005. 1 червня. №100.
3. Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16.06.1992. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 34. Ст. 502
4. Про Програму перспективного розвитку заповідної справи в Україні ("Заповідники"). Постанова Верховної Ради України від 22 вересня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. 1994. №48. Ст. 430.
5. Про розмежування земель державної та комунальної власності. Закон України від 5 лютого 2004 р. №1100 // Урядовий кур'єр. 2002. 21 серпня. №1457-IV // Голос України. 14 липня 2004 р. №128(3378).
6. Соколова І.О. Правовий режим: поняття, особливості, різновиди: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2011. 23 с.

УДК 341.251.2:061.1ЄС

ПАРХОМЧУК Т.М., магістрантка

Науковий керівник – **ТИМОЩУК О.Г.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВА ОСНОВА ТА ПРОЦЕДУРА ОТРИМАННЯ УКРАЇНОЮ СТАТУСУ КАНДИДАТА В ЄС

У тезах проаналізована правова основа та процедура отримання Україною статусу кандидата в Європейський Союз та правові наслідки цього процесу.

Ключові слова: членство в ЄС, цінності ЄС, законодавство ЄС, Європейський Союз.

Україна подала заявку на членство в ЄС у лютому 2022 року та отримала статус кандидата в ЄС у червні 2022 року. 23 червня 2022 Україні офіційно надали статус кандидата на членство в ЄС. Пізніше Рада ЄС ухвалить рішення щодо подальших кроків, коли Україна виконає умови, викладені у висновку Європейської комісії щодо її заявки на членство в ЄС. Прагнення до Європейського Союзу протягом багатьох років було важливим пріоритетом для України, її урядів та громадян. Це було основним мотивом демократії. Хоча ще багато років тому важко було повірити, що ця мета досяжна в

найближчій перспективі. Раніше ЄС на офіційному рівні не визнавав Україну, як члена ЄС, все трималося на вірі українців та підтримці й просуванню інших держав. І рішення коли саміт не тільки визнав законність української заявки, поданої поза окремими процедурними процесами, а й доручив почати її негайний розгляд – це був дійсно прорив, який заклав фундамент у визнання кандидатства України в ЄС [1].

При цьому, історичний зсув стався не зараз. Він був розтягнутий у часі. Рішення тодішнього президента наприкінці 2013 року не підписувати Угоду про асоціацію між Україною та ЄС [2], яка символізувала для багатьох українців шлях до Європейського Союзу, призвело до масштабних протестів проти влади. Згодом РФ виступила проти України, не визнаючи самостійного вибору українського народу [3]. Незважаючи на потуги ворога, в Україні протягом багатьох років залишалася стійка демократія, яка наближається до Європейського Союзу та поступово наближається до *acquis*. Це були необхідні для нас політичні та економічні зміни за останнє десятиліття та поштовх для низки ключових реформ, заснованих на європейських цінностях.

28 лютого 2022 року, через п'ять днів після початку повномасштабної неспровокованої та невиправданої агресії росії, Україна подала заявку на членство в Європейському Союзі. 7 березня 2022 року Рада Європейського Союзу попросила Комісію надати свій висновок щодо цієї заявки. Глави держав і урядів ЄС схвалили це рішення на неформальній зустрічі лідерів у Версалі [4].

Важливо зазначити, що правовою базою в законодавстві ЄС є статті договору про ЄС [5]: У статті 49 Договору про Європейський Союз зазначено, що «Будь-яка європейська держава, яка поважає цінності, зазначені в статті 2, і зобов'язується їх підтримувати, може подати заявку на те, щоб стати членом ЄС. Європейський парламент та національні парламенти повинні бути повідомлені про цю заяву. Держава-заявник направляє свою заявку до Ради, яка діє одноголосно після консультації з Комісією та після отримання згоди Європейського парламенту, який діє більшістю своїх членів. Умови прийнятності, узгоджені Європейською Радою, повинні бути прийняті до уваги». У статті 2 зазначено, що «Союз заснований на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, включаючи права осіб, які належать до меншин. Ці цінності є спільними для держав-членів у суспільстві, в якому панують плюралізм, недискримінація, толерантність, справедливість, солідарність і рівність між жінками та чоловіками». У червні 1993 року в Копенгагені Європейська рада дійшла висновку, що: «Приєднання відбудеться, як тільки країна зможе взяти на себе зобов'язання членства, виконавши необхідні економічні та політичні умови» [6].

І важливо пам'ятати, щоб стати в подальшому більше ніж країною кандидатом в ЄС Україна має відповідати, серед іншого, таким вимогам як

стабільність інститутів, що гарантують демократію, верховенство права, права людини та повагу та захист меншин, існування в державі функціонуючої ринкової економіки, а також здатності справлятися з конкурентним тиском і ринковими силами в межах Союзу та здатність брати на себе зобов'язання членства, включаючи дотримання цілей політичного, економічного та валютного союзу [7].

Кандидатство в ЄС це не прямий шлях в ЄС, як багато хто вважає. Україні потрібно зробити багато кроків та змін, щоб ЄС прийняли нас повністю. Для України перехід в кандидати ЄС вважаємо великим кроком вперед, адже з рівня порад ми перейшли вже до конкретних зобов'язань. Не варто забувати, що для кандидата стає доступна фінансова допомога, яка так необхідна Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лапшина М. Ю. Переговорний процес отримання статусу кандидата в ЄС // *International Economic Relations and Sustainable Development = Міжнародні економічні відносини та сталий розвиток*) : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 20 травня 2022 р. Суми : Сумський державний університет, 2022. С. 70-72

2. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами: Угода Україна від 14.06.1994 р.: станом на 1 верес. 2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text (дата звернення: 30.08.2023).
3. Тимошук О.Г. Набуття Україною статусу кандидата в члени ЄС в умовах війни в Україні: міжнародно-правовий аспект. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 2022. БНАУ. С. 83–85. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7941/1/Nabuttia_Ukrainoiu.pdf.
4. Versailles Declaration. 10 and 11 March 2022. <https://www.consilium.europa.eu/media/54773/20220311-versailles-declaration-en.pdf>
5. Treaty on European Union. Official Journal C 191, 29/07/1992 P. 0001 - 0110. <http://data.europa.eu/eli/treaty/teu/sign>
6. European council in copenhagen 21-22 june 1993. Conclusions of the presidency. SN 180/1/93. <https://www.consilium.europa.eu/media/21225/72921.pdf>
7. Тимошук О. Г. Вплив російсько-української війни на євроінтеграційні процеси в контексті набуття Україною статусу кандидата в члени ЄС: міжнародно-правовий аспект / О. Г. Тимошук // Південноукраїнський правничий часопис. 2022. № 4, Ч. 3. С. 81-86. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.3.14>

УДК 796.853.26:796.015

ПАЮК Ю.В., студент

Науковий керівник – **ІГНАТЕНКО С.О.**, канд юрид. наук

Південноукраїнський Національний Педагогічний Університет імені К.Д. Ушинського.

Навчально-науковий інститут фізичної культури, спорту та реабілітації. Кафедра теорії і методики фізичної культури та спортивних дисциплін. Україна

КОНТРОЛЬ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЮНИХ КАРАТИСТІВ

Анотація. Комплексний контроль у спорті передбачає практичну реалізацію різних видів контролю, які застосовується у структурних ланках тренувального процесу для отримання об'єктивної різнобічної інформації про стан спортсмена та його динаміку з метою управління процесом спортивної підготовки.

Ключові слова: Управління тренувальним процесом, комплексний контроль, діагностика, ефективність тренувального процесу, управління підготовкою спортсменів.

Актуальність роботи. Рівень підготовленості спортсмена є головною складовою досягнення результату у будь-якому виді спорту. Східні єдиноборства не є винятком.

Для належного вдосконалення різних сторін підготовленості необхідно впроваджувати у тренувальний процес сучасні методики підготовки спортсменів та використовувати сучасні методи контролю, а також технічні пристрої та прилади, які об'єктивно та оперативно дозволяють виявити інформативні показники.

Досліджуваний вид східних єдиноборств, карате - відносно молодий вид спорту, який розвивається на території Європейських держав і має велику популярність у населення.

Однак на сьогоднішній день для успішної конкуренції каратистів на міжнародній арені потрібна оптимальна організація тренувального процесу та його ефективний контроль, у тому числі рівня розвитку різних сторін підготовленості, а тому обрана тема дослідження є актуальною.

В останнє десятиліття у світовому спорті відбулися суттєві зміни, аналіз яких дозволяє прогнозувати основні напрямки розвитку спорту найвищих досягнень у нашій країні та світі.

Зараз вже не викликає сумніву той факт, що спорт вищих досягнень перетворюється на невід'ємну частину світової культури: невпинно зростає інтерес до спортивних змагань, збільшується кількість спортсменів та країн, які беруть участь в Олімпійських іграх, чемпіонатах світу та міжнародних змаганнях.

Водночас спорт є потужним засобом політичної пропаганди та демонстрації могутності будь-якої країни. Тому практично у будь-якій державі у розвиток спорту вкладаються чималі фінансові, матеріально-технічні та інтелектуальні кошти.

Важливо розуміти, що прогрес спортивних результатів та завоювання пріоритетних позицій на Олімпійських іграх та чемпіонатах світу значною мірою пов'язаний із досягненнями у різних галузях спортивної науки, зумовлюючи постановку та вирішення цілого комплексу взаємопов'язаних вузькопрофесійних та міждисциплінарних завдань.

І якщо раніше (у 60-ті – 80-ті роки ХХ століття) спортивна наука в основному займалася обґрунтуванням вже досягнутих видатними спортсменами рекордних результатів, то зараз стає очевидним, що ефективна підготовка елітних спортсменів і найближчого спортивного резерву без адекватного науково-методичного забезпечення фактично неможлива.

Відповідно до сучасних наукових уявлень, управління можна з'ясувати, як упорядкування системи, тобто. приведення її у відповідність до об'єктивної закономірності, яка діє в даній сфері.

Важливою стороною процесів управління складними динамічними системами є принцип зворотного зв'язку, згідно з яким успішне управління може здійснюватися тільки в тому випадку, якщо об'єкт, який управляє, отримуватиме інформацію про ефект, досягнутий тими чи іншими його діями на керований об'єкт.

Саме невідповідність фактичного стану системи заданому і є тим сигналом, який коригується і викликає перебудову системи з тим, щоб вона функціонувала в заданому напрямку.

Отже метою управління процесом спортивної підготовки є оптимізація стану спортсмена, доцільний розвиток підготовленості, який забезпечує досягнення найвищих спортивних результатів.

Об'єктом управління у спортивній підготовці виступає діяльність спортсмена та його стан (оперативний, поточний, етапний), який є наслідком застосовуваних тренувальних та змагальних навантажень, а також всього комплексу впливів у системі підготовки.

Управління процесом тренування здійснюється, насамперед, тренером за активної участі спортсмена та передбачає три групи операцій:

- збирання інформації про стан спортсменів, включаючи показники фізичної, техніко-тактичної, психічної підготовленості, реакції різних функціональних систем на тренувальні та змагальні навантаження, параметри змагальної діяльності тощо;
- аналіз цієї інформації на основі зіставлення фактичних та заданих параметрів, розробка шляхів планування та корекції характеристик тренувальної чи змагальної діяльності у напрямку, який забезпечує досягнення заданого ефекту;
- прийняття та реалізація рішень шляхом розробки та впровадження засобів та методів, які забезпечують досягнення заданого ефекту тренувальної та змагальної діяльності.

Оптимальність управління при цьому реалізується за допомогою аналізу індивідуальних реакцій організму на пропоновані тренувальні впливи та індивідуальної періодичності процесів адаптації відповідних функціональних систем при генералізованому або локальному стомленні.

Відповідно до типу стану спортсменів у теорії та практиці спорту прийнято виділяти етапний, поточний та оперативний види контролю.

Етапний контроль дозволяє оцінити етапний стан спортсмена, який є наслідком довготривалого тренувального ефекту.

Цей стан спортсмена визначається як результат тривалої підготовки протягом ряду років, макроциклу, періоду чи етапу.

Поточний контроль спрямовано на оцінку поточних станів, тобто. тих станів, які є наслідком тренувальних навантажень серії занять, тренувальних чи мікроциклів змагань.

Оперативний контроль передбачає оцінку оперативних станів – термінових реакцій організму спортсменів на навантаження під час окремих тренувальних занять та змагань.

Кіокушинкай карате – це контактний вид східних єдиноборств, досягнення перемог на спортивних змаганнях якого можливе при удосконалюванні якісних сторін тренувального процесу.

Оптимальна побудова процесу підготовки спортсменів в кіокушинкай карате вимагає науково-обґрунтованого підходу до його організації і планування, де визначення належних норм тренувальних впливів повинно ґрунтуватися на одержанні об'єктивної і всебічної інформації щодо різних компонентів спортивної підготовки.

У сучасних публікаціях широко висвітлено історичні аспекти розвитку кіокушинкай карате, філософія цього виду бойового єдиноборства, а також узагальнено відповідні порівняння переваг видів і шкіл єдиноборств між собою.

Разом з тим, аналізу й розробці засобів і методів спеціальної силової підготовки в кіокушинкай карате дотепер не було приділено належної уваги. А як свідчать численні дослідження й багаторічний досвід провідних спеціалістів в інших видах єдиноборств найважливішою складовою майстерності провідних спортсменів є спеціальна силова підготовка.

Таким чином, актуальність дослідження продиктована недостатньою вивченістю даного виду спорту з позицій практичної побудови більш ефективної системи контролю спортсменів та обґрунтуванню спеціальної методики силової підготовки для юних каратистів.

Мета дослідження: дослідити показники, які характеризують рівень розвитку сили і швидко-силових якостей та обґрунтувати методику вдосконалення силових якостей у юних спортсменів, які спеціалізуються з кіокушинкай карате.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз матеріалів літературних джерел з теми дослідження.
2. Дослідити напрямок контролю показників, які характеризують рівень розвитку сили і швидко-силових якостей у юних спортсменів, які спеціалізуються з кіокушинкай карате.
3. Обґрунтувати вправи по вдосконаленню силових якостей юних каратистів.
4. Перевірити підвищення рівня розвитку силових якостей у юних каратистів при застосуванні спеціальної методики на етапі попередньої базової підготовки.

Об'єкт дослідження: навчально-тренувальний процес юних спортсменів, які спеціалізуються з кіокушинкай карате.

Предмет дослідження: контроль показників рівня розвитку сили і швидко-силових якостей й обґрунтування методики вдосконалення силових якостей у юних спортсменів, які спеціалізуються з кіокушинкай карате.

Практичне значення отриманих результатів.

Результати дослідження були впровадженні в практику навчально-тренувального процесу юних спортсменів Одеського обласного центру кіокушин карате і збірної команди Одеської області.

Висновки

Аналіз літературних джерел показав, що важливими умовами у заняттях з юними каратистами є:

контроль рівня розвитку сили і швидко-силових якостей у юних спортсменів, які спеціалізуються з кіокушинкай карате;

методичне обґрунтування вправ по вдосконаленню силових якостей юних каратистів; експериментальна перевірка підвищення рівня розвитку силових якостей у юних каратистів при застосуванні спеціальної методики на етапі попередньої базової підготовки.

Теоретичний аналіз і узагальнення досвіду практики, експериментальні дані дозволяють зробити наступні висновки:

Управління спортивною підготовкою відбувається на підставі інформації про стан спортсмена, що дозволяє здійснювати корекцію тренувальних і змагальних навантажень.

Застосування на даних етапах великої кількості засобів спеціальної спрямованості без оцінки їх впливу на стан здоров'я в значній мірі справляє негативний вплив на всі сторони підготовленості юного спортсмена.

Встановлено, що система контролю в період активного зростання та розвитку організму юного борця повинна мати комплексний характер, а його програма містити показники, які відображають стан здоров'я, рівень фізичної підготовленості, функціональних можливостей та психофізіологічних здібностей. Відповідно до даних вимог оцінка стану спортсмена здійснюється на кожному етапі базової підготовленості. Проведене дослідження не охоплює усіх аспектів підготовки каратистів.

Отже подальшого дослідження потребують проблеми дозування тренувальних навантажень у підготовчому і змагальних періодах, побудови мікроциклів та мезоциклів для спортсменів різної кваліфікації, які спеціалізуються з кіокушинкай карате, на всіх етапах багаторічної підготовки

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко В. Ф., Данько Г. В. Текущий контроль за состоянием специальной работоспособности борцов. Наука в олимпийском спорте. 2017. 2. С. 17.
2. Данько Г. В. Особенности контроля за состоянием специальной работоспособности борцов на этапе непосредственной подготовки к соревнованиям. Физическое воспитание студентов творческих специальностей. Харьков: ХГАДИ (ХХПИ), 2014. 3. С. 3–9.
3. Загура Ф. І. Модельні характеристики техніко-тактичної підготовленості кваліфікованих дзюдоїстів різних манер ведення змагального поєдинку. Молода спортивна наука України. Л., 2014. 8, т. 1. С. 154–157.
4. Матвеев Л. П. Основы общей теории спорта и системы подготовки спортсменов. К. 2009. 320 с.
5. Первачук Р. В. Техніко-тактичні комплекси як засіб удосконалення навчально-тренувальної діяльності кваліфікованих борців. Молода спортивна наука України. Л., 2012 3(47). С. 45–52.
6. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения. К. Олимпийская литература, 2004. 808 с.
7. Саенко В. Г. Побудова тренувального процесу спортсменів різної кваліфікації, які спеціалізуються з кіокушинкай карате: Автореф. дис. ... канд. наук фіз. вих. і спорту: 24.00.01. Держ. наук.-дослід. ін-т фіз. культ. і спорту. Київ, 2008. 22 с.
8. Саенко В. Г., Гончаров С. М. Порівняння рівня розвитку фізичних якостей спортсменів у контактних видах східних єдиноборств на етапі попередньої базової підготовки. Молода спортивна наука України: Зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту. Львів. 2008. 1. С. 315-318.
9. Самборский А. Г. Инструментальные и компьютерные технологии оценки скоростно-силовых способностей спортсменов. Теория и практика физической культуры. 2004. 11. С. 11-12.

УДК 314.7

ПЕРЕУДА В.С., магістрант

Науковий керівник – **МАКАРЧУК В.В.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

pereuda2018@gmail.com

НЕЛЕГАЛЬНА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

В тезах розглядаються причини та наслідки нелегальної міграції в Україні.

Ключові слова: нелегальна міграція, національна безпека, нелегальний мігрант, міграційні процеси.

Зростання нелегальної міграції у світі та її наслідки часто дискредитують будь-які переваги, які можуть принести міграційні потоки. В останні роки проблема нелегальної міграції вийшла за межі національних кордонів і стала глобальною проблемою. Нелегальна міграція загрожує громадській безпеці, сприяє зростанню злочинності, поширенню небезпечних хвороб та формуванню підпільних ринків праці тощо.

Нелегальна міграція становить загрозу національній безпеці будь-якої держави, оскільки вона спричиняє різке погіршення криміногенної ситуації в регіонах, де виникають слабо контрольовані зони з компактним проживанням мігрантів, де активного поширення

набувають наркоманія та проституція, небезпечні інфекційні хвороби тощо. За відсутності законних джерел існування нелегальні мігранти можуть вдаватися до створення етнічних кримінальних угруповань [1, с. 82].

Загальновідомо, що Україна знаходиться на перехресті шляхів «між Сходом і Заходом». Таке геополітичне положення значною мірою впродовж багатьох століть детермінувало історичні, культурницькі, духовні та політичні особливості розвитку нашої держави. Україна завдяки своєму вигідному територіальному положенню стала транзитною державою для потоку мігрантів у країни ЄС, адже у нашої країни є спільні сухопутні кордони з Румунією, Польщею, Словаччиною та Угорщиною, які простягаються на сотні кілометрів. Попри економічно вигідне розташування Україна зручна для нелегальної міграції, тобто незаконного переміщення поза пунктами пропуску або з приховуванням від прикордонного та митного контролю [2, с.72].

Під нелегальною міграцією слід розуміти незаконне переміщення осіб через державний кордон, тобто поза пунктами пропуску або з приховуванням від прикордонного та митного контролю, при використанні підроблених документів, візи або без таких, самостійно чи за допомогою третіх осіб, а також проживання на території країни без належного дозволу компетентних державних органів [3, с.347].

У Законі України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» визначено термін «нелегальний мігрант», під яким розуміється іноземець або особа без громадянства, які перетнули державний кордон поза пунктами пропуску або в пунктах пропуску, але з уникненням прикордонного контролю і невідкладно не звернулися із заявою про надання статусу біженця чи отримання притулку в Україні, а також іноземець або особа без громадянства, які законно прибули в Україну, але після закінчення визначеного їм терміну перебування втратили підстави для подальшого перебування та ухиляються від виїзду з України [4].

Для нелегального мігранта характерні наступні ознаки:

- по-перше, це стан особи, яка вирішила здійснити переміщення нелегальним шляхом;
- по-друге, це спосіб перетину кордону;
- по-третє, це використання підроблених чи зіпсованих документів або їх відсутність взагалі. [5, с. 176].

У науковій літературі існує різноманітна класифікація чинників (часто взаємозалежних), під впливом яких формуються напрямки та масштаби міграційних процесів. Переміщення у просторі відбувається внаслідок впливу економічних, соціальних, політичних, освітніх, демографічних, етнічних, морально-психологічних, військових, екологічних та інших факторів, але ці чинники діють одночасно, вони певною мірою взаємозалежні та взаємообумовлені. Так, усі причини нелегальної міграції за сферами поширення та змістом можна поділити на такі групи: 1) соціально-економічні; 2) політичні; 3) організаційно управлінські; 4) правові; 5) морально-психологічні та інші [5, с.193-194].

Абсолютна більшість з нелегальних мігрантів отримала інформацію про можливість прибуття до України від земляків, членів сім'ї та родичів. Отже, спостерігаємо наявність циклічного процесу, коли мігранти, що потрапили до України, отримавши допомогу від своїх попередників та освоївшись, самі допомагають наступним мігрантам незаконно потрапити або залишитись в Україні, формуючи безперервні нелегальні потоки [6, с. 115-116].

Неупереджений аналіз свідчить, що до основних чинників, які роблять Україну привабливою для нелегалів, слід віднести:

- транзитне та близьке до країн ЄС географічне положення, розвиненість транспортної інфраструктури, існування каналів контрабанди людей через морські порти, залізницею, через неконтрольовані ділянки кордону, слабка облаштованість кордонів;
- недосконале законодавство та недостатність адміністративних засобів контролю перебування іноземних громадян на території країни, яке створює сприятливі умови для юридичного забезпечення легальних каналів в'їзду потенційних нелегальних іммігрантів в Україну;

- неузгодженість дій різних відомств та служб, міжвідомче розпорошення фінансування, що знижує рівень контролю над міграційною ситуацією;
- недостатнє фінансування заходів щодо протидії та боротьби з нелегальною міграцією, яке суттєво знижує їх ефективність та формує передумови для неконтрольованості міграційних процесів;
- відсутність електронної системи ідентифікації іноземців та єдиного реєстру іноземних громадян, які в'їжджають в Україну чи перебувають на її території;
- активне використання злочинними угрупованнями місцевого населення для переміщення, переховування, супроводження нелегалів, прибутковості даного бізнесу;
- поширення корупції та зловживань у сфері контролю та запобігання нелегальній міграції, корупційні дії посадовців щодо приховування нелегальних мігрантів, їх легалізації, безпосереднє прикриття злочинних угруповань, які займаються контрабандою людей та траффікінгом [7].

Особливістю нелегальної міграції є те, що вона може бути як формою міграції, так і її засобом. Тобто в деяких випадках нелегальна міграція має кримінальний початок, пов'язаний із наркотиками, тероризмом, переправленням та продажем вогнепальної зброї, торгівлею «живим товаром» (людьми) тощо [3, с. 78].

Отже, важливе місце в структурі міграційних потоків займає негласна міграція. Це протиправне, небезпечне та суспільно шкідливе явище, яке реально загрожує економічним інтересам та громадській безпеці України. Нелегальна міграція є однією з причин зростання злочинності, поширення небезпечних захворювань, розвитку нелегальних ринків праці та виникнення напруженості у відносинах між багатьма країнами. Україна не має достатнього досвіду державного управління процесом нелегальної міграції. Тому одним із важливих сучасних завдань є продумана розробка комплексних спільних із сусідніми державами програм протидії нелегальній міграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гайдуцький А.П. Масштаби трудової міграції українців за кордон. *Економіка та держава*. 2007. № 8. С. 82-86.
2. Сисюк Л. П., Гилюк Л. О. Проблеми нелегальної міграції в Україні та в світі. *X Międzynarodowe j naukowo praktyczne j konferencji «Strategiczne pytania światowej nauki-2014»*. Przemysl, 07–15 lutego 2014 roku. С. 78-82.
3. Джу́жа О. М., Васи́левич В. В., Ги́да О. Ф. Профілактика злочинів: підручник / За заг. ред. О. М. Джу́жи. Київ: Атіка, 2011. 720 с.
4. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI: станом на 28 черв. 2023 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> (дата звернення: 03.11.2023).
5. Гусаров С. М., Комзюк А. Т., Салманова О. Ю. Міграційне право України : підручник / За заг. ред. С. М. Гусарова. Харків: Дім реклами, 2016. 296 с.
6. Кримінологія в Україні та протидія злочинності: зб. наук. статей / за ред. М.П. Орзіха, В.М. Дрьоміна. Одеса: Фенікс, 2008. 385 с.
7. Нелегальна імміграція на півдні України: стан, потенційні загрози і наслідки URL:<http://old.niss.gov.ua/monitor/januar2009/9.htm> (дата звернення: 03.11.2023).

УДК:349.42

ПЕТРУК Н. В., магістрант

Науковий керівник – **МЕЛЬНИК В. О.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

petruk.nazar.02@gmail.com

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В АГРАРНОМУ ПРАВІ

Роль юридичної відповідальності в аграрному праві. Суб'єкти та об'єкти аграрного права, які відповідають за правопорушення відповідно до КЗпП, кримінального кодексу.

Ключові слова: Юридична відповідальність, аграрне право, правопорушення.

Важливість теми визначається численними соціально-економічними та екологічними викликами, що стоять перед аграрним сектором на даний момент, одним із них є забезпечення безпечності продукції - захист здоров'я споживачів, забезпечення якості та безпечності продукції є пріоритетом для аграрного сектору.

Юридична відповідальність в аграрному праві - це складна правова система, що охоплює низку правових норм, які визначають види, засоби та порядок застосування заходів за правопорушення у сфері сільськогосподарського виробництва. Види та засоби відповідальності мають міжгалузеву або загальноправову сферу застосування і тому активно використовуються для підтримання правопорядку в аграрному секторі.

Суб'єктами аграрних правопорушень можуть бути юридичні особи, громадяни та працівники різних форм власності, які займаються сільськогосподарською діяльністю, основним видом діяльності яких є: виробництво, переробка, реалізація та зберігання сільськогосподарської продукції.

Також фізичні і юридичні особи, які не займаються сільським господарством. Наприклад, правопорушення, пов'язані з псуванням сільськогосподарських та інших земель, хімічним та радіоактивним забрудненням, скиданням нафти і нафтопродуктів, неочищених стічних вод, промислових відходів та інших відходів, можуть вчинятися несільськогосподарськими суб'єктами. Зокрема суб'єктами правопорушення можуть бути державні органи, органи місцевого самоврядування та їхні працівники, уповноважені здійснювати відповідний нагляд у сфері аграрного законодавства.

Об'єктами аграрних правовідносин є: нерухоме майно (земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на земельній ділянці, тощо); товарні продукти харчування рослинного і тваринного в тому числі водного та мисливського походження; природні ресурси — ліс, водойми, загальнопоширені корисні копалини тощо; земельні й майнові паї; Специфічними об'єктами аграрних правовідносин є тварини, які використовуються у тваринництві.

Предметом відповідальності є порушення правових норм, що регулюють виробничо-господарську та іншу діяльність сільськогосподарських підприємств та їх об'єднань.

Правопорушення, вищевказаними суб'єктами, можуть порушувати правопорядок, передбачений різними нормативно-правовими актами.

Вони є порушеннями правопорядку і мають аграрно-правовий характер.

Вони мають аграрно-правовий характер.

Відповідно до кодексу законів про працю передбачена дисциплінарна відповідальність членів сільськогосподарських організацій і осіб, що працюють за трудовими договорами, за певні порушення організації праці, правил внутрішнього розпорядку. Заходами дисциплінарного стягнення за порушення трудової дисципліни відповідно до ст. 147 КЗпП визначено догану та звільнення. [1]

Також, Статутними нормами регламентуються дисциплінарні відносини у сільськогосподарських кооперативах. У разі невиконання чи неналежного виконання обов'язків, покладених на працівника, а також в інших випадках, встановлених статутом кооперативу й законом, відповідно до ч. 2 ст. 166 ЦК 28 України, працівника виробничого кооперативу може бути виключено із кооперативу за рішенням загальних зборів. [5]

Обов'язки працівників сільськогосподарського сектору в Україні визначаються різними законами та нормативно-правовими актами.

В Земельному кодексі закріплені перелік видів земельних правопорушень, за які наступає юридична відповідальність. [4]

Так, за Законом України "Про фермерське господарство", трудові відносини у фермерських господарствах визначаються та регулюються членами фермерського господарства. [3]

Щодо порядку виплати компенсацій у разі заподіяння шкоди фермерському господарству внаслідок дій членів фермерського господарства, Закон не містить інформації стосовно порядку виплат компенсації.

Особи, що працюють у сільськогосподарських комерційних і некомерційних організаціях (підприємствах) і фермерських господарствах за трудовим договором, відповідають за заподіяну шкоду згідно з чинним законодавством про працю. Матеріальна відповідальність, передбачається трудовим законодавством. Однак відповідно до ст. ст. 130, 131 КЗпП визначення шкоди, заподіяної працівником під час виконання ним своїх трудових обов'язків, враховується тільки прямий дійсний збиток, а не неотримані доходи.

Кримінальна відповідальність настає за злочини, що порушують порядок ефективного використання природних ресурсів (незаконна порубка лісу, потрава посівів і знищення насаджень та ін.), норми екологічної безпеки (забруднення водою і атмосферного повітря, забруднення моря речовинами, шкідливими для здоров'я людей або живих ресурсів моря, тощо). [2]

Отже, юридична відповідальність полягає в отриманні правопорушником певних негативних наслідків особистого матеріального характеру і відновлює порушені особисті і майнових права.

Таким чином, відповідальність за порушення аграрного законодавства в Україні у зв'язку з іншими галузями національного права виступає як сукупність юридичних засобів, які забезпечують примусове виконання санкцій, що накладаються на винних осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс законів про працю України 10.12.1971 № 322-VIII Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
2. Безоплатна правова допомога, стаття «Відповідальність та порядок визначення шкоди внаслідок вчинення земельного правопорушення». / Електронний ресурс. Режим доступу: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/>
3. Законі України від 19 червня 2003 р. "Про фермерське господарство" Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>
4. Земельний кодекс України від 25.10.2001р. № 2768-III, ст. 211./ Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

УДК 343.237

ПОЛЩУК Ю.А., магістрант

Науковий керівник – **МАКАРЧУК В.В.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

gremoryleon@gmail.com

ЗАЗДАЛЕГІДЬ ОБІЦЯНЕ НЕПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЗЛОЧИН (ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ)

В тезах розглядаються проблеми кваліфікації та відповідальності за заздалегідь обіцяне неповідомлення про злочин.

Ключові слова: заздалегідь обіцяне неповідомлення, кваліфікація, причетність, співучасть, інтелектуальне пособництво, юридичний обов'язок.

Проблема кваліфікації заздалегідь обіцяного недонесення про злочин, є досі дискусійною. Помилкова оцінка діянь, які мають ознаки причетності до злочину, негативно позначиться на ставленні суспільства до діяльності правоохоронних органів та суду щодо застосування кримінального законодавства та правотворчого процесу в Україні загалом.

Положення щодо причетності до злочину у кримінальному законодавстві України наразі знаходиться у правових нормах інституту співучасті у злочині, а саме їх закріплено ст. 27 Кримінального кодексу України [1]. Таке суміщення різних за своєю правовою природою кримінально-правових інститутів призводить до помилок, які допускають органи досудового розслідування, прокуратура та суди України, даючи правову оцінку діянням, які

мають ознаки причетності до злочину. Тобто, особу, яка фактично причетна до злочину піддають кримінальній відповідальності за співучасть. Наслідком такої кваліфікації може бути не правильне, не справедливе призначення покарання або звільнення від кримінальної відповідальності. Досить часто зусиль лише правоохоронних органів недостатньо для запобігання, виявлення і припинення злочинів. Потрібно розуміти, що встановлення порядку і стабільності в суспільстві неможливе без участі та бажання його членів. Відповідно, вимогу інформувати про достовірно відомий вчинений злочин або такий, що готується, будь-якої тяжкості, слід розглядати як обов'язок громадян.

Раніше існувала проблема приналежності заздалегідь обіцяного недонесення до інституту співучасті чи до інституту причетності. Деякі вчені наголошували на тому, що заздалегідь дане особою обіцяння не повідомляти відповідні правоохоронні органи про злочин є різновидом співучасті у злочині. Так, А. Н. Трайнін писав, що «...як приховування, а й споріднені йому форми - недонесення і потурання, якщо вони заздалегідь були обіцяні, - є формами співучасті, точніше - пособництвом». Погоджуючись з цим, А. С. Якубов зробив уточнення, що «...заздалегідь обіцяне неповідомлення утворює співучасть у злочині у вигляді інтелектуального пособництва, оскільки обіцянка не повідомляти про підготовку чи вчинений злочин зміцнює у злочинця надію уникнути відповідальності, стимулює і зміцнює намір продовжити скоєння злочину». На думку Ф. Г. Бурчака заздалегідь обіцяне недонесення перебуває в причинному зв'язку зі злочином, вчиненим виконавцем та всіма учасниками злочину, а саме воно є однією з умов, яка допомагає його вчиненню і посягає на той самий об'єкт, що й основний злочин. І це, на його думку, є достатнім аргументом, щоб зазначений вид недонесення розглядати, як співучасть у злочині. Тобто вирішальним фактором є зміцнення рішучості у злочинця та його співучасників вчинили злочин, як однієї з умов, що сприяють вчиненню злочину. Наприклад, у ч. 1 ст. 31 (причетність до злочину) Кримінального кодексу Республіки Узбекистан зазначається, що заздалегідь не обіцяне неповідомлення про достовірно відомий злочин тягне відповідальність за ст. 1551 та ст. 241 (неповідомлення про злочин чи його приховування) Кримінального кодексу Республіки Узбекистан. Між тим, деякі науковці не погоджуються з такою думкою. Такі радянські вчені, як В. О. Кузнецов, П. І. Гришаєв вважали, що заздалегідь обіцяне недонесення взагалі не можна розглядати як різновид співучасті через різницю в кримінально-правовій природі цих інститутів [2, с. 13-14].

Наразі чинне кримінальне законодавство України не покладає на особу обов'язок повідомляти органи влади про злочин, що готується, вчиняється або вже вчинено, хоча, на нашу думку, такі зміни могли б удосконалити кримінально-правову систему. Інакше злочинець розуміє те, що особа не зобов'язана під загрозою покарання за неповідомлення (недонесення) про злочин повідомляти правоохоронні органи про нього та його злочинні діяння, а отже зміцнюється рішучість злочинця. Для того, щоб результативно вплинути на боротьбу зі злочинністю, а також підвищити ефективність цього процесу, потрібно приділити значну увагу такому фактору, як готовність громадян залучитись до цієї боротьби, тобто своєчасно надавати правоохоронним органам інформацію про відомі їм злочини. У то й же час, необхідно пам'ятати, що без належного матеріального заохочення вплинути на активність громадян в цій сфері майже неможливо, така винагорода є найважливішою умовою для формування співпраці громадян з правоохоронними органами. Наприклад, у таких країнах, як США і Канада успішно застосовується матеріальна винагорода за повідомлення достовірної інформації про злочин, при цьому зберігається анонімність такої особи [3]. І це дійсно дає свій позитивний ефект. Проте, така матеріальна зацікавленість хоча і є важливим стимулом для громадян, однак не єдиним і, можливо, не найбільш дієвим засобом.

Отже, поряд із заходами матеріального заохочення за донесення доцільно застосовувати кримінальну відповідальність за недонесення. Основною метою встановлення відповідальності за неінформування є спонукання несвідомих громадян під страхом кримінального покарання сприяти здійсненню завдань правосуддя шляхом повідомлення про достовірно відомий підготовлюваний або вчинений злочин. Під

недонесенням про злочин слід вважати неповідомлення особою будь-яких відомостей про такі обставини, як: інформацію про місце, час, спосіб, знаряддя, засоби вчинення злочину, сліди злочину, місце знаходження предметів, здобутих злочинним шляхом тощо. Недонесення про злочин являло б собою невиконання громадянами, без поважних причин, юридичного обов'язку своєчасно повідомляти правоохоронним органам достовірні відомості про злочин, за наявності реальної можливості здійснення таких інформаційно-превентивних заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III: станом на 5 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 31.10.2023).
2. Беніцький А. С. Питання кваліфікації заздалегідь обіцяного неповідомлення про злочин. *Актуальні сучасні проблеми кримінального права та кримінології у світлі реформування кримінальної юстиції* : Зб. матеріалів Міжнар. науково-практ. конф. м. Харків, 23 трав. 2014 р. Том I. Харків : ХНУВС, 2014. 328 с.
3. Посталенко Ю. Неповідомлення про злочин – теж злочин. *Політика. Право. Життя*. URL: https://www.pollawlife.com.ua/2013/11/blog-post_18.html (дата звернення: 31.10.2023).

УДК 338.242

ПРОКОПЕНКО Д.Ф., магістрант

Науковий керівник – **ЛОМАКІНА І.Ю.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

d0968618686@gmail.com

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Сьогодні створення етичних кодексів не можливе без реалізації у них концепції корпоративної соціальної відповідальності. Корпоративна соціальна відповідальність може реалізуватися у діяльності суб'єктів господарювання цифрової економіки шляхом розвитку інституційної системи, зокрема створення саморегулювних організацій

Ключові слова: Корпоративна соціальна відповідальність, сталий розвиток, держава, професійна діяльність, рівень розвитку.

Ідеологія побудови соціальної держави впливає на стратегію України, включаючи видозміни у блоці формування культури підприємницької діяльності. Так, на перший план виходить поняття соціального підприємництва, корпоративної культури, комплаєнсу тощо.

Проблематика корпоративної соціальної відповідальності доволі розроблена у науці з огляду на забезпечення концепції сталого розвитку людства. Однак не дивлячись на загальну увагу, залишаються питання, які потребують нових досліджень у зв'язку з новими викликами, які постають у світі: зміни структури економіки, гібридні війни, цифровізація економіки тощо. Рівень розвитку та правового забезпечення корпоративної соціальної відповідальності у різних державах теж доволі диференційований. Як правило, корпоративної соціальної відповідальності набула чіткого законодавчого визначення, встановлення механізмів функціонування у країнах з розвиненою економікою. Країни з перехідною економікою розвивають механізми корпоративної соціальної відповідальності з різною інтенсивністю, залежно від власних особливостей політичного, економічного, соціального характеру тощо. Корпоративна соціальна відповідальність – це важлива складова бізнес-стратегії не тільки держави, окремого підприємства, а й громадянського суспільства.

Практика організаційного впровадження корпоративної соціальної відповідальності виглядає так: великі корпорації створюють власні відділи на підприємстві або ж укладають договори з компаніями, які спеціалізуються на наданні послуг з корпоративної соціальної відповідальності, розробляються та впроваджуються етичні кодекси. Крім того, на сьогодні надання послуг з впровадження корпоративної соціальної діяльності становить окремий вид професійної діяльності та затребуваний на ринку праці (наприклад, менеджер з

корпоративної соціальної відповідальності). Отже, на сьогодні створення етичних кодексів не можливе без реалізації у них концепції корпоративної соціальної відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Shahjee Rajneesh. The impact of electronic on business organization. NOV-DEC, 2016. VOL-4/27. URL: www.srjis.com <http://oaji.net/articles/2017/1174-1484826380.pdf>, (дата звернення: 10.07.2019).

2. Vinnyk O. M., Shapovalova O. V., Patsuriia N. B., Honcharenko O. M., Yefremova K. V. Problem of ensuring the social direction of the legislation of Ukraine on the digital economy. *Asia Life Sciences*. 2020. Scopus. <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?origin=resultslist&authorId=57217735185&zone>

3. Вінник О. М. Правове забезпечення цифрової економіки та електронного бізнесу. Монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2018.

УДК 347.91(477)(075)

САПСАЙ В.М., магістрант

Науковий керівник – СФРЕМОВА І.І., канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

sapsayv@gmail.com

ВРЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ ШЛЯХОМ УКЛАДАННЯ МИРОВОЇ УГОДИ

Анотація: у статті розглядається зміст та сутність земельних спорів, порядок їх вирішення. Основний акцент зосереджено на такий альтернативний засіб вирішення спорів як мирова угода, яка може бути укладена на будь-якому етапі судового розгляду

Ключові слова: земельні спори, врегулювання спору, мирова угода.

При реалізації земельних прав та обов'язків рано чи пізно може виникнути спір між суб'єктами земельних правовідносин. У загальному розумінні земельні спори пов'язуються із розв'язанням розбіжностей, які випливають з порушення права власності, а саме пов'язуються із здійсненням правомочностей щодо володіння, користування та розпорядження земельною ділянкою, а також відводом або вилученням землі, що виникають між власниками землі та землекористувачами, іншими особами, органами місцевого самоврядування та державними органами, між суб'єктами, які здійснюють господарську діяльність в сфері аграрного виробництва у питаннях управління земельними ресурсами.

Відповідно до ч. 1 ст. 158 ЗКУ [1] земельні спори вирішуються судами, органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади з питань земельних ресурсів. Перелік органів, які уповноважені розглядати та вирішувати земельні спори, є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає.

Так, виключно судами вирішуються земельні спори щодо:

– володіння, користування і розпорядження земельними ділянками, що перебувають у власності громадян і юридичних осіб;

– розмежування територій сіл, селищ, міст, районів та областей (ч. 2 ст. 158 ЗКУ).

Органи місцевого самоврядування вирішують земельні спори у межах населених пунктів щодо:

– меж земельних ділянок, що перебувають у власності і користуванні громадян;

– додержання громадянами правил добросусідства;

– розмежування меж районів у містах (ч. 3 ст. 158 ЗКУ).

Органи виконавчої влади з питань земельних ресурсів вирішують земельні спори щодо:

– меж земельних ділянок за межами населених пунктів;

– встановлення обмежень у використанні земель та земельних сервітутів (ч. 4 ст. 158 ЗКУ).

Слід зазначити, що органи місцевого самоврядування та органи з питань земельних ресурсів уповноважені здійснювати виключно позасудовий розгляд і вирішення земельних спорів. Такими способами позасудового вирішення спорів є переговори і медіація, хоча на даний час ці способи лише розвиваються в Україні і не мають активного поширення. У переважній більшості, коли сторони спору не можуть між собою домовитись у спірних питаннях, обирають, на їх думку найбільш ефективний спосіб вирішення спорів – у судах.

Суд є тією інстанцією якій сторони спору найбільш довіряють. Суб'єкти спірних правовідносин впевнені у тому, що лише судове рішення може гарантувати повну реалізацію процесу відновлення їх порушеного права. На жаль, в нашій державі і на даний час більше надії лише на примусову силу виконання судових рішень, як гарантію дотримання законності та відновлення справедливості.

Коли сторони вже перебувають у стані судового розгляду справи, відкриваються нові обставини, кожна із сторін надає свої докази наявності або відсутності судового спору, спірних правовідносин. Кожна із сторін наводить свої доводи, своє бачення ситуації. Однак, Цивільний процесуальний кодекс України надає можливість сторонам врегулювати спір до прийняття судового рішення, або на стадії апеляційного розгляду шляхом укладення мирової угоди.

Під мировою угодою у цивільному процесі розуміють вид договору, метою укладення якого є примирення сторін. Мирова угода є передумовою припинення судового розгляду. Що у позитивному значенні розвантажує роботу судів. Але, при укладанні мирової угоди слід враховувати, чи вигідно укласти цю мирову угоду учасникам земельного спору, які з самого початку не змогли врегулювати суперечку до звернення до суду.

Прийняття рішення щодо укладання мирової угоди має прийматися лише із згоди обох сторін без втручання зі сторони суду. Суд в цьому процесі виступає незалежним арбітром, завданням якого є прийняття та затвердження укладеної мирової угоди, тим самим забезпечуючи його законність і сприяючи збереженню принаймні нейтральних відносин між учасниками спору. Суд не може прийняти укладення мирової угоди, якщо таке рішення суперечить закону або може порушити права та інтереси третіх осіб.

Відповідно до ст. 207 Цивільного процесуального кодексу України [2], мирова угода укладається сторонами з метою врегулювання спору на підставі взаємних поступок і має стосуватися лише прав та обов'язків сторін. У мировій угоді сторони можуть вийти за межі предмета спору за умови, що мирова угода не порушує прав чи охоронюваних законом інтересів третіх осіб.

Цивільний процесуальний кодекс України передбачає чітку форму укладення мирової угоди. Так, відповідно до ч. 2 ст. 207 Цивільного процесуального кодексу України, сторони можуть укласти мирову угоду і повідомити про це суд, зробивши спільну письмову заяву, на будь-якій стадії судового процесу.

До ухвалення судового рішення у зв'язку з укладенням сторонами мирової угоди суд роз'яснює сторонам наслідки такого рішення, перевіряє, чи не обмежені представники сторін вчинити відповідні дії (ч. 3 ст. 207 ЦПК України).

Укладена сторонами мирова угода затверджується ухвалою суду, в резолютивній частині якої зазначаються умови угоди. Затверджуючи мирову угоду, суд цією ж ухвалою одночасно закриває провадження у справі.

Крім того, сторони не позбавлені права укласти мирову угоду на стадії оскарження в суді апеляційної або касаційної інстанцій, що здійснюється відповідно до загальних правил ЦПК України, які регулюють порядок і наслідки вчинення цих процесуальних дій, незалежно від того, хто подав апеляційну чи касаційну скаргу. У даному випадку, якщо мирова угода сторін відповідає вимогам статті 207 ЦПК України, суд постановляє ухвалу про затвердження мирової угоди сторін, якою одночасно визнає нечинним судові рішення попередніх інстанцій й закриває провадження у справі (ст.ст. 373, 408 ЦПК України).

Після прийнятого рішення, мирова угода може бути укладена і на стадії її виконання (ст.434 ЦПК України, ст.19 Закону України «Про виконавче провадження»). Так, мирова

угода, укладена між сторонами, в процесі виконання рішення подається в письмовій формі державному або приватному виконавцеві, який не пізніше триденного строку передає її для затвердження до суду, який видав виконавчий документ.

Питання затвердження такої мирової угоди вирішується судом протягом десяти днів з дня надходження до суду відповідної заяви, про що постановляється ухвала. В свою чергу, суд має право відмовити у затвердженні мирової угоди у процесі виконання рішення з підстав, визначених статтею 207 ЦПК України. У разі затвердження мирової угоди відповідне відкрите виконавче провадження після затвердження судом такої мирової угоди підлягає закінченню (п.2 ч.1 ст.39 Закону України «Про виконавче провадження») [3].

Інколи сторони спору упереджено ставляться до укладання мирової угоди, оскільки не вбачають гарантій щодо виконання мирової угоди. Однак, виконання мирової угоди здійснюється особами, які її уклали, в порядку і в строки, передбачені цією угодою.

Як гарантія виконання мирової угоди є визначення ухвали про затвердження мирової угоди як виконавчого документа. Оскільки ухвала є виконавчим документом, вона має відповідати вимогам до виконавчого документа, встановленим Законом України «Про виконавче провадження».

Задля спонукання сторін все ж вирішувати спірні питання шляхом укладання мирової угоди передбачено, що у разі невиконання затвердженої судом мирової угоди ухвала суду про затвердження мирової угоди може бути подана для її примусового виконання в порядку, передбаченому законодавством для виконання судових рішень, зазначене підтверджується правовою позицією Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду згідно з постановою від 18 січня 2022 року у справі № 127/9739/20 щодо неналежного способу захисту прав за позовом про спонукання до виконання мирової угоди.

Мирова угода в цивільному процесі виступає альтернативою вирішення цивільної справи по суті. Досягнення домовленості між сторонами шляхом досягнення взаємних поступок дозволяє сторонам налагодити конструктивний взаємний діалог, зберегти добросусідські відносини, зберегти господарські зв'язки задля досягнення спільної мети, знаходити нові шляхи взаємодії із подальшим уникненням спірних питань у земельних правовідносинах. Крім того, досягнення шляхів мирного врегулювання спору створює нову практику вирішення складних земельних питань щодо володіння, користування та розпорядження земельними ресурсами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Земельний кодекс України : Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III: станом на 17 верес. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 05.11.2023).
2. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV: станом на 4 листоп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 05.11.2023)
3. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII : станом на 18 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 05.11.2023).
4. Верховний Суд. Постанова Касаційного цивільного суду України від 18 січня 2022 р. № 127/9739/20; № 61-14461св21. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/C025759> (дата звернення 05.11.2023 р.)

УДК 349.42

САВИЦЬКИЙ І.В., магістрант

Науковий керівник – **ЄФРЕМОВА І.І.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ivansav77@gmail.com

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ВІДНОСИН

Анотація. У доповіді розглянуто аграрно-правові аспекти державної політики щодо інноваційного розвитку сільського господарства як необхідної складової частини забезпечення конкурентоспроможності країни в умовах глобалізації та регіоналізації.

Ключові слова: аграрне право, аграрне законодавство, аграрні інноваційні відносини, інновації, державна політика.

Чинний стан правового забезпечення державної політики розвитку інноваційної діяльності не відповідає сучасним вимогам та викликам, є нестабільним, суперечливим. На те, що недосконалість законодавчої бази перешкоджає розвитку інноваційної діяльності, вказувалося, зокрема, на парламентських слуханнях, присвячених формуванню Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів [3], та на парламентських слуханнях на тему: «Національна інноваційна система: стан та законодавче забезпечення розвитку», що відбувалися у 2018 р. [4].

У спеціальній аграрно-правовій літературі теж вказується на «низьку ефективність правового забезпечення агроінноваційної діяльності, наявність різних підходів до правового забезпечення інноваційної діяльності, відсутність організаційно-правового механізму їх реалізації, розбіжності підходів різних політичних груп і підприємницьких структур до основних напрямів і методів виконання державних програм у сфері інноваційної діяльності» [2, с. 21–22].

Одним з можливих способів вдосконалення вітчизняного нормативно-правового забезпечення розвитку інноваційної діяльності, фахівці з інфраструктури вважають реалізацією так званого інноваційного кодексу [48, с. 127], або Збірку законів про наукову, технологічну та інноваційну діяльність [61], Науково-технічний і інноваційний кодекс [1, с. 52]. У свою чергу, підтримуючи висловлені в літературі пропозиції про доцільність розробки і прийняття інноваційного кодексу України, В. Семчик пропонує передбачити спеціальні розділи, присвячені інноваціям у сфері сільського господарства та при регулювання відносин, пов'язаних з генною інженерією, і відносин, які складаються в процесі наукових розробок, експериментальної діяльності, виробництво, використання ГМО, біопалива, біобезпеку, здоров'я населення і навколишнє середовище [2, с. 38].

Таким чином, вчені одноставні в своїй критичній оцінці поточного правового забезпечення державної політики щодо стимулювання розвитку агроінноваційної моделі сільського господарства. Разом з тим, в рамках аграрно-правової науки не сформоване єдиного чіткого підходу щодо конкретних напрямків вдосконалення даного стану правового регулювання цих відносин, немає відповідних законопроектів.

У цьому контексті варто пам'ятати, що в Стратегії, затвердженій Кабінетом Міністрів України розвиток аграрного сектора економіки як пріоритетного напрямку для досягнення стратегічних цілей, що можна віднести до вдосконалення політики державної підтримки агроінновацій визначаються як:

- наукове забезпечення інноваційного розвитку, формування партнерські відносини між саморегульованими об'єднаннями сільгоспвиробників, державою і галузевою наукою в галузі насінництва, селекції та селекції, технічного і технологічного забезпечення аграрного сектора;
- сприяння розвитку органічного виробництва, перш за все в особистих селянських і середніх фермерських господарствах;
- забезпечення раціонального використання природних ресурсів, задіяних у господарському процесі в аграрному секторі за рахунок впровадження системи моніторингу та контролю якості землі сільськогосподарського призначення і обов'язкова агрохімічна сертифікація;
 - створення умов для збереження, відновлення і підвищення родючості ґрунтів;
 - регулювання розміщення екологічно шкідливих культур у сівозмінах відповідно до науково обґрунтованими нормами;
 - відновлення іригаційних і меліоративних систем;
 - стимуляція землекористувача до раціонального використання та охорони земель сільськогосподарського призначення [3].

В Україні на законодавчому рівні було закріплено курс на дерегуляцію агробізнесу та впровадження найкращої європейської практики підтримки інноваційної діяльності модель розвитку сільського господарства покликана підвищити інвестиційну привабливість аграрного сектору. Водночас рівень державної аграрної політики у цій сфері залишається низьким, його стимулююча функція не реалізована повністю, а співпраця держави та бізнесу тільки починає набирати обертів.

Сучасний стан правового забезпечення державної політики щодо розвитку інноваційної діяльності не відповідає сучасним вимогам і викликам, є нестабільним, суперечливим. Недосконалість законодавчої бази стримує розвиток інноваційної діяльності.

Аналіз показує, що державна підтримка потребує розвитку інноваційної інфраструктури в напрямку зміцнення її ринкової складової – орієнтації інноваційного продукту для кінцевого споживача та замовника, комерціалізація результатів інноваційних розробок, забезпечення їх попиту в аграрному секторі.

Інноваційні структури в аграрному секторі, на жаль, не численні, їхня структура та функціональність неповні та невизначені. Можна констатувати, що відсутність належної реалізації державної політики для стимулювання інноваційних процесів в аграрному секторі призведе до того, що кожен, навіть найкращі нормативно-правові акти, зокрема стратегії та програми, залишаться просто порожніми побажаннями.

Варто підтримати пропозиції щодо кодифікації законодавства щодо підтримки та розвитку інноваційної діяльності, розробки та прийняття відповідної Стратегії інноваційної діяльності розвитку України. Для його впровадження варто прийняти «дорожню карту» інноваційної діяльності:

а) формування агроінноваційної інфраструктури, зокрема її суб'єктивна складова (венчурні та інноваційні фонди, агропромисловий парк, «інвест-няні») та компоненти комунікації та інформації (експертні консультаційні структури, інформаційні мережі тощо);

б) запровадження сучасної практично орієнтованої систем освіти для підготовки та перепідготовки персоналу;

в) реалізація механізму створення економічних стимулів для створення та комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності;

г) прогнозування та моніторинг інформаційно-інноваційного розвитку сільського господарства[4].

Варто також підкреслити, що розвиток інноваційної моделі аграрного сектору передбачає постійне партнерство між державною та місцевою владою, бізнес-структурами та науковими установами, а одним із визнаних ефективних організаційних інструментів для розвитку цієї співпраці сьогодні є кластерний підхід.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інноваційний розвиток України: політико-правові аспекти : монографія. за ред. В. Горбатенка. Київ: ТОВ «Видавництво «Юридична думка»», 2006. 248 с.
2. Правові засади інноваційного розвитку в сільському господарстві України : монографія. кол. авторів ; за ред. В. Семчика. Київ : Юридична думка, 2010. 456 с.
3. Про схвалення Рекомендацій парламентських слухань на тему: «Національна інноваційна система: стан та законодавче забезпечення розвитку» : проект постанови Верховної Ради України від 6 липня 2018 р. № 8571. Дата оновлення: 10.01.2020. URL: http://search.ligazakon.ua.l_doc2.nsf.link1.DH6M300A.html
4. Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектора економіки на період до 2020 р. : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. Дата оновлення: 10.01.2020. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws.show.806-2013-%D1%80](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80)
5. Сидоров Я. Державна політика розвитку кластерів як складова частина формування інноваційної моделі сільського господарства: аграрно-правовий погляд. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 2. С. 115–120.

УДК 349:4

СЄДОВ О.С., магістрант

Науковий керівник – МАЛИШКО І.В., старш. викладач

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail:Inna_83@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Аналіз нормативно-правового забезпечення формування та реалізації державної екологічної політики України. Визначено основні цілі державної екологічної політики. Розглянуто зміст і структуру екологічної політики.

Ключові слова: політика держави, охорона довкілля, сталий розвиток, стратегія, нормативноправове регулювання.

Проблеми державної екологічної політики України зумовлені об'єктивними потребами сучасної світової глобалізації та вимогами колективної екологічної безпеки, національного розвитку, необхідністю інтеграції України в європейське співтовариство та її функціонування в системі європейської економічної безпеки. Основною ціллю екологічної політики є покращання якості життя за умови оптимального використання та відтворення природних ресурсів. Екологічна політика покликана узгодити соціальні та екологічні завдання суспільства як основу вирішення проблеми глобальної екологічної кризи. Основні принципи екологічної політики України викладені у Законі України “Про охорону навколишнього природного середовища” [1].

Існує велика кількість проблем реалізації державної екологічної політики в Україні, такі як:

- відсутність розмежування управління природокористуванням та контролем за станом навколишнього природного середовища;
- часткове призупинення дії процедур Кіотського протоколу;
- зауваження щодо виконання Орхуської конвенції;
- відсутність системи екологічної освіти;
- інформування експертів та громадськості з екологічних питань;
- відсутність системного моніторингу стану навколишнього природного середовища на основі сучасних технологій;
- проблеми оцінки актуальної радіологічної ситуації, які були законодавчо та нормативно віднесені до таких, що постраждали в результаті аварії на Чорнобильській АЕС;
- проблеми реконструкції інфраструктури житлово-комунального господарства населених пунктів, перш за все великих міст;
- екологічні проблеми пов'язані із поводженням з небезпечними відходами, зруйнованими сховищами, знятими з експлуатації шахтами та кар'єрами;
- проблеми деградованих в результаті виснажливої та екологічно недбалої експлуатації сільськогосподарських земель;
- руйнація природного середовища унікальних рекреаційних регіонів (Карпати) в результаті несистемної і, часто, безконтрольної господарської діяльності;
- адаптація економіки України до глобальних змін клімату; – гармонізація національної системи обліку та контролю звітності господарчих суб'єктів різної форми власності з екологічних та економічних показників до стандартів ЄС та ООН [2].

Особливої актуальності набувають питання правових засад інституційнофункціонального забезпечення формування і здійснення вітчизняної екологічної політики у зв'язку з повномасштабним вторгненням в Україну російської федерації 24 лютого 2022 року, спричиненням у результаті цього колосальної шкоди і заподіянням величезних збитків народу й державі, у тому числі й докільню країни загалом і окремих її регіонів зокрема, а також потребою у воєнному та повоєнному відновленні стану територій, земель, інших природних об'єктів та інфраструктури територіальних громад, які постраждали внаслідок воєнних дій країни-агресора

Першопричинами екологічних проблем України є:

- 1) підпорядкованість екологічних пріоритетів економічній доцільності;
- 2) неврахування наслідків для довкілля у законодавчих та нормативно-правових актах, зокрема у рішеннях Кабміну України та інших органів виконавчої влади;
- 3) переважання ресурсо та енергоємних галузей у структурі економіки із здебільшого негативним впливом на довкілля, що значно посилюється через неврегульованість законодавства при переході до ринкових умов господарювання;
- 4) фізичне та моральне зношення основних фондів у всіх галузях національної економіки;
- 5) неефективна система державного управління у сфері охорони НПС та регулювання використання природних ресурсів, зокрема неузгодженість дій центральних і місцевих

органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, незадовільний стан системи державного моніторингу НПС;

6) низький рівень розуміння в суспільстві пріоритетів збереження довкілля та переваг збалансованого (сталого) розвитку, недосконалість системи екологічної освіти та просвіти;

7) незадовільний рівень дотримання природоохоронного законодавства та екологічних прав і обов'язків громадян;

8) незадовільний контроль за дотриманням природоохоронного законодавства та незабезпечення невідворотності відповідальності за його порушення;

9) недостатнє фінансування з державного та місцевих бюджетів природоохоронного заходів, фінансування таких заходів за залишковим принципом.

Державне регулювання у сфері екологічної політики передбачає здійснення комплексних заходів з метою їх упорядкування, встановлення загальних норм і правил суспільної поведінки для охорони живої і неживої природи навколишнього середовища, захисту здоров'я та життя населення, організації та підтримування раціонального використання і відтворення природних ресурсів.

Для врегулювання екологічної ситуації в Україні належать такі найнеобхідніші та термінові заходи: – проведення незалежних наукових комплексних екологічних експертиз з метою складання екологічного прогнозу і вироблення рекомендацій локального масштабу; – активізація екологічної освіти у школах, вузах і екологічного виховання населення за допомогою телебачення, преси, кіно, природоохоронних товариств; – збільшення витрат на охорону природи та прискорення темпів будівництва природоохоронних об'єктів, пристроїв, устаткування; – заборона будь-яких відхилень від проектів, на шкоду довкіллю, суворе дотримання рекомендацій ОВОС; – негайне створення економічних стимулів для проведення екологічних заходів .

Серед великої кількості проблем у сфері екологічної політики основними є домінування в різних владних органах політичних та економічних пріоритетів над екологічними, а також у відсутності ефективного контролю за надходженнями та видатками екологічних коштів. Тому впровадження та зміцнення нових фінансово-економічних важелів реалізації державної екологічної політики – необхідна умова для сталого екологічного розвитку держави. До них належать: – створення Національного екологічного фонду; – впорядкування та концентрація екологічних фондів з метою їх укрупнення та ефективного використання коштів; – державна підтримка у створенні екологічних банків; – реалізація державних екологічних програм у рахунок заборгованості перед різними фондами, країнами-інвесторами; запровадження, дієвий контроль і продаж квот за забруднення довкілля; – впровадження екологічного лізингу, екологічного страхування, екологічного акцизного збору, податкових пільг, субсидій [3].

Проблеми в екологічній сфері, зростання кількості екологічних катастроф, різних конфліктів є наслідком негармонійних взаємовідносин між суспільством і природою. Гарантування безпеки суспільства на більш високому рівні оптимізується через реформування діяльності еколого-експертних органів і залучення громадськості до процесу прийняття рішень у екологічній сфері. Посилення ролі державних органів забезпечує реалізацію державної політики у визначеній сфері діяльності

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-1>

2. Зіновчук Н. В. Екологічна політика в АПК: економічний аспект / Н. В. Зіновчук. – Л. : Львів. держ. аграр. ун-т, ННВК "АТБ", 2015. – 394 с.

3. Андрейцев В. І. Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики : моногр. / В. І. Андрейцев. – Дніпропетровськ : Національний гірничий університет. – 2011. – 373 с.

ФРАНЧУК І.І., магістрант

Науковий керівник – **КОВАЛЬЧУК І.В.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

bcslsvinous@gmail.com

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ ЖІНКИ-ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ

Анотація. У дослідженні висвітлено нормативно-правові аспекти умов проходження служби в ЗСУ для жінки-військовослужбовця нарівні з чоловіками-військовослужбовцями, що в подальшому дасть змогу якісно врегулювати окремі суперечливі аспекти у зазначеній сфері.

Ключові слова: гендерна рівність, Збройні сили України, жінки-військовослужбовці.

24 лютого 2022 року в Україні розпочалася повномасштабна війна з російською федерацією. В перші дні війни багато чоловіків пішли до місцевих територіальних центрах укомплектування, але не тільки чоловіки. Багато дівчат жінок стали на захист України разом з сильною статтю нашої держави.

В Україні один із найвищих показників кількості жінок у Збройних Силах серед армій світу, включаючи армії НАТО. Станом на 1 березня 2023 року у ЗСУ працювали 60 538 жінок (у 2,5 рази більше за 2014 рік). Із них 42 898 військовослужбовиць (7416 офіцеров (майже всемеро більше за 2014), 11 215 сержантсько-старшинського складу, 22 832 солдаток, 1500 курсанток) і 18 101 особа цивільного складу. Станом на червень 2023 року близько 5500 воячок несли службу на передовій[1].

Можемо звернути увагу на те, що на даний момент в українській армії відсутня гендерна нерівність, жінки-військовослужбовців займають офіцерські посади, командують взводами, ротами, а подекуди цілими дивізіонами і батальйонами, хоча в радянські часи жінки займали найбільше це посади військових медиків, медсестер, діловодів, юристів, кухарів. На власному досвіді можу сказати, що багато чоловіків дивуються, що я не займаю посаду медсестри чи кухаря.

У вересні 2018 року було ухвалено Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у ЗСУ та інших військових формуваннях». Документ вніс зміни до Статуту внутрішньої служби Збройних сил та до Закону «Про військову службу і військовий обов'язок». Це дало повноцінну можливість призначати жінок-військовослужбовців у добові наряди. Також для них стали доступними всі посади рядового, сержантського і старшинського складів, які натеper є у ЗСУ. Тобто, законопроект № 6109 уможливив виконання жінками військового обов'язку на рівних засадах із чоловіками, за винятком випадків, передбачених законодавством з питань охорони дитинства та материнства [2].

Відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» жінки, які мають фах, споріднений з відповідною військово-обліковою спеціальністю, визначеною в переліку, затвердженому Кабінетом Міністрів України, та придатні до проходження військової служби за станом здоров'я, віком та сімейним станом, беруться на військовий облік військовозобов'язаних. Жінки, які перебувають на військовому обліку, можуть бути призвані на військову службу чи залучені для виконання робіт із забезпечення оборони держави у воєнний час. У мирний час жінки можуть бути прийняті на військову службу та службу у військовому резерві тільки в добровільному порядку (за контрактом) [3].

Одним із основних у цій сфері є Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 12 грудня 1991 р., відповідно до якого надаються пільги, гарантії та компенсації. Ніхто не вправі обмежувати військовослужбовців та членів їхніх сімей у їх правах і свободах, які визначені

законодавством України. Згідно з законодавством України особливий період – це період, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій [4].

У воєнний час жінки, які перебувають на обліку, можуть бути призвані на військову службу або залучені до виконання робіт з забезпечення оборони. У мирний час жінки ідуть на військову службу, підписуючи контракт. Згідно з наказом № 50 Міноборони, ухваленим 10 лютого 2022 р., усі посади рядового, сержантського, старшинського і офіцерського складу в Збройних Силах України доступні жінкам-військовослужбовцям. Проте вагітні жінки-військовослужбовці за їхнім клопотанням та відповідно до медичного висновку, а також жінки, які мають дітей віком до трьох років, за їхнім клопотанням, за неможливості виконання обов'язків на займаних посадах, можуть бути призначені на посади з меншим обсягом роботи – рівнозначні або нижчі. Не допускається переведення на нижчі посади військовослужбовців без їхньої згоди із мотивів, пов'язаних із вагітністю, вихованням дітей віком до трьох років (до шести – за медпоказниками), або у зв'язку з тим, що вони є самотніми матерями (батьками) та мають дітей віком до чотирнадцяти років чи дітей-інвалідів. Відраження для вагітних військовослужбовців-жінок і тих, які мають дітей віком до чотирнадцяти років, можливе лише за їхньої згоди. А до складу добового наряду військовослужбовці призначаються з дотриманням законодавства з питань охорони материнства і дитинства. Жінок залежно від військового звання та посади дозволяється призначати: помічниками чергового військової частини; черговими; помічниками чергового КПП; черговими чи днювальними медпункту; черговими штабу, їдальні, посильними; черговими чи днювальними гуртожитку [5].

Частиною 8 статті 10 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» передбачено, що військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, додаткові відпустки у зв'язку з навчанням, творчі відпустки та соціальні відпустки надаються відповідно до Закону України «Про відпустки». Інші додаткові відпустки надаються їм на підставах та в порядку, визначених відповідними законами України. Слід зазначити, що військовослужбовці не є застрахованими особами відповідно до Закону, витрати на їх матеріальне і соціальне забезпечення здійснюється за рахунок державного бюджету.

Жінок-військовослужбовців заборонено призначати на посади, що пов'язані з перенесенням вантажу, що перевищує граничну норму. Розташування жінок-військовослужбовців повинно бути окремо розташоване від інших.

Відпустки військовослужбовцям-жінкам надаються у зв'язку з вагітністю та пологами, а також для догляду за дитиною до трирічного віку або тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до шестирічного віку (якщо обоє батьків військовослужбовці, то одному з них за їхнім рішенням). На підставі медичного висновку військовослужбовцям-жінкам надається оплачувана відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами тривалістю 126 календарних днів (140 календарних днів при народженні двох і більше дітей чи ускладнених пологах) [6].

Таким чином, жінку – військовослужбовця не можна зрівняти зі слабкою статтю. Жінка – військовослужбовець стоїть на рівні з чоловіком, захищаючи нашу державу. Вона має рівні права з чоловіком. Проходження служби жінкою регулюється не тільки військовим законодавством, а й іншими галузями права, що є проблемою на даний момент.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жінки В Збройних силах України URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Карпюк Г. Гендер, рівноправ'я й переваги. Скільки в ЗСУ жінок та чому їм легше. URL: <http://www.mil.gov.ua/ministry/zmi-pro-nas/2019/02/15/gender-rivnopravya-j-perevagi-skilki-v-zsu-zhinok-ta-chomu-im-legshe/>

3. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України. URL:<https://ips.ligazakon.net/document/T223200>
4. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 року. Редакція від 01.01.2023. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 9. Ст. 106. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
5. Бочарова, Г. О. (2023). Соціальний і правовий захист жінок-військовослужбовиць. Часопис Київського університету права, (1), 91-94.
6. Права жінок на військовій службі. URL:www.armyfm.com.ua/ua/prava-zhinok-na-vijskovij-sluzhbi/

УДК: 349.6

ЧЕРНЯХ Ю.С., магістрант

Науковий керівник – **ОБІУХ Н.М.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ОХОРОНА ПРИРОДИ ЯК ОСНОВА ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Проаналізовано сучасний стан розвитку вітчизняного законодавства у сфері екологізації виробництва. Встановлено, що на даний час важливе значення в екологізації відіграє правове регулювання діяльності щодо управління та подовження з відходами, використання зелених технологій. Проаналізовано принципи європейського законодавства у сфері поводження з відходами.

Ключові слова: екологізація виробництва, відходи, управління відходами, екологічні інновації.

Головним завданням охорони природи є забезпечення основних екологічних процесів і екосистем у рівноважному стані, разом зі збереженням навколишнього середовища і його біорізноманіття, біологічних ареалів, природних ландшафтів, екосистем та інших природних комплексів. Взаємодія суспільства і природи знаходиться в прямій залежності від способу виробництва і рівня розвитку продуктивних сил та від характеру суспільних відносин. Адже розумне та ефективне використання природних ресурсів є можливим тільки на основі глибокого вивчення законів розвитку природи, правового регулювання їх використання та охорони від негативного впливу діяльності людини.

Екологізація виробництва – процес постійного, неухильного і послідовного впровадження систем технічних, управлінських та інших рішень, що дають змогу підвищувати використання природних ресурсів, поліпшувати чи зберігати якість навколишнього природного середовища на локальному, регіональному та глобальному рівнях. В соціально-економічному плані екологізація повинна орієнтуватись на перехід до екологічних методів господарювання, а в технічному – на екологізацію технологій виробництва і природокористування, тобто сукупність заходів щодо запобігання негативного впливу виробничих процесів на природне середовище.

Основні напрямки екологізації співпадають з головними прикладними завданнями технології:

- розробка ефективних методів та способів очищення промислових, комунальних та сільськогосподарських стічних вод, а також промислових і транспортних викидів у атмосферне повітря;

- заходи спрямовані на зменшення або повну ліквідацію шкідливих відходів, що забруднюють довкілля.

Згідно статті 1 Закону України «Про управління відходами» відходи – це будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворилися у процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості і не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення [1].

Особлива увага в законодавстві України приділяється небезпечним відходам, тому що вони самостійно або при контакті з іншими речовинами можуть заподіяти шкоду

навколишньому природному середовищу і здоров'ю людини. Як визначено в Законі України «Про управління відходами», небезпечними є відходи, що мають фізичні, хімічні, біологічні чи інші небезпечні властивості, які створюють або можуть створити значну небезпеку для навколишнього природного середовища і здоров'я людини та потребують спеціальних методів і засобів поводження з ними. Залежно від шкідливості їх властивостей вони поділяються на токсичні, біологічні, вибухонебезпечні, вогненебезпечні і радіоактивні відходи.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [2] завданням екологічного законодавства є регулювання відносин у галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів, генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій та природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною. Слід зазначити, що відносини у сфері поводження з відходами, в тому числі небезпечними відходами, відносяться до сфери правового регулювання екологічної безпеки.

Поводження з відходами є особливо важливою сферою екологічної політики в Європейському Союзі. Це стосується регулювання питання здійснення різних операцій у сфері поводження з відходами – їх утворення та зберігання, утилізація та видалення, повторне використання тощо. Основними принципами щодо управління відходами в ЄС є принцип розширеної відповідальності виробника, принцип запобігання утворенню відходів та рециклінг. Основним нормативно-правовим актом в ЄС, який регулює питання управління відходами та поводження з ними, є Директива 2008/98/ЄС, прийнята Європейським Парламентом і Радою 19 листопада 2008 року.

Більшість вимог щодо управління відходами в ЄС спрямовані на запобігання утворенню відходів, з тим щоб не завдавати шкоду навколишньому середовищу та здоров'ю людини. Також у статті 11 Директиви 2008/98/ЄС окремо визначається необхідність держав-членів ЄС вживати заходів з підготовки до повторного використання, зокрема, шляхом заохочення створення та підтримки мереж з підготовки до повторного використання та ремонту, шляхом полегшення їх доступу до відходів, утримуваних у системах чи об'єктах збирання відходів, які можуть бути підготовлені до повторного використання, а також просування використання економічних інструментів, критеріїв закупівель, кількісних цілей або інших заходів [3].

Крім того, стаття 11 цієї Директиви передбачає зобов'язання держав-членів запроваджувати роздільне збирання паперу, металу, пластику і скла, до 2025 року – текстилю. Стаття 22 Директиви про відходи передбачає, що до 31 грудня 2023 року держави-члени повинні забезпечити, щоб біовідходи або розділялися та піддавалися рециклінгу в джерелі утворення, або збирались роздільно і не змішувались з іншими відходами.

В Україні з 9 липня 2023 року набув чинності новий Закон України «Про управління відходами», який регулює відносини, пов'язані з управлінням відходами, що утворюються в Україні, перевозяться через територію України, вивозяться за її межі та ввозяться в Україну з метою відновлення чи рециклінгу. Заборонено ввозити в Україну відходи з метою їх видалення.

В Україні у зв'язку з поступовим переходом до європейських принципів та стратегій розвитку, які приймаються в Європейському Союзі, набувають поширення сучасні моделі виробництва продукції, товарів та послуг, які орієнтуються на екологічні інновації. Це стосується використання сучасних енергоефективних та ресурсозберігаючих технологій, що дозволяють зменшувати використання природних ресурсів, відновлювати матеріали та зменшувати утворення відходів. Інноваційне та екологічно безпечне виробництво, що засноване на принципах сталого розвитку, повторному використанні сировини та економії природних ресурсів можна назвати зеленими технологіями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про управління відходами: Закон України від 20 червня 2022 р. № 2320-IX. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>

2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546 (в редакції від 08.10.2023 р.). URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

3. Директива Європейського Парламенту і Ради 2008/98/ЄС про відходи від 19 листопада 2008 року. URL:<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/2008-98-ec.pdf>

УДК 349.6

ШАРОПАТА В.В., магістрант

Науковий керівник – **ОБЮХ Н.М.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАГАЛЬНОГО ЛІСОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

У даній публікації проаналізовано поняття загального лісокористування та його законодавче закріплення у нормативно-правових актах України. Досліджено та визначено елементи ознак лісокористування.

Ключові слова: лісокористування, ліси, лісові ресурси, Лісовий кодекс України.

Ліси мають велике значення у житті суспільства та розвитку економіки нашої країни. Значення лісів у нашому житті є непомітним, але як елемент екосистеми вони посідають одне з перших місць, займаючи значну площу нашої держави.

Використання природних об'єктів та їх корисних ресурсів у науковій літературі визначається поняттям «природокористування», відповідно «лісокористування» – це своєрідна культура ведення лісового господарства, або відповідний комплекс заходів, що цілком і повністю спрямований на використання лісових ресурсів.

Відповідно до ст. 6 Лісового кодексу України «лісовими ресурсами в Україні є деревні, технічні, лікарські та інші продукти лісу, що використовуються для задоволення потреб населення і виробництва та відтворюються у процесі формування лісових природних комплексів» [1].

До лісових ресурсів також належать корисні властивості лісів, що використовуються для задоволення суспільних потреб (здатність лісів зменшувати негативні наслідки природних явищ, захищати ґрунти від ерозії, запобігати забрудненню навколишнього природного середовища та очищати його, сприяти регулюванню стоку води, оздоровленню населення та його естетичному вихованню тощо). Використання лісових ресурсів може здійснюватися в порядку загального і спеціального використання [2].

Ознаки лісокористування в Україні включають такі елементи:

1) Лісоуправління: це система організацій, які відповідають за управління лісовими ресурсами у країні. Лісоуправління включає в себе установи, які визначають політику щодо лісових ресурсів, видають дозволи на вирубку і контролюють дотримання лісової законодавчої бази [3].

2) Дозвільна система: Дозвільна система – це сукупність урегульованих законодавством відносин, які виникають між дозвільними органами, адміністраторами та суб'єктами господарювання у зв'язку з видачею документів дозвільного характеру [4]. Як визначено в Лісовому кодексі України (ст. 69), спеціальне використання лісових ресурсів на виділеній лісовій ділянці проводиться за спеціальним дозволом – лісорубний квиток або лісовий квиток, що видається безоплатно. В той же час загальне використання лісових ресурсів здійснюється громадянами без спеціального дозволу, для задоволення особистих потреб.

3) Лісові резервати: це типові для конкретного лісонасінного району ділянки стиглого, досягаючого, рідше – середньовікового деревостану природного походження площею не менше 0,5 га з високими фітоценотичними і лісівничими показниками, повною не нижче

0,6 [5]. В Україні існують спеціально відведені ділянки лісів, які призначені для збереження та дослідження природних екосистем. Ці резервати забороняють вирубку дерев та комерційне використання лісів, а його основним завданням є збереження навколишнього природного середовища та біологічного різноманіття.

4) Регулювання використання некомерційних лісів: використання некомерційних лісів, таких як ліси власників приватної власності, загалом регулюється правилами використання лісових ресурсів. Ці правила включають в себе обмеження з питань вирубки дерев, використання природних ресурсів та охорони лісів.

Досліджуючи нормативно-правову базу, що регулює загальне лісокористування в Україні, можна виділити наступне:

1. Лісовий кодекс України - це законодавчий акт, що регулює використання та охорону лісових ресурсів на території України. До лісового фонду України належать усі ліси на території України незалежно від того, на землях яких категорій за основним цільовим призначенням вони зростають та незалежно від права власності на них, у тому числі лісові ділянки, захисні насадження лінійного типу площею не менше 0,10 га, інші лісо-вкриті землі. Лісовий кодекс України передбачає право громадян в лісах державної або комунальної власності вільно перебувати та безоплатно збирати для власного споживання дикорослі трав'яні рослини, квіти, ягоди, горіхи, гриби тощо, крім випадків, передбачених законодавством України.

2. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» визначає особливості правового регулювання відносин з охорони та використання лісів у заповідних територіях, встановлюючи обмеження на здійснення господарської діяльності та видачу дозволів на лісокористування у заповідних територіях.

3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». Метою цього закону є забезпечення сталого, раціонального використання природних ресурсів, збереження та відтворення біологічного різноманіття і забезпечення умов для життя і здоров'я людини. Закон визначає основні принципи охорони навколишнього природного середовища, регулює використання природних ресурсів, встановлює процедуру оцінки впливу на навколишнє середовище, встановлює вимоги щодо забруднення навколишнього природного середовища, визначає відповідальність за його порушення та встановлює механізми захисту навколишнього природного середовища.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів» (від 23 травня 2007 р. № 761) – галузевий правовий акт, який встановлює правила та умови спеціального використання лісових ресурсів, в тому числі екологічні вимоги щодо заготівлі деревини під час проведення рубок головного користування, правила заготівлі другорядних лісових матеріалів, здійснення побічних лісових користувань, використання корисних властивостей лісів тощо [6].

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Санітарних правил в лісах України» [7], що прийнята з метою забезпечення охорони та збереження лісових ресурсів, забезпечення здоров'я та безпеки людей, запобігання поширенню шкідливих та небезпечних факторів у лісовому середовищі. Документ визначає обов'язки лісових господарств, органів влади, громадян та інших суб'єктів, які здійснюють господарську діяльність в лісах, щодо дотримання санітарних правил.

Ці та інші законодавчі акти встановлюють правові рамки для використання лісових ресурсів, забезпечуючи їх правову охорону, раціональне використання та стале лісове господарство.

На основі проведеного аналізу можна зробити такі висновки щодо лісокористування в Україні. По-перше, Україна має значні лісові ресурси, однак їх використання не завжди здійснюється ефективно і екологічно безпечно. По-друге, проаналізоване законодавство дає змогу зрозуміти, що усі нормативно-правові ресурси спрямовані на забезпечення раціонального використання лісових ресурсів та збереження природних екосистем. Загалом правове регулювання загального лісокористування в Україні спрямоване на забезпечення

сталого використання лісів та їх охорону від незаконного використання та знищення. По-третє, управління лісами здійснюється уповноваженими державними органами, оскільки основним власником лісових земель є держава.

Загальний висновок полягає в необхідності розробки та впровадження сталого та більш сучасного підходу до лісокористування, який би забезпечував збереження та продуктивне використання лісів в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лісовий кодекс України: Закон України від 21 січня 1994 р. № 3852-ХІІ. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>
2. Використання лісових ресурсів. URL:https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Використання_лісових_ресурсів. (дата звернення: 05.11.2023).
3. Оборська А. Національні стандарти лісоуправління. URL:<https://woodcertification.com.ua/gallery/PEFC%20стандарти.pdf>. (дата звернення: 05.11.2023).
4. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 48. Ст. 483 (в редакції від 26.10.2023). URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15#Text>
5. Поліське ЛГ розповідає, що таке лісові генетичні резервати. URL:<https://manevychi.com/poliske-lg-rozprovidaye-shho-take-lisovi-genetychni-rezervaty/>. (дата звернення: 30.10.2023).
6. Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів : постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. № 761 (в редакції від 17.05.2023). URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-2007-п#Text> (дата звернення: 30.10.2023).
7. Про затвердження Санітарних правил в лісах України : постанова Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 р. № 555 (в редакції від 12.12.2020 р.) URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-95-п#Text> (дата звернення: 05.11.2023).

УДК 340.1

ШЕВЧУК Д.І., магістрант

Науковий керівник – **АРГАТ Я.П.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

3131shevchuk@gmail.com

ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВИ У ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІЙ СПАДЩИНІ Г. ГЕГЕЛЯ

Автор розкриває сутність правового статусу держави у філософсько-правовій спадщині Гегеля. Проаналізовано відносини громадянина та держави.

Ключові слова. Гегель, держава, філософія права, «субстанційна воля», індивід.

Проблема правового статусу держави в філософії права Г. Гегеля сьогодні не втрачає актуальності, як для філософії права, так і для аналізу сучасного суспільства. Суспільство постійно знаходиться у пошуку балансу між свободою і порядком, між правами і обов'язками індивідів. Також, питання правового статусу держави є важливим у контексті правової системи та захисту прав і свобод людей. Чіткий і зрозумілий правовий статус держави може забезпечити стабільність та незалежність правової системи, що сприяє справедливості та рівноправному статусу всіх громадян.

Праця Гегеля «Філософія права», вперше опублікована у 1820 р., є однією з його найважливіших філософських творів. У цій роботі Гегель досліджує роль держави у суспільстві, а також правові, моральні та політичні аспекти цього явища.

Гегель вважав, що держава є найвищою формою організації суспільства і вона втілює моральні ідеали. «Держава – є дійсність моральної ідеї – моральний дух, як очевидна самої себе, ясна, субстанційна воля, яка мислить і знає себе, виконує те, що вона це знає» [1]. Мислитель аргументував, що держава виникає з потреби людей у забезпеченні безпеки, правопорядку та справедливості.

На думку філософа, держава є найвищим виразом світового розуму, оскільки саме вона уособлює ідеальну форму організації суспільства, в якій кожен індивідуальний інтерес підпорядковується загальному благу. Гегель зазначає, що «немає нічого святішого та вищого, аніж державний спосіб мислення». Він вважав, що державна влада є механізмом, який вирішує конфлікти і протиріччя, що виникають у суспільстві, і приводить до стабільності та гармонії.

Гегель також розглядає питання про індивіда та його відносини з державою. Він стверджує, що індивід повинен підкорюватися загальним інтересам суспільства, але при цьому потребує свободи для розвитку своєї особистості.

Одним із головних понять у роботі Гегеля є «субстанційна воля», яка представляє собою об'єднання волі індивідів у єдиний колективний орган. Це поняття відображає ідею про те, що держава виступає як волевиявлення суспільства в цілому.

Як зазначає А. Лой у статті «Поняття «Sittlichkeit» у філософії Георга Гегеля»: «Воля, що йде від субстанції звичаєвості, вітально спрямована на розумність облаштування державно організованого суспільства, скріплюючим чинником якого є свобода. «Ця субстанційна єдність виступає абсолютно непорушною самоціллю, в якій свобода досягає свого найвищого права, і ця самоціль наділена найвищим правом відносно одиничних людей, чий найвищий обов'язок полягає в тому, щоби бути членами держави. Отже, завдяки двом чинникам звичаєвого порядку – субстанційній (об'єктивній) волі та свободі, інститут держави істотно вивисується над всіма іншими [2].

Отже, у філософсько-правових поглядах Гегеля держава виступає як максимально розвинена форма життя суспільства, де кожен громадянин знаходить своє місце і може реалізувати свої потреби та інтереси. Держава забезпечує структуру, в якій людей об'єднує система законів, регуляцій та соціальних норм, що допомагають забезпечити гармонію та благополуччя суспільства.

Таким чином, у Гегелівському розумінні держава не пригнічує індивідуальність, а, навпаки, створює умови для розвитку та самореалізації кожної людини. Держава визнає права та свободи індивіда, але водночас встановлює обов'язки, що спрямовані на забезпечення загального блага. Інтереси окремих осіб врівноважуються інтересами сім'ї та громадянського суспільства, а держава виступає як посередник, врегульовуючи ці взаємовідносини.

Згідно з Гегелем, відносини в державі відбивають реальні потреби та інтереси людей, шляхом узаконення і регулювання їх у раціональний спосіб. Держава виступає як основний орган управління суспільством, але при цьому вона не прагне підкорити або понизити індивідуальність, а намагається створити умови для її розвитку та самореалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гегель Г. Філософія права URL: <https://www.marxists.org/russkij/hegel/phil-prava.pdf>
2. Лой А. Поняття «Sittlichkeit» у філософії Георга Гегеля [Електронний ресурс]: наукова стаття. URL: <file:///C:/Users/%D0%91%D0%BE%D0%B3%D0%B4%D0%B0%D0%BD/Downloads/734-Article%20Text-1186-1-10-20230204.pdf>
3. Павлова Т. Пошук правової ідентичності особи у філософських поглядах Гегеля. Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер.: Культурологія. 2011. Випуск 7. С. 315–318.

УДК 343.253

ШИНКАРЕНКО Д.О., магістрант

Науковий керівник – **МАКАРЧУК В.В.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

david138@ukr.net

ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ СМЕРТНОЇ КАРИ В США

В тезах розглядаються особливості застосування смертної кари в США.

Ключові слова: смертна кара, США, вбивство, покарання.

Важливість права людини на життя, його реалізацію та захист очевидна. Бо без таких основних прав усі інші права втрачають сенс. Досить серйозні загрози праву людини на життя становлять такі чинники, як зростання злочинності. Процес загального визнання прав людини ще не завершений, оскільки ще існують країни, де права людини мають лише декларативний характер, а процес їх реалізації та захисту супроводжується серйозними репресіями та порушеннями. У таких державах громадяни не можуть почуватися захищеними від втручання у своє життя чи життя своїх рідних.

Проте, це не зупиняє систему покарань в зарубіжних країнах, а ряд країн досі використовують смертну кару. Так, основними елементами системи покарань, що склалася в США, є смертна кара, позбавлення волі, штраф і пробація. Як додаткові застосовуються покарання: конфіскація майна, покладання обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду, позбавлення прав, трудові послуги в громадських інтересах та ін. Тільки в США довічне ув'язнення на одну людину обходиться приблизно у 740 тисяч доларів, а от смертна кара – більше мільйона доларів. Це загальна сума за кулі чи смертельну ін'єкцію, суди, апеляцію, адвокатів і утримання в'язня [1].

Конституція США гарантує, що жодна особа не може бути позбавлена життя без додержання встановлених процесуальних правил, що цілковито свідчить про прийнятність цього покарання з позицій конституційного законодавства. Усі штати, які підтримували застосування страти, мали можливість відновити ці практики після запровадження нового законодавства про призначення покарання, яке б унеможливило юридичні спекуляції і сторін процесу та не припускало свавілля суддів під час розв'язання певних питань. Зараз в 40 юрисдикціях (38 штатах, армії Сполучених Штатів і уряді США) прийняті закони які передбачають можливість призначення смертної кари за умови дотримання сформульованих Верховним судом вимог, що витікають з Конституції, 13 (12 штатів 2 і федеральний округ Колумбія) таких законів не мають. Цей вид покарання вважається у Сполучених Штатах надзвичайним засобом впливу на злочинність і застосовується за вчинення наднебезпечних фелоній при обтяжуючих обставинах у випадках, спеціально передбачених законом. Федеральне кримінальне законодавство США передбачає 70 складів злочинів, в санкції яких передбачена смертна кара.

Проте призначення судом штату покарання у вигляді смертної кари ще не означає автоматичного виконання вироку. Вирок проходить декілька стадій перевірок, на кожній із яких призначений вид покарання може бути замінений більш м'яким - довічним позбавленням волі як правило, без права на дострокове звільнення. Смертні вироки обов'язково підлягають апеляційному перегляду. Крім того, існують й інші можливості для скасування вироку, причому вірогідність заміни покарання в такому разі є досить імовірною. Після підтвердження вироку апеляційною інстанцією він фактично вважається остаточним проте засуджений може подати заяву про проведення додаткового перегляду справи, зазвичай за виявленими обставинами чи доказів, або з посиланням на низьку якість наданої захистом юридичної допомоги. Також підставами можуть бути факти неправильного застосування процесуального закону, неповне дослідження доказів окремих фактів щодо наявності пом'якшуючих обставин та взагалі будь-яка формальна підстава може бути використана для подання заяви про проведення додаткового перегляду. У кожному штаті процедура його проведення має відмінності, проте взагалі сама ідея та зміст перегляду залишаються загальними. Як свідчить статистика суди штатів нечасто задовольняють прохання засуджених, а саме не більше ніж у 5-10 відсотках випадків. У разі залишення вироку без змін суд призначає засудженому дату страти [2, с. 343].

Історія США налічує безліч жорстоких вбивств, але одним з найвідоміших є Теодор Роберт Банді. На його рахунок близько 30 доведених вбивств, хоча більшість дослідників вважають, що дане число переважає за сотню. Історія про те, як величезна кількість жінок полюбили кровожерного м'ясника, читається як щось неможливе, проте Тед Банді знайшов величезну кількість фанаток. Він і справді виглядав швидше як зірка Голлівуду, ніж психопат-різник. Він вів сімейне життя, одягався з голочки, подобався жінкам і був душею

компанії. Його вбивства в гуртожитку висвітлювався сотнями журналістів з усіх континентів. Це був перший випадок в США, коли суд транслювався на всю територію країни. Суддя Едвард Коварт, сказав йому після закінчення засідання: «Я вважаю трагедією те, що такий розумний молодий чоловік опинився на лаві підсудних. Ви могли б стати прекрасним адвокатом. Зізнаюся, я був би радий, якби поруч зі мною працював такий блискучий юрист. Але ви обрали інший шлях» [3].

Тому смертна кара є жорстоким покаранням не лише для особи, яка вчинила злочин, а й для держави, яка зобов'язана призначити покарання. Тому такі покарання застосовуються до найжахливіших злочинів у США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Які країни досі використовують смертну кару: моторошні факти. 24 Канал. URL: https://news.24tv.ua/de_ta_yak_u_sviti_praktikuyut_smertnu_karu_motoroshni_fakti_n1044771 (дата звернення: 03.11.2023).
2. Smith C. E., Cole G. F., DeJong C. American System of Criminal Justice. Cengage Learning, 2014. 800 p.
3. Каранковська Ю. Найпривабливіший вбивця: історія Теда Банді – жорстокого маніяка, який став зіркою. *TCH.ua*. URL: <https://tsn.ua/lady/zvezdy/zvezdy/nayprivablivishiy-vbivcy-a-istoriya-teda-bandi-zhorstokogo-maniyaka-yakiy-stav-zirkoju-1834447.html> (дата звернення: 03.11.2023).

УДК 340.12

ЮРКОВСЬКИЙ Д.М., магістрант

Науковий керівник – **БРОВКО Н.І.**, д-р юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ТРАНСФОРМАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО ОБ'ЄКТУ ЗЛОЧИНУ (НА ПРИКЛАДІ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ)

Стаття присвячена актуальним питанням трансформації кримінального законодавства на прикладі злочинів проти національної безпеки України. Встановлено, що досліджувані питання є важливими в умовах воєнного стану в державі, так як торкаються посягань на суверенітет, територіальну цілісність, незалежність держави. Зміни у кримінальному законодавстві дозволять протидіяти питанням посягання на національну безпеку держави.

Ключові слова: національна безпека, злочини проти національної безпеки, кримінальне законодавство, об'єкт злочину, підрив національної безпеки.

Забезпечення національної безпеки нині є найважливішим завданням сьогодення та пріоритетним завданням усіх дотичних до цього інституцій. До моменту повномасштабного вторгнення РФ це завдання реалізовувалось за допомогою змін та трансформацій законодавства відповідно до європейських вимог у зв'язку з про європейським напрямом руху України до ЄС. Тоді як наразі питання стоїть гостро – це забезпечення та охорона національної безпеки в умовах воєнного стану, перемога над державою-окупантом, виявлення державних зрадників, боротьба з колобораційним проявами. Тому тематика є актуальною та важливою.

Для трансформації інституту національної безпеки варто звернути увагу на його правове регулювання та розробку і вдосконалення механізмів запобігання вчинення злочинів проти основ національної безпеки. На нашу думку, говорити про вдосконалення такої системи без кримінально-правового аналізу неможливо, відповідно складно віднайти шляхи удосконалення системи запобігання та протидії злочинам у сфері національної безпеки.

Питання кримінально-правового аналізу таких діянь розробляли такі науковці як Г. Злобін, Г. Єфремов, Г. Лежаєва, А. Ратінов тощо але ці питання актуалізувались останнім часом і вимагають більш детального правового аналізу.

Основним критерієм криміналізації будь-якого діяння є характер та ступінь його суспільної небезпеки, а отже, питання про встановлення кримінальної відповідальності за суспільно небезпечно діяння проти національної безпеки має прийматися з урахуванням поширеності таких діянь, їх оцінки, динаміки вчинення, з урахуванням причин і умов, визначенням матеріальної та моральної шкоди, ефективності застосованих засобів боротьби з ними, встановлення загальних ознак суб'єктів таких діянь, визначення можливості кримінальної юстиції в боротьбі з визначеними діяннями. Тому виникає потреба у трансформуванні правових норм, зокрема шляхом перенесення деяких норм Кримінального кодексу з однієї частини в іншу.

Зокрема, на нашу думку, до першого розділу Особливої частини ККУ, мають бути переміщені такі злочини як терористичний акт (ст.258), втягнення у вчинення терористичного акту (ст. 258-1), створення терористичної групи (ст. 258-3), сприяння вчиненню терористичного акту (ст. 258-4), так як наразі вони входять до розділу злочинів проти громадської безпеки. Тоді як на наше переконання основним об'єктом тероризму не є громадська безпека, а саме основи національної безпеки та її національні інституції.

В. Антипенко стверджує, що громадська безпеки, і власне залякування є не основним об'єктом тероризму, а додатковим, тоді як основним є виключно національні та наднаціональні інститути, які і бажає зруйнувати терорист, зазіхаючи на їх недоторканість [1, с.93].

В. Ємельянов відзначає, що кінцева мета будь-якої терористичної діяльності – це створення стану страху за рахунок демонстративного вчинення певних дій для спонукання органів влади для прийняття вигідних для терористів рішень. На нашу думку, саме така мета тероризму свідчить про необхідність переміщення цього злочину до Розділу злочинів проти основ національної безпеки, а також явно визначає його основний об'єкт.

На нашу думку, при терористичному акті громадська безпека не є основним об'єктом цього злочину. Лише якщо цілями терористичного акту буде провокація військового конфлікту, вибуху на атомній станції або реалізація поглядів щодо зміни конституційного ладу, то у такому разі його можна вважати злочином проти національної безпеки.

Як відомо позиції науковців з цього питання не є однозначними. Пропонується трансформувати КК України не по розділам, відповідно до основних об'єктів, на які посягають діяння, а відповідно до трьох блоків: злочини проти особи та особистості; злочини проти інтересів суспільства; злочини проти інтересів держави. На нашу думку, це слушно, оскільки це дозволяє виокремити всі злочини, основним і додатковим об'єктом, яких є національна безпека, та розмістити їх у відповідному розділі.

Пропонуємо трансформувати структуру Кримінального кодексу та розмістити злочини у такій послідовності: злочини проти інтересів держави, основ національної безпеки, миру, міжнародного правопорядку та безпеки людства; злочини проти особи та особистості, її прав та свобод; злочини проти суспільних інтересів, громадської безпеки та моральності.

На нашу думку, Кримінальний кодекс України не містить у першому розділі усі ті злочини, які посягають на підриг національних інститутів, територіальної цілісності, національної безпеки України. Окрім терористичного акту, залишається відкритим питання, щодо розміщення таких діянь як пропаганда війни, виправдування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії РФ проти України, планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни, геноцид, у двадцятому розділі замість першого. Тому, на нашу думку. Повна трансформація кримінального законодавства надала б можливість уникнути неправильної кваліфікації та зумовила би підвищення рівня захисту правового регулювання щодо встановлення кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антипенко В.Ф. Поняття тероризму (Кримінально-правове визначення) / В.Ф. Антипенко. Право України. 1999. №2. С. 93.

2. Закон України «Про національну безпеку України» : [електронний ресурс] // режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26: [електронний ресурс] // режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

4. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України (проблеми кваліфікації) : монографія / О.Ф. Бантишева, О.В. Шамара. 3-є вид., перероб. та доп. К. 2014. 198 с.

УДК 339.54

ЮРЧЕНКО О.М., магістрантка

Науковий керівник – **МЕЛЬНИК В.О.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

yurchenko_o@ukr.net

МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ДОГОВОРІВ В АПК

Проблеми розвитку національного сільського господарства, забезпечення продовольчої безпеки мають в даний час актуальне значення і вимагають вивчення з позицій використання закордонного досвіду правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрних товаровиробників.

Ключові слова: зовнішньоекономічний договір, міжнародна співпраця, аграрний комплекс, світове сільське господарство.

Більшість зарубіжних держав, мають багаторічний досвід розвитку фермерських господарств та сільськогосподарських кооперативів. До того ж держави, що пройшли етап соціалістичного шляху розвитку, стикалися з аналогічними проблемами переходу до ринкових відносин, тому знайдені ними способи рішення в сфері зовнішньоекономічних договірних відносин складають певну зацікавленість.

В США основним нормативним актом у сфері агропромислового комплексу є Закон про сільське господарство [1, с. 19]. Суть державного регулювання сільськогосподарського виробництва США полягає в тому, що фермер отримує дохід із двох джерел: від реалізації своєї продукції та у вигляді прямих платежів від держави. Уряд позбавляє фермерів ризику, пов'язаного з реалізацією товару на ринку.

У Німеччині запропонована державою концепція кредитування земель сільськогосподарського призначення спрямована на підтримку інвестиційних заходів щодо раціоналізації та покращення умов життя. Отримати кредит можливо було лише сільгоспвиробникам, загальний дохід яких не перевищує встановлені межі. Підлягають державній підтримці також внутрішньогосподарські інвестиції, створені задля поліпшення якості своєї продукції.

У Японії склалася патерналістська система взаємовідносин держави та суспільства, що передбачає посилене державне регулювання, використання традицій у сучасному способі виробництва, жорстку опіку життя та діяльності людини. Вона зіграла позитивну роль, перетворивши країну на економічно розвинену державу при мізерних природних ресурсах. Незважаючи на гостру потребу в земельних ресурсах – рілля становить близько 10% загальної земельної площі, Японія має високий рівень повноцінного продовольчого забезпечення (5). Японській моделі властиво стимулювання високої конкурентоспроможності національної продукції світовому ринку через активну підтримку перспективних галузей. Водночас держава займає нейтральну позицію щодо майнового стану своїх громадян.

Уряд Китаю вважає посилення ролі держави в аграрній сфері найперспективнішим напрямом аграрної політики для того, щоб за рахунок дієвих адміністративних важелів забезпечувати внутрішню продовольчу безпеку та підтримувати високий експортний потенціал продукції агропромислового комплексу [2, с. 97].

Міжнародно-правове регулювання зовнішньоекономічних договорів має комплексний характер. По-перше, основні положення про зовнішньоторговельні договори знаходять

відображення у міжнародних договорах універсального та регіонального характеру, серед яких відзначаються багатосторонні та двосторонні.

У галузі сільського господарства найбільшого поширення набули договори міжнародної купівлі-продажу сільськогосподарських товарів, предметом яких є продукти рослинництва та тваринництва (племінна продукція (матеріал), продукти харчування, насіння, органічні добрива, рослинні корми тощо), а також сільгосптехніка та інше технологічне обладнання.

Велике значення в цій галузі мають двосторонні договори про торговельно-економічне співробітництво (торгові договори, договори про дружбу, торгівлю та мореплавання і т. д.) та угоди про режим вільної торгівлі.

Конструкцію зовнішньоекономічного договору можна розглядати і під кутом цивільно-правового регулювання, в цьому аспекті вона є договором, в якому беруть участь дві або три сторони (у поодиноких випадках відзначається і більший кількісний склад, але такі угоди створюють часом значні незручності). Зазначені дві чи три сторони належать до різних держав, інакше поняття «зовнішньоекономічна» не торкалося б.

Також для регулювання зовнішньоекономічних договорів певну цінність представляють міжнародні звичаї, що склалися. Досить рідкісним джерелом правового регулювання є акти міжнародних організацій. Щодо даного джерела в доктрині є певні суперечки, викликані одночасно низкою сумнівів: чи вважати такі акти джерелом права; якщо рахувати, то вони матимуть похідну природу від інших джерел — наприклад, від договорів між державами, на підставі яких було створено такі організації.

Проте за регулюванні зовнішньоекономічних угод саме такі акти мають особливе значення. Під час створення більшості організацій як універсального, і регіонального характеру (наприклад ФАО, ЮНКТАД, СОТ тощо) державами переслідувалися мети формування єдиного торгового простору, зон безмитної торгівлі, розроблялися механізми, щоб забезпечити застосування різних пільгових режимів.

Ще одним джерелом регулювання зовнішньоекономічних договорів виступає внутрішнє законодавство. На регіональному рівні можуть бути встановлені власні вимоги до такого потенціалу [2, с. 124]. Теза про недостатню його роль при регулюванні питань зовнішньоекономічних договорів, що є транскордонними відносинами, легко спростовується без применшення пріоритету норм міжнародних угод.

Ще однією особливістю регулювання зовнішньоекономічних угод є так звані джерела рекомендаційного характеру. Наприклад, Принципи міжнародних комерційних договорів можуть використовуватися сторонами під час укладання міжнародного контракту шляхом зазначення їх застосування у тексті договору і, безумовно, мають значення у процесі укладання зовнішньоекономічних договорів.

Таким чином, можна зробити висновок, що для зовнішньоекономічних договорів відмінною особливістю є набір джерел регулювання, серед яких було відзначено та розглянуто нетипові та не визнані в інших областях права джерела. Ці зміни дозволяють стверджувати, що тенденція руху від правового регулювання до нормативного лише зміцнюватиметься, а методи і форми нормативного регулювання удосконалюватимуться.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інституційна основа аграрної політики: українські реалії й досвід США та ЄС / В. М. Онегіна, Н. В. Шибяєва // Економіка АПК. 2016. № 1. С. 18-24. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2016_1_4
2. Правові засади зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів агробізнесу. Підручник / В.І.Курило, І.В.Ковальчук, А.О.Сільнова, І.В.Гиренко; за заг.ред. д.ю.н.,проф. В.І.Курило. К.: Магістр-XXI сторіччя, 2011. 280 с.

ЗМІСТ

Адрущенко М. М., Настіна О.І. Історія розвитку аграрного та земельного права України.....	3
Батура М.О., Макарчук В.В. Деякі правові аспекти регулювання відносин подружжя за шлюбним договором.....	4
Богославець С.В., Бровко Н.І. Необхідність удосконалення законодавства у сфері безпеки як засіб забезпечення національних інтересів: теоретико-правовий аналіз.....	6
Гребельник Д.І., Ломакіна І.Ю. Цифрова економіка та корпоративна відповідальність.....	8
Добровольський В.М., Ломакіна І.Ю. Деякі сучасні аспекти законотворчої діяльності в Україні в контексті принципу верховенства права.....	9
Дубовенко В.Р., Сокиринська О.А. Правові засади призначення кримінальної відповідальності за шпигунство.....	11
Ільчук М.П., Пахомова А.О. Специфіка охорони службових винаходів в Німеччині.....	13
Калениченко Ж., Настіна О.І. Правове регулювання проведення експертизи сортів рослин на придатність їх до поширення в Україні.....	14
Керничний Д.А., Малишко І.В. Новели законодавства щодо охорони земель під час воєнного стану.....	16
Кобець Д.В., Линник Т.В. Фундаментальні та прикладні дослідження у праві та їх розвиток в сучасній науці.....	18
Кобець Д.В., Настіна О.І. Поняття, склад та види земельних правопорушень в Україні.....	20
Коломієць В.В., Обіюх Н. М. Колізії у законодавстві щодо відновлення зруйнованого житла громадян внаслідок російської агресії на території України.....	23
Кривулько А.В., Ковальчук І.В. Основи міжнародно-правового регулювання аграрних відносин.....	25
Кундиревич В.О., Сімакова С.І. Загальна характеристика суб'єктів антикорупційної діяльності.....	27
Лещенко І.В., Пахомова А.О. Особливості патентної охорони США.....	29
Литвин Т.О., Мельник В.О. Історико-правові витоки принципів патентної охорони.....	31
Мандзюк М.С., Сімакова С.І. Окремі аспекти антикорупційної політики в Україні.....	32
Никоненко Н.С., Тимошук О.Г. Україна у висновках Ради ЄС щодо розширення та процесу стабілізації: правовий аналіз.....	33
Новогребельський М.О., Мельник В.О. Аграрне право як системоутворювальна категорія в аграрній сфері.....	35
Павленко С.С., Ковальчук І.В. Поняття та правовий режим біосферних та природних заповідників.....	36
Пархомчук Т.М., Тимошук О.Г. Правова основа та процедура отримання Україною статусу кандидата в ЄС.....	38
Паюк Ю.В., Ігнатенко С.О. Контроль тренувального процесу юних каратистів.....	40
Переуда В.С., Макарчук В.В. Нелегальна міграція в Україні: причини та наслідки.....	43
Петрук Н. В., Мельник В. О. Юридична відповідальність в аграрному праві.....	45
Поліщук Ю.А., Макарчук В.В. Заздалегідь обіцяне неповідомлення про злочин (проблеми кваліфікації та відповідальності).....	47
Прокопенко Д.Ф., Ломакіна І.Ю. Корпоративна соціальна відповідальність.....	49
Сапсай В.М., Єфремова І.І. Врегулювання земельних спорів шляхом укладання мирової угоди.....	50
Савіцький І.В., Єфремова І.І. Правове забезпечення державної політики розвитку аграрних інноваційних відносин.....	52
Сєдов О.С., Малишко І.В. Особливості формування державної екологічної політики в Україні.....	54
Франчук І.І., Ковальчук І.В. Нормативно-правове регулювання статусу жінки-військовослужбовця.....	57
Чернях Ю.С., Обіюх Н.М. Екологізація виробництва та охорона природи як основа збалансованого розвитку: правові аспекти.....	59
Шаропата В.В., Обіюх Н.М. Особливості правового регулювання загального лісокористування в Україні.....	61
Шевчук Д.І., Аргат Я. П. Правовий статус держави у філософсько-правовій спадщині Г. Гегеля.....	63
Шинкаренко Д.О., Макарчук В.В. Деякі правові аспекти застосування смертної кари в США.....	64
Юрковський Д.М., Бровко Н.І. Трансформація кримінального кодексу у відповідності до об'єкту злочину (на прикладі злочинів проти національної безпеки України).....	66
Юрченко О.М., Мельник В.О. Міжнародні аспекти правового регулювання зовнішньо-економічних договорів в АПК.....	68